603 C-4

OMNIVM LVX CIVIVM
MDCCCLII
MDCCC LXXVIII

BOSTON
PUBLIC
LIBRARY

Demo at [illegible]
2 parts in one
genital plates
93413

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Boston Public Library

http://www.archive.org/details/descriptiobritan00giov

DESCRIPTIO
BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,

EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.

DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,

CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis

Nunc ſolio uates commodiore ſonat.

Cum priuilegio ſummi Pontificis, Caroli V. Imperat. Regis Franciæ. Illuſtriſſimi Senatus Veneti, nec non Excellentiſſimorum Florentiæ, & Mantuæ Ducum.

DA610 .G51

PAVLVS PAPA III.

Motu proprio &c. Cum ſicut dilectus filius noſter Michael Tramezinus bibliopola Venetus nobis nuper exponi fecerit ad communem omnium ſtudioſorum utilitatem ſua propria impenſa diuerſa opera Latina, & Italica: ipſa Italica tam ex Latino, & Hiſpano ac Gallico idiomate tranſlata, quam Italice facere minimeq; tranſlata; hactenus non impreſſa, imprimi facere intendat; dubitetq;, ne huiuſmodi opera poſtmodum ab aliis ſine eius licentia imprimantur, quod in maximum ſuum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati conſulere uolentes; motu ſimili, & certa ſcientia eidem Michaeli, ne prædicta opera hactenus non impreſſa, & per ipſum imprimenda, per decem annos poſt eorundem operum uel cuiuſlibet ipſorum impresſionem a quocunq; ſine ipſius licentia imprimi aut uendi, ſeu uenalia teneri posſint, concedimus & indulgemus; inhibentes omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, tam in Italia, quàm extra Italiam exiſtentibus, præſertim bibliopolis, & librorum impreſſoribus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ; in terris uerò S. R. E. mediate uel immediate ſubiectis etiam ducentorum ducatorum auri cameræ Apoſtolicæ applicandorum, & inſuper amisſionis librorum pœna toties ipſo facto, & abſq; alia declaratione incurrenda, quoties contrauentum fuerit, ne intra decennium ab impresſione dictorum operum, uel cuiuſlibet ipſorum, reſpecti-

ue computandum, dicta opera tam Latina, quam Italica hactenus non impreſſa, & per ipſum Michaelem imprimenda, ſine eiuſdem Michaelis expreſſa licentia, dicto decennio durante imprimere, uendere, ſeu uenalia habere uel proponere audeant; mandantes uniuerſis uenerabilibus fratribus noſtris archiepiſcopis, epiſcopis, eorumq; uicariis, in ſpiritualibus generalibus, & in ſtatu temporali. S. R. E. etiam legatis, & uicelegatis ſedis Apoſtolicæ, ac ipſius ſtatus gubernatoribus, ut quoties pro ipſius Michalis parte fuerint requiſiti, uel eorum aliquis fuerit requiſitus, eidem Michaeli efficacis defenſionis præſidio aſſiſtente præmiſſa ad omnem dicti Michaelis requiſitionem, contra inobedientes, & rebelles per cenſuras eccleſiaſticas etiam ſæpius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate Apoſtolica exequantur: inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis; nõ obſtantibus conſtitutionibus, & ordinatiõ. Apoſtolicis, cæteriſq; contrariis quibuſcũque: et inſuper quia difficile admodum eſſet præſentem motum proprium ad quælibet loca deferri, uolumus, & Apoſtolica authoritate decernimus, ipſius tranſumptis uel exemplis, etiam in ipſis operibus impreſſis, plenam, & eandem prorſus fidem ubiq; tam in iudicio quam extra haberi, quæ præſenti originali haberetur. & quòd præſentis motus ptoprii ſola ſignatura ſufficiat, & ubiq; fidem faciat in iudicio, & extra; regula noſtra in contrarium acta non obſtãte.

Placet A.

FRANCOYS Par la grace de dieu Roy de France Aux preuoſt de Paris Seneſchal de Lyon ou leurs lieutenans & autres noz iuſticiers & officiers quil appartiendra. Salut & dilection. Scauoir faiſons que nous inclinans ala requeſte que lambaſſadeur de noſtre ſainct pere le Pape reſidant aupres de nous, Nous a faicte en faueur de noſtre cher & bon amy mesſire Paoul Iouio eueſq; de Nocere & deſirans luy ſatisfaire & gratisfier en ceſt endroict Pour ces cauſes & autres ace nous mouuans Auons in hibe & deffendu inhibons & deffendons a tous libraires & Imprimeurs de ceſtuy noſtre Royaulme quelz qui ſoient que iuſqueſ au temps & terme de dix ans prochainement uenans commenzans au Iour & dacte de ceſdictes preſentes Ilz nayent a Imprimer ou faire imprimer les oeuures compoſez par le dict eueſque de Nocere intitulez les eloges la uie Dadrian Sexte & les hiſtoires que Icelluy eueſque a faict Imprimer par Michiel Tramezin libraire & Imprimeur demourant a Venize & ce ſur peine de confiſcation de tous leſdicti liures & damande arbitraire Siuoullons & uous mãdons & a chun de uous ſi commea luy appartiendra que noz ſuſdictes inhibicions & defences uous faictes entretenir garder & obſeruer crier & publier & ſi aucuns apres la publication dicelles ſe treuués faiſans le contrarie procedez a lencontre deulx, par les peines ſuſdictes & ainſi que de raiſon; car tel eſt noſtre

plaiſir & audict ambaſſadeur lauons ainſi octroye & octroions & dece faire uous auons & a ung chun de uous donne & donons ylain pouoir puiſſance au cten commiſsion & mandement ſpecial Mandons & commandons a tous noz iuſticiers officiers & ſubgectz que a uous en ce faiſant ſoit obey Dõne a Ligny le xxi. Iour d'Octobre lan de grace milcinq cens quarante ſix & de noſtre regne le trentedeux xieſme.

Par le Roy.

De Laubeſpine.

1548. Die 21. Aprilis. In Rogatis.

Che ſia conceſſo al fidel Mihiel Tramezin che per anni xv. prosſimi alcuno altro che lui ſenza per= misſione ſua non poſſa ſtampar, ne far ſtampar, ue uender in queſta noſtra Citta, ne in alcun luogo del dominio noſtro, ne altroue ſtampati in quelli uender le Croniche di Paulo Emilio tradotti del latino nel uolgare, & di Arnaldo de uilla nuoua de regimine ſanitatis uolgare, & per la deſcrittione della Anglia Scotia, hibernia, orchade &c. del Veſcouo Giouio, eſſendo obligato di obſeruar quello che per le noſtre lezze è diſpoſto in materia di ſtampe.

Ant. de Vbertis
Duc. Not.

COSMVS MEDICES, II. FLOrentiæ dux: Vniuerſis & ſingulis; ad quos præſētes aduenerint, ſal. &c. Exponi nobis fecit Michael Tramezinus Venetus librorum impreſſor ſe nonnulla opera reuerendi Pauli Iouii epiſcopi Nucerini elogiorum, & uitæ Hadriani Pont. Max. necnon & hiſtoriarum impreſſurum: uereri tamen, ne aliorum librariorum aſtutia, & cupiditate alienum lucrum ſibi aucupantium denuo imprimantur, & ab aliis impreſſa uendantur; ac proinde ſuppliciter petiit indēnitati ſuæ (quantum ad noſtram ducalem ditionem attinet) de opportuno remedio prouideri. nos igitur, qui doctis atque eruditis uiris pro uirili noſtra ſemper fauimus, & Paulum Iouium prædictum præcipua ſemper dilectione, ob raras & egregias uirtutes proſecuti ſumus, eius cũ intuitu, tũ uero & precibus moti, omnibus omnino impreſſoribus, liberariis, uēditoribus, & cæteris noſtræ ducalis ditionis hominibus diſtrictius interdicimus, ne quis eorum aliqua ex operibus prædictis abſq; Michaelis ipſius uoluntate proximo decennio imprimere, aut ab aliis impreſſa uenundare audeat. quicunq; uero interdicto huic noſtro contrafecerit, & impreſſorum, & uenui expoſitorum librorum amisſione, & confiſcatione, necnon & quinquagenorum aureorum in ſingula uolumina ſe pœna ipſo facto mulctandum ſciat; quæ Ducali fiſco noſtro, & ipſi Michaeli æqualiter applicabitur. in quorum quidem omnium fidem has noſtras fieri, ſolitiq; noſtri plumbei ſigilli iusſimus ap-

penſione muniri. Dat. Florentiæ ex noſtro ducali pa latio die xxiii. Septembris. M D XL V I.

Coſ. Med. Florentiæ dux.

Io. Fr. Lottininus.

Lælius Taurellus.

HEr. car. Marg. ducheſſa tut. del S. duca di Mantua, &c. Facendo monſignor el ueſcouo Iouio ſtampare in Vinegia per Michiel Tramezzino alcuni elogii, hiſtorie, & altri libri, & opre ſue, in uirtu di queſte noſtre prohibimo, che niuno tanto ſuddito, quanto che no, poſſi per dieci anni continui proſſimi a uenire ſtamparne, o farne ſtampare, uenderne, o farne uendere coſi in queſta citta, come in tutto el dominio Mantuano, ſaluo che eſſo Tramezzino, o ſuoi, che da lui ne haranno la licentia, ſotto pena a chi contrafara, di perdere e libri, & un ſcudo d'oro per ciaſcadun libro, & queſto tante uolte, quante ſara ritrouato contrauenire, di che la metà habbia da eſſere del fiſco, & l'altra dell'inuentore.
Dat. in Mantoua ſotto la fede del maggior ducal ſigillo lo primo di Decembre. M D XL V I.

Fran. Toſabetius cancell. ad man. dominorum ex rel.ne mag. domini Sabini Calandræ duc. ſecr.

DESCRIPTIO BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,

EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.

DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,

CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

IN magnis, uariisq; laboribus ſtudiorũ meorũ, ALEXANDER FARNESI, Senator ampliſſime, quum ad quãdam ætatis, atq; iudicii maturitatem perueniſſem, is mihi uigiliarum omniũ longè uberrimus fructus, ac nobiliſſimus proponebatur, qui editis ingenii monumentis, ad certam laudem proueniret, quoniam hæc, & honeſta uiuenti, & præclara demũ uita defuncto, uti extincta planè inuidia, uideretur: Itaque uehementer contendenti, eam mihi mini-

me deſuturam arbitrabar,ſi ſcriptis noſtris commendatione hominum tanta authoritas accederet, ut ea poſteros illuſtribus exēplis copioſe,& grauiter erudire, ac oblectare cum dignitate poſſe cenſerentur, Quod me,Diis ingenuo labori benigne fauentibus, magna ex parte rebar conſecutũ, quum rerum toto orbe geſtarũ hiſtoriam diffuſe condiderim,orſus ab aduentu Caroli octaui Galliæ Regis in Italiam, perpetua ſerie in hunc annum, quo infirma, uel certe maleſida pace nutamus,& ab inueterata Principum diſſenſione,funeſtiora nobis ominamur,niſi PAVLVS III. Pont.max.auus tuus,ſuo pio,ingentiq; conſilio,& diuina uirtute feſsis rebus opportune ſuccurrat.Sed q̃q̃ ea,quæ ſcripſimus, in omnes humanæ uitæ caſus,militarisq; negocii diſciplinã præceptis abundare,& plurimum prodeſſe exiſtimētur, fieri tamen nequit,ut magnopere delectent,quando ea funeſti ſeculi fortuna fuerit,ut uel his,qui non uiderunt,nequaquam ſine maximo dolore, & lachrymis legi poſsint, Quis enim niſi prædurus, & plane barbarus, Italiam diuturno ardentem bello,orbatam antiqua dignitate,expoliatam libertate,atque opibus, ipſamq; demum Vrbem Romam nefariis armis,circumuento,captoq; ſacrorum Principe, funditus euerſam non lugeat? Quibus malis, quũ nullum adhuc finem deſperata pace uideamus, nobis fortiter,& ſapienter inducenda erit acerbisſimarum rerum obliuio,eaq; præſumenda tanquam ſalutaris medicina leniendo dolori:Itaque ſepoſitis hiſtoriis,

atque

atque animo ad hilaritatem compoſito, à uia ueterum ſtudiorum non ineptè deflectemus, uertemur'q; molliore ſtilo ad iucundisſimum ſcribendi genus, ut non ſtudioſis modò, ſed delicatis, atq; ocio languentibus peramœni, pulcherrimi'q; operis nouitate, uoluptatem afferamus, Id uerò excogitatum iãpridem, & diu mihi penſitatum, uel efflagitantibus amicis, poſt impetratam grauioribus officiis quietẽ in hoc ætatis flexu, uti planè emeritus, tranquillitati, atque ocio reſeruabam: Sed tu quieſcenti, torpenti'q; ingenio meo quaſdam faces admouiſti, cupiditate certè mea, & uirtute tua dignisſimas, quum me honeſto ſacerdotio, quod in patria optaram, potius quam ſperaram, exornandũ iudicaſſes, Igitur totius cogniti orbis imperia, & regiones, Regum opes, ingenia, res geſtæ, gentiũ item mores, uiri bellica uirtute, aut literis clari, terrarum'q; demũ dotes, atq; miracula illuſtri enarrata ordine nomini tuo dicabuntur, nouis etiam nominibus pro uirili, quod, uel eruditisſimis operoſum, atq; difficile uideatur, uetuſtati reſtitutis, Neq; in uniuerſum perobſcuri, atq; impediti operis munus temeritate potius, ac audacia, q̃ certa ſpe uirium, & ratione ſuſcepiſſe exiſtimari uelim, quũ multarum artiũ præſidiis abundè inſtructi, uerſati'q; in luce, & iucunda familiaritate Maximorum Põtificũ, ſummorum'q; Regũ, ac demũ freti memoria rerum propè omnium noſtræ tempeſtatis, nobis ipſis, uel ꝑ tenebras euntibus, ſatis amplũ, & clarum lumen præferamus, Quod profectò maieſtati Romanæ Vrbis

acceptum retulerim,graues ſcilicet legationes,erudi-taq́ꝫ uirorũ ingenia, uel ab extremis terrarũ finibus læta ſemper,& rediuiua fertilitate ſuppeditanti,unde hæc ignota multis,& uariantium mendaciis obſcurata liquidisſimè noſcerentur:Europam itaque , antiquorum ſequentes ordinẽ,primo deſcribemus,incohantes à Britannia,q̃q̃ iure optimo ab Italia quondã gentium omnium uictrice,ipſaq́ꝫ ab æterno, fataliq́ꝫ imperio auguſta urbe initium capere deberemus, ut uotis ſcilicet in ſede ſacrorum,& ueræ pietatis domicilio religioſè nuncupatis,concepto operi boni euentus numen adfulgeret,ſicuti benè auſpicatum, & fœlix uirtuti tuæ,ac optimi Põtificis gloriæ optaremus.

INITIVM itaque operis mihi erit BRITANNIA, Ptolemæi ſcilicet authoritatem,atqꝫ ordinem ſequenti, quum ea tum ad occidentem ſolem prima terrarum occurreret,nondum (herclè) patefacto claſsibus noſtris ulteriore Oceano,qui demum ab admirabili nauigatione,noui orbis incognitas antea gentes,ac opulẽta regna nobis aperuit, Eius autẽ Inſulæ ſitum,ac menſuram,cœli,ſoliq́ꝫ naturã,& undiqꝫ circunfuſi,pulſantisq́ꝫ Oceani promõtoria,& ſinus repetiſſe,ambitioſi laboris eſſe putauerim,quando ea diligenter à C. Cæſare,Strabone,Plinio,Tacito,Ptolemæoq́ꝫ grauisſimis authoribus deſcribãtur: Hinc quoqꝫ fit, ut minus curioſè, præalta uetuſtate extinctas,inuolutasq́ꝫ fabulis, præclaræ bello gentis origines attingam,quarum rerũ fidem penes Poly-

dorum

dorum Vergilium relinquemus, Is enim in Britan-
nia diu uerſatus, Regũ omniũ hiſtorias operoſo uo-
lumine publicauit, Noſtri autẽ muneris erit, attigiſ-
ſe clarisſimos Reges, & præſentis ſeculi faciem legen
tium oculis ſubieciſſe, uniuerſa ſcilicet Inſula in am-
pliores, nobilioresq́ʒ prouincias diuiſa, repreſenta-
taq́ʒ obiter fama Regis, qui, cũ antea ab illuſtri pieta-
te, uirtuteq́ʒ animi in ſummũ ueræ gloriæ faſtigiũ eſ-
ſet prouectus, ab inuſitata demũ mẽtis perturbatione
commotus, inde deciderit: Britãnos igitur, aut inde-
genas fuiſſe, aut ſi aliunde migrãtes clasſibus adue-
cti ſint, antiquisſimã gẽtem omnino crediderim, ut-
pote, qui Inſulæ nomẽ indiderint, quæ antea Albion
uocaretur, quod à Belgico litore ſpectantibus, alben-
tis arenæ margines procul oſtendit. Paruere ab initio
Britãni diuerſis ſimul Regibus, & diu de libertate for
titer dimicantes, ſuſtinuere Romana arma, quibus ui-
cti, potius q̃ domiti ita ceſſerunt, ut eos tanq̃ gentiũ
uictores, honeſto quodam amicitiæ nomine colere
uiderentur. Lucio autem Coilli filio Rege centũ fer-
mè annis à partu Virginis, Britanni Chriſtiana ſa-
cra ſuſcepere, ſed religio ritè concepta animis, metu
Cæſarum, Diocletianiq́ʒ in primis, aliquandiu nuta-
uit, quum ſæuis cruciatibus, atqʒ ſuppliciis plecteren
tur, qui antiqua numina colere deſiiſſẽt, Ita ſub Eleu-
therio Pontifice religio cœpta, pietate demum, ac au-
thoritate Diui Gregorii firmata, ſtabilitaq́ʒ eſt. Flo-
ruit autem Britannia magni Conſtantini Cæſaris in-
dulgentia, & ſtudio, quod is Britanna matre in Bri-

tannia natus,atq; ibi præclaro auſpicio ſalutatus Imperator,natale ſolum beneficiis, & dignitate cumulãdum,atq; attollendũ ſuſcepiſſet: Sed nõ multò poſt, afflictis,diſtractis'q; Romani Imperii opibus,quum Perſæ in Syriam penetrarent, Thraciam euaſtarent Gothi,Europã uerò omnem Hunnus Atila ingenti terrore concuteret, inuaſere armis extremam Britanniæ partem Picti primum è Nouergia,deinde Scoti ab Hybernia tranſgreſſi,quorum ferociam,atq; impetum Britannus diu non tulit,pulſus'q;, illum terrarum tractum,qui in Borealem finitur Oceanum ad Caledoniam Syluam, hoſtibus reliquit: Ea Tuedo amne,& monte Cheuiota,qui oblongo tranſuerſus dorſo in auſtralem Oceanum excurrit,diuerſis'q; itẽ duobus æſtuariis ab reliqua Britannia dirimit̃,His naturæ limitibus Romani Imperatores ꝑpetuas munitiones adiecerunt,quæ opera demum, ac ui hoſtiũ diruptæ,& conſumptæ æuo , extantibus adhuc reliquiis,ab indigenis oſtenduntur:Coutuliſſe autem in id opus multarũ legionũ labores Hadrianus fertur, ſed impoſuere demũ aggeri muros,atq; itẽ certis interuallis opportunas turres Seuerus Cæſar , & aliquãtò poſt Aetius,Hunnica uictoria inſignis, Itaq;, quod clauſtris excluſum fuit,deſertũ ab indigenis externo uictori ceſſit:Hinc demũ uariis bellorũ ſucceſſibus effectũ eſt,ut prouincia ab aduentu nouæ gentis,nomen acciperet,adoptata'q; in regnũ Scotia uocaretur.Hyberni Scotos ab ſe ortos prædicant, Picti autẽ eorũ ſocii,pictura corporũ,ac horrida ferita

te terri-

te terribiles,è Noruegia tráſfretaſſe prodũtur, Hos C. Cæſari fuiſſe cognitos uidemus, qui Glaſti herbæ ſucco in aciem euntes, ora,artusq́ depingerent, ſed nihil de eorum progenie nobis adhuc cõpertũ,liquidò tamen apparet eos olim fuiſſe Pictos,qui hodiè Syluestres appellent̃,ex his fortaſſè Scythiæ populis,quos Agathyrſos antiquitas appellarit,Id genus homiuũ bello ferox,uictu,cultuq́ aſperꝝ,diuerſum lingua,nõ uſq; adeò barbarꝝ uidet̃, ut ſummas uirtutes,pietatẽ,iuſtitiã,ꝓbitatem nõ agnoſcat, quãdoquidẽ Syluestres nihil omnino uel Scotis ſociis, uel Anglis hoſtibus cõcedãt,ſi mores,actionesq́ oẽs ad equitatem,atq; animi magnitudinẽ reuocentur,facilè enim hos,& illos contumeliæ nomine fallaces, improbos,& raptores uocant,quum ipſi Hybernica ſimplicitate, & quadã Romana grauitate mirabiles, ſpectatæ frugis,& ob id innoxiam ducant uitam, & peregrini luxus illecebras aſpernentur, quippè illis amictus toga, plurimumq́ alba,Romanæ in humerum reiectæ perſimilis,cætera in eũdem habitũ, erectæ ceruices,elata pectora, conſtantes uultus, comæ etiam circũtonſæ,nec enormes barbæ,crura nuda,& pedes ad ſurá craſſis peronibus calciati: Chriſtum porrò uerum Deum colunt, ſed ſine ſacroꝝ myſteriis, quod literarum expertes,ſatis ſe pios putent, ſi ad ſuperos puram, atq; integram mentẽ attulerint, Proximi ſunt lingua ſicuti,& terraꝝ ſitu Hyberniæ populis,Holtaniisq́ præſertim, quibus uti conſanguineis,per commercia miſcentur,Nam Cathaneſia

ſylueſtrium regio (ita Scoti appellant,) toto occidẽ-
talis Oceani litore, ſupra Monam Inſulã, in Holta-
nos obuertitur: Parent Scotorum Regibus, qui nihil
omnino tanq̃ antiquisſimis ſociis, amicisq; tributi
nomine imperãt, præter auxilia, & ea quidem parcè,
niſi externum, & graue bellum ingruerit. Cæterum
Scoti exactis (ut diximus) Britãnis, occupatæ armis
eius regionis poſſesſione confirmati, quũ dulce præ-
dari, arare ingloriũ, & dãnata pace, armis rem quæ-
rere, maximè decorum putarent, latrociniis, & ſubi-
tis incurſionibus Britanniã uexare cœperũt, ſed repu
gnante fortiter, & tutante fines ſuos Britãno, eò con
tentio minutis præliis, & diſperſis protracta uiribus,
iniuſtum, & ualde atrox bellum erupit, Nam Scoti
ualidiore coacta manu, diſrupto (quẽ diximus,) Se-
ueri muro, patefactisq; Romanis aggeribus, popula
riter in hoſtium fines irruperunt, obuia quæq; igne,
ferróq; uaſtantes, Itaq; Britãni ſuperioribus iniuriis,
& præſenti calamitate permoti, coiuere in unũ, & cum
hoſte protinus ſigna contulere, ſed ingenti utrinque
cæde edita, Scotus prælio uictor diſcesſit: Apud Bri-
tannos enim continuis Romanorũ Cæſarũ delecti-
bus, cum copia, & robur, tum ipſa etiam uerorũ mili-
tum ſoboles penè extincta defecerat, quum ipſorum
iuuentus opinione uirtutis in ſupplementa legionũ,
ad extremas uſq; orientis regiones, & Parthica bel-
la duceretur. Multis ſiquidem ante annis cõſuetudi-
ne, atq; admiratione Romanorum militũ, qui perpe-
tuis hybernis inueteraſſent, certóq; præſidio ſubactæ
gentis

gentis pacem tuerentur, non diſciplinã modò rei mi litaris ſtudioſe percipere ſed moribus exquiſitisq́; ar tibus ac literis ingenia excolere, & facundiam imita ri didicerant. His moribus inſtructi, paratiq́; in occaſionem, elatis ceruicibus diuturnæ ſeruitutis iu gum excuſſere, inteſtinis ſcilicet bellis & diris bar= barorum incurſionibus lacerata Romani Imperii maieſtate. Verum eam recuperatæ libertatis læti= tiam, ut ſupra diximus, Scoticum bellum protinus excepit, nec illis cladibus certo atque expedito con= ſilio remedia præbebantur. Quum uniuerſæ ui= res, & publicæ ſalutis conſenſus diuerſis ciuita= tum ac Principum ſententiis frangerentur, optimus enim quiſque Regulorum, ut maius atque præcla= rius ſtudium in conciliis oſtentaret, ab æqualibus uirtutis æmulatione disſidebat. Itaque ſalubri de= creto quod necesſitas expreſſerat, adminiſtrandi bel li ſummam ac Imperium detulerunt Vortigerio, qui bellicæ rei peritia cæteros anteibat, & ne quid ſupre= mæ poteſtati ad arbitrium deeſſet, Regii nominis co ronam addiderunt, qua perpetuo inſignis foret. Fuit is Vortigerius Britannorum Rex primus, ſed ad= modum infelix & à fatali eius conſilio patriæ maxi= me funeſtus, nam ubi uirium ſuarum periculum ali= quoties cũ Scotis improſpere feciſſet, & ſæpius in= ſigni cura, nouisq́; delectibus bellum reparaſſet, conductitio externoq́; milite reprimendos hoſtes ſtatuit, ne regnum tantis tamq́; asſiduis affectum ma lis omni iuuentute penitus orbaretur. Nec multo

poſt magnis muneribus, magniſq; ſtipendiis è Saxonico littore, Anglos pugnaciſsimam inter Germanos gentem accerſiuit. His Dux erat Hengiſtus, cuius ductu ſcoti prælio uicti cæſiq; & intra fines longe lateq; compulſi, Britannos laceſſere deſierunt. Porrò Vortigerus uti gratum liberalemq; decebat, patriæ liberatoribus agros diuiſit, Cantiumq; in primis, & Orientalis plagæ regionem, ad habitandum dono dedit, ut paratam haberet manum qua Scoti, ſi rurſus fines irrumperent ad internitionem delerentur. Vortigerus quoq;, ut ſupra fœdus initæ ſocietatis ualidiore uinculo nouæ gentis amicitia firmaretur, cum Ronice Hengiſti filia nuptias fecit, nec læto quidem auſpicio, quum externæ iuuenculæ ob excellẽtem formam infauſto amore captus, ut importunæ libidini uacuum thorũ pararet, priorem uxorem ex qua iam filium in ſpem Regni ſuſceperat, iniquisſime repudiaſſet. Ab hac nuptiali face incendium illud cœpiſſe conſtat, à quo demum urgentibus fatis, Britannia omnis Imperii ac nominis amiſſa dignitate conflagrauit. Hengiſtus enim qui ab illuuie paludum ſuarum, dãnataq; illa ſquallentis patrii ſoli ſterilitate in frugiferas & peramœnas regiones peruenerat, ingenio immani perfidioſoq;, ut regnum occuparet in generum arma conuertit. Ad eam uero conflati belli famam Angli qui in Germania reliqui erant, ab Hengiſto protinus euocati ad ditem prædam, & ex facili uictoria ad beatas ſedes in inſulam transfretarunt, tantaq; fuit eorum.

rum multitudo, & uirtus ut per multos annos Bri-tanni cum Anglis de poſſesſione patriæ dimicarint, alternante ſæpe fortuna belli euentum, quum Hen-giſtus nihil priore dedecore permotus ſibi etiam Sco tos in ſocietatem belli accumulata perfidia coniun-xiſſet. In his funeſti belli erumnis, Vortigerus a-nimi dolore confectus interiit, dedit & iuſtas ſcele-ris pœnas Hengiſtus in acie á generi filio trucida-tus. Excepere protinus utrinq; bellum & Imperium noui Reges, quos iura ſanguinis, ſuffragia procerũ, & bellica uirtus extulerant, tantaq; rabie per aliquot annos eſt dimicatum, quum Galli etiam Britannis inuſitato barbarorum ſcelere circumuentis humani-ter auxilia transmiſiſſent, ut Angli amiſſa ingenti ſuorum multitudine, tribusq; Regibus hoſtium fer-ro trucidatis, dignas feritate atq; perfidia ſua pœnas daturi uiderentur, Niſi fata quæ iam tum Anglicæ uirtuti Imperium deſpondebant, Arthurum Britan-niæ Regem ætatis ac animi uigore & rerum geſta-rum gloria florentem in ipſo uictoriæ curſu rapuiſ-ſent. Hic eſt ille Arthurus ab ingentis animi ma-gnitudine per omnes gentes Poetarum præconio ce lebratus, qui rotundæ menſæ Proceres ab Heroica uirtute lectisſimos in amicitiam auguſtisſimis deuo tos legibus conſecrauit. Cuſtoditur religioſe adhuc ea menſa admirandæ uirtutis teſtimonio memora-bilis, oſtentaturq; claris hoſpitibus, uti nuper Caro-lo Cæſari apud Vintoniam urbem, ſed exeſis multa carie circa margines Procerũ nominibus, quæ dum

ab imperitis inflicta maieſtati uetuſtatis iniuria inſulſo iudicio reponerentur, pene effectum eſt, ut ueluti ſuſpecta fide, magnam partem dignitatis amiſerit. Sed Arthuro ſua laus & conſecrata literis æternitas manet, uel ipſo etiam ualde rudi ad operoſum ſepulchrum elogio, quod diuinante Poeta inſcriptũ & Laconica breuitate periucundum appoſuimus, ut non Glaſconiæ tantum ubi ille tumulatus, ſed ubiq; terrarũ diuini Regis merito legeretur, HIC IACET ARTHVRVS REX QVONDAM, REX'Q. FVTVRVS. Cæterum Arthuro Britanniæ fato potius q̃ ſuo importune ſurrepto, alii atq; alii Reges ſucceſſere, ei prorſus ingenio fortuna'q; disſimiles, ita ut Cadouoladrus, omnium ſupremus, quum aduerſis præliis fractus, deſtitutus'q; Gallorum auxiliis animum deſpondiſſet, Anglis uictoribus Regni nomen atque inſulam reliquerit. Tum uero Britannis montes aſperi, paludes'q; cœnoſæ perfugium fuere, Ea regio in Occidẽtem ſolem directo latere protenta, pertinet ad Sylures authore Tacito, pugnacisſimam olim gẽtem, Ordouices & Cornaulios, qui demum ab Anglis uictoribus nouum nomen tulerunt. Vualles enim omnes appellati, quod externos & alia lingua loquentes Germanice ſignificat. Ita indigenæ Britanni patrio ſolo pulſi, in aſpera & naturæ clauſtris maxime tuta regione conſederunt, Anglis nequicq̃ per conciſa itinera perſecutis, & demum miteſcente eorum ferocia permittentibus, ut eſſet uictis ſedes quæ ipſorum

ſorum

ſorum uirtutis & fœlicitatis famam teſtaretur. Eie-
cti per hunc modum compulſiq; in montuoſam &
ſterilem inſulæ partem Britanni, quod ſua in primis
multitudine atq; agri minime uacantis anguſtia præ
mebantur, magna expeditorum ac audacium coacta
manu, in proximum Galliæ littus Armoricum traie
cerunt, Diabolitis & Siſmiis, calamitoſæ & deſpera-
tæ genti clementia quadam & neceſſitate ſedes in o-
ra præbentibus, ad Vidanam præſertim portum, qui
Breſtius hodie dicitur. Ab his colonis Gallicæ Bri
tanniæ principatum, liquido conditum uidemus, qui
ætate noſtra dotali iure in prouinciam redactus, Gal
liæ Regibus acceſſit. Huius extremæ continentis
populi Britonantes appellati, diſtincta penitus à cæ
teris Gallis lingua utuntur, utpote quæ olim omni-
bus inſulæ gentibus communis extiterit, uel hac in-
ſigni coniectura quod Vuallii, ut ſupra diximus ue-
teres Britanni à Britonnantibus intelligantur, nec
utroſque uel Angli uel Scoti omnino percipiant, ut
hinc quoque eorum opinio facile refelli poſſit, qui
uetuſtam Gallorum linguam apud Britõnantes con
ſeruatam exiſtimant. Quum Romani frequenti
commercio, perpetuiſq; legionũ Hybernis, toti Gal-
liæ Romanum ſermonem intuliſſent. Per hũc mo-
dum ad Anglos origine, lingua, habitu, moribuſq;
Germanos penes quos uictoria ſteterat, Inſulæ Impe
rium peruenit, Regium autem nomen apud Hengi-
ſti progeniem manſit, præclara nobilitate ac inuiola-
ta ſucceſſione præcellentem. Verum Angli Duces

finitimas Cantio regiones per minora Imperia ſibi diuiſere. Nec multo poſt opulentia apud ſingulos adaucta, & creſcente cupiditate inter eos bellum exarſit, ſed eum ciuilium armorum tumultum citò oppreſſit Rex Athelbertus, ualidis uiribus inquietos & turbidos probe ultus. Hic egregie fortis, & maxime pius diu regnauit, omni Britannia ad Chriſtianos ritus inſigni profeſſione atque excitatione reuocata. Ab hoc Athelberto ad Henricum octauũ hodie regnantem, Quatuor & triginta Reges interciſa ſæpe ſtemmatis linea numerantur. Nam Daci ab Aquilone Duce Suenone qui poſtea Imperium filiis tradidit, & demum Normanni, è citeriore Britannia diuerſis temporibus in Angliam transfretantes, penè ſublatis deletisq́; Anglis, nouos Reges intulerunt. Ex his fuere plerique crudelitate ac auaritia infames, aliqui ſocordia obſcuri, nonnulli etiam fortibus factis ualde inſignes: Nam Gulielmus Normannus haud dubie Britannici ſanguinis ſtirpẽ ad antiquum Regii nominis decus in inſulam reportauit. Sed eorum qui poſtea regnauerunt, ſingularem uirtutis eximiæ, & ueræ pietatis palmam tuliſſe uidetur Ricardus primus qui in Syriam profectus cum Saladino Memphitico Rege bellum geſſit reuocatusq́; inde importuna Philippi Galliæ Regis iniuria, dum uili deſumpto cultu per deuios ſaltus in Britanniam rediret Viennæ Noricæ à Leopoldo Auſtriæ Regulo captus traditusq́; in cathenas Henrici Cæſaris ſe multis pariter erumnis atque uictoriis nobilita=

bilitauit. Floruere quoque fœlicia arma Edouardi tertii Regis qui de Ioanne Gallorum Rege capto, ſpecioſisſime triumphauit. Ab hoc Edouardo Garetterii Equeſtris ordinis cerimoniam inſtitutam ferunt. Ii ſunt bellica uirtute, uetuſtateq́ natalium lectisſimi duces, qui ſolemni ſacramēto adacti, mutuæ perpetuæq́ amicitiæ ſe deuouent, nec ad tuendū collegii decus nobili conſpiratione, quoduis periculum adire, & ſubire mortem recuſant. Garetterii autem ſodales ob id appellantur, quod ſiniſtri cruris ſuram fibulato baltheolo uinctam geſtent, in memoriam caligariæ faſciolæ, quæ illuſtri fœminæ ab Edouardo flagranter adamatæ, dum illa choream ſaltaret, ſoluto forte nodo deciderat, eamq́ Rex ipſe repente ſuſtulerat, ut in honorem mulieris, non amatoria uanitate ſed graui & maxime honeſta ratione inſignium Procerum tibiis dicaretur. Eius autem collegii cerimonia, Vindiſoriæ quotannis ſtato die, diuo Georgio equitum tutelari dedicato, præſidente Rege celebratur, mosq́ eſt ut ſodales galeam & ſcutum cum gentilitiis inſignibus conſpicuo templi loco ſuſpendant. In hunc ordinem, Herculem ſuperiorem Ferrariæ Principem, honoris cauſa cooptatum ab Henrico ſeptimo fuiſſe audiuimus. Hic eſt ille Edouardus qui Caletum Vrbem in continenti Galliæ, plures menſes obſeſſum atque expugnatum, Philippo Galliæ regi abhinc ducentis fermè annis ademit. Imperium autem ætate noſtra Henricus ſeptimus uarietate caſuum, alternisq́ fortunæ luſibus maxime illu-

ſtris, Henrico filio reliquit. optima pace nouisq; legibus, ac externorum Regum amicitia cõfirmatum. Is enim ab exilio adiutus Gallorum opibus in inſulam transgreſſus, Ricardo Rege patentibus in campis uicto atque interfecto ad Imperium euaſerat: Quum Ricardus Edouardi Regis eiuſdem'q; fratris ſui filios impuberes teſtamento ſibi in tutelam datos ut Regno potiretur, nefarie crudelis occidiſſet, pari'q; immanitate ſuſtuliſſet etiam uxorem, ut Eliſabetham Edouardi fratris filiam in matrimonium duceret ad leniendam ſcilicet patrati ſceleris inuidiam, Regnum'q; eo affinitatis uinculo confirmandum, quod ea unica Regiæ ſtirpis hæres, legitimo iure, dotale Regnum trahere uideretur, ſed puella inceſtas nuptias abnuente, extrahente'q; eas in ſolennẽ diem Ricardus Diis ſcelerum ultoribus, acie cõfoſſus interiit, Henricus'q; uictor corona illa aurea quã Ricardi iacentis Galeæ miles detraxerat, coronatus Londinum intrauit. Nec ei quicquàm antiquius fuit quàm ut nuptias cum Eliſabetha, diis atque hominibus longe gratisſimas, celebraret. Eo enim coniugio factionum funeſta nomina tollebantur. duæ ſiquidem Regii ſanguinis familiæ Eboracenſis atque Lancaſtria, à rubræ albæ'q; Roſæ gentilitiis inſignibus appellatæ, proceres in contrarria ſtudia diſcindebãt, opportune'q; tum Eboracenſis cum Lancaſtria è qua erat Henricus, iungi uidebatur, quum utriuſque familiæ iura in unum eo coniugio miſcerentur. Oppresſit demum Henricus ciuilia bella,

pſcu-

pſeudoq́; Edouardum deceptis falſa effigie populis cum Hybernorum & Germanorũ copiis in Vualliam transgreſſum, prælio uictum cœpit. Nec multo poſt alter Edouardus, Edouardi Regis ex Georgio fratre Clarentiæ Duce nepos, quem Londini à Ricardo carcere traditum, & ab ſe demum Rege pariter cuſtoditum, aliquandiu ſeruarat, ne rerum nouarum cupidis ſui deſiderium faceret, uel adhuc imberbis ſecuri percuſſus eſt, humanitatem ſcilicet omnem uincente periculo, quòd non aliter regius animus metu exolui, aut fauentis populi ſpes frãgi poſſe uiderentur. Henricos itaque octauo, maternæ ſimul paternæq́; proſapiæ cumulato iure populus ſumma alacritate regnũ detulit. Collocarat ei in matrimonium Henricus pater, Catharinam Ferdinandi Hiſpaniæ Regis filiam, quæ nuper Arthuro maiori fratri morbo extincto nupta fuerat. Exiſtimabat enim uir eximie prudens, puellam lectisſimis moribus tanti Regis filiam, tãquàm fœderis ac amicitiæ pignus omnino domi retinendam, quod Arthurus tabifico tentatus morbo per nuptiales dies, uxorem minime confeciſſe crederetur, Id'q́; Iulius Pontifex unis conceſſum regibus ad prolis dignitatem ex ſacris legibus indulſerat, unde poſtea tanquàm à peſtilenti origine, uti mox dicemus, & ſpretæ religionis, & nefariæ crudelitatis incommoda, per repudium, & ferales demum nuptias emanarunt. Cæterum Britannia omnis in duas diuiditur partes, Tuedo amne, ſecundum aliquos olim Vedra, ut diximus

Scotiam ab Anglia dirimente. Hæc autem uarias continet præfecturas & ditiones, quarum amplisſimæ exiſtimantur, Cantium, quod proximam Galliæ continentem contra proſpicit, Cornubia, quæ in Armoricum littus obuertitur, Vuallia item intercedente Oceani Freto Hyberniæ maxime propinqua, atque ipſa demum Northlandia, quæ à Septentrionibus Scotiæ fines attingit, & ab Aquilone uento appellatione Germanica nominatur, Cantium retento ueteri nomine armentis frumentariisq; agris & uirorum ingeniis floret, in eo Cantuaria metropolis, primario Archiepiſcopatu & diui Thomæ martyris ſepulchro memorabilis, xii. miliaribus à mari diſtans, ubi Dobra oppidum antiquitus Daruernum, excelſa arce & portu celebre, quum in hunc breuisſimus à Caletio Galliæ ſit traiectus, ſed non deſunt qui cantuariam ex antiquis literarum monumentis, Dorouernum fuiſſe exiſtiment. Finitur Cantium Thameſi amne, & ab eius oſtio cingente mari uſque ad Rhiæ portum, Ptolemæo nouum appellatum, quem in eodem tractu litoris Antona ſequitur, magnus portus, antiquis uocatus. Hunc efficit Inſula Vectis Cornelio Tacito celebrata, populo frequens & cuniculis maxime abũdans. Vectiani immunes & liberi hoc uno, uti cæteris beatiores, facetisſime gloriantur, quòd cucullatis ſacerdotibus, cauſidicis, lupis & uulpibus, omnino careât. Reſpicit autem Cantianos, fines ab occaſu, Cornubia, ab aliis Cornuuallia dicta, ingenti & ſenſim ex-

tenua-

tenuato terrarum tractu, ſed interiacentibus aliquot prouinciis, ueluti quodam minaci cornu in Armoricum littus exporrecta. In extremo eius promontorio quod Ocrium olim fuit, Diui Michaelis templum cum oppido conſpicitur, Id ab occidua linea xii. gradibus diſtat, quum Antarcticus ei polus uno & quinquageſimo prorſus attollatur. Sunt qui Cornuualliam quod extento cornu, ut diximus, in Galliam uergat, Cornugalliam uocitent, ego uero à Cornauiis antiquisſimis populis appellatam putauerim. Clarisſima autem Vrbiũ non longè à mari, Exeſtria exiſtimatur, ab amne Exeſtro qui præterfluit nuncupata. Inde magna uis ferri, plumbi'q;, & ſtanni, mercatorum nauigationibus exportatur, uaſa etenim Cornuuallico ducta ſtanno, in menſarum uſus, argenteis fulgore atque duritie comparãtur. At Vuallia Britannici ſanguinis uetuſtate, unde Henricus ſeptimus Pembruco in oppido natus, antiquisſimum ab Arthuro ſanguinem in Regiam ſedem reportauit, in tres regiones diuiditur, Dumberam, Berfronem, & Malfabrenem: in Dambera Caermardinum priſcæ nobilitatis oppidum excellit, Vualliorum olim Principum Regia, Id Vuallis omnibus iura reddit, aſſeruatis ibi antiquisſimis legibus, quibus unis etiam nunc, uti liberi conceſſu Regum utuntur. Vix centum ſtadiis diſtat à Milfordenſi tutisſimo portu, unde in Vaterfordiam Hyberniæ breuisſimus traiectus. Caermardinum autem atteſtante Regionis ſitu, alludente'q; etiam no-

mine Maridunum Ptolemæo fuiſſe crediderim. Nõ longe ab eo auri & argenti ſecturæ in agro Como-ſtylſo reperiuntur. Sed Vuallii Regiis fodinarum magiſtris & operis inſidiantur, quòd eas diuitias Anglis inuideant, qua ipſi ſeueris animis contemnant atque repudient. Annuum tributum Regibus pendunt, quod quadraginta millium aureorum ſummam nunquàm excedit. In Vuallia Quinque epiſcopales urbes numerantur, ſi Herfordia ad Logum amnem, Vualliæ tribuatur. Eminet autem Sancti Dauidis Ciuitas in extremo Vualliæ promontorio, unde in aduerſum oriẽtalis Oceani cuput, quod Ocelum olim, Yermouthum hodie uocant, ſumma totius Inſulæ latitudo, ducentis & quinquaginta millibus paſſuum menſuratur. Ad Septẽtrionem autem Bangaria duobus incluſa fluminibus ſecundam obtinet dignitatem, aſpicitq́ꝫ è propinquo Angliſeam Inſulam, per tot uehemẽtes Oceani æſtus, deuoratis Vualliæ marginibus in altum abreptam, quum paucis ante ſæculis continenti, longo ut apparet ponte, iungeretur, ut hinc nonnulli Angliſeam non Monam à Iulio Agricola trãſnatãte exercitu expugnatam exiſtiment: Reliquæ autem duæ epiſcopales ſunt, Aſapha atque Landaffia, ſed non æque nobiles. Porrò Vualliæ regio campeſtris, & in auſtrum uerſa, ſegetis fœcundisſima eſt, à mari autem diſtantior, & uti ſubducta in montes, ad Orientem ſolem nobilium equorum greges alit, adeo ut bellicoſisſimi omnium Vuallii, ubi ædicto uocantur

cantur ad bellum, ſex milia equitum, peditum uerò ſagittariorum & haſtatorum quatuordecim milia Regibus mittant, parq́; etiam militum numerus ad incertos præliorum caſus domi relinquatur, Non temere enim Reges Vuallica littora certis præſidiis tuentur, quod in eam oram ab hoſtium claſſibus deſcenſiones ſæpiſſime factas fuiſſe meminerint, Propterea ut prima prouinciarum & honore uetuſtæ propaginis & littoris opportunitate & numero atq; præſtantia militum, Regum filiis obtinenda regendaq́; imperio ad non dubiam ſpem regni conceditur, quoniam ab Vualliæ Principatu uti certiſſimo ſucceſſionis gradu in Regiam ſedem ab ipſis defuncti patris exequiis protinus aſcendat. Quarta autem eſt Northlandia prouinciarum longè ampliſſima, ſi multorum ſimul Regulorum ditiones à Thameſi ad Trentam atque inde uſque ad Tuedũ uno nomine comprehendamus, aduerſis enim Oceani littoribus ab ortu in occaſum, & his quos diximus ingentibus fluuiis à Borea in auſtrum terminatur. In hac Vrbs Yorca ſummam obtinet claritatem, Eboracum antiquis dicta, uictricis legionis ſede, & Seueri Imperatoris morte inſignis. Ab Eboracenſe Archiepiſcopo & totius Scotiæ & Orcadum Inſularum Præſules ſacra petebant, ſicuti nunc petuntur à Scotis, tanquàm à Primario uniuerſæ Britanniæ. At ſupra Eboracum uerſus Scotiam ad orientalem Oceanum Northumbriæ uicina urbs eſt Dunelmum Antiſtite opulento bellicoſoq́; ualida, & di-

ui Cutheberti ſacro uexillo memorabilis, Id aduerſus Scotos quum bellum ingruit ſolenni ſacrorum pompa ad non dubiam uictoriam profertur, neque ſpem Anglorum pie fidentium aduerſo pugnæ exitu unquàm fefellit, quod hoſtes extemplò terga uertant, ubi tutelaris Diui conſecratam imaginem aſpexerint. Cæterum huius amplisſimæ atque opulentisſimæ regionis frequentes urbes innumeraq́ꝫ oppida nominatim percurriſſe, eius fuerit, qui unius tantum Britanniæ peculiari diligentia deſcriptæ, dum minima quæquæ ſuo ordine conſectatur, modico labore pariter & modica laude ſit contentus; nobis uero, uniuerſus terrarum orbis ſuſcipitur ingēti curſu peragrandus, ſecundisſimosq́ꝫ periucūdo ac utilisſimo operi Deos atque homines futuros arbitramur, ut uel ambiguo merito laboris noſtri fama in extremos uſque Terrarum fines extendatur. Dicemus igitur in Anglia ſeptem eſſe Vrbes longè clarisſimas, in queis eſt Conuentria in ipſo totius Inſulæ Vmbilico poſita, populi frequentia cæteris fortaſſe præſtantior, niſi dignitate ſacri Antiſtitis & præterfluentis amnis opportunitate careret. Ad orientalem uero Oceanum, celebre uiſitur Nordouicum, à puella uate fatidica, ſicuti Germanice ſonat, appellatum, non longè ab eo quod diximus Vermoutho promontorio, id enim recuruatum in dextrum littus cum amne interfluente Vrbem oſtioq́ꝫ eius nauigiorum ualde capaci, tutum & peramplum efficit portum. In eadem quoque ora uerſus Boream ſita

eſt

eſt Hulla, portuoſo Emporio nobilis, qua Humbrus amnis, recepto Trenta inſigni flumine latisſimis faucibus in Oceanum euoluitur. Contrario autem ad occidentem ſolem Inſulæ littore ubi Vuallia duobus magnis ſinibus excauata peninſulæ ſimilis rotũdam frontem in Oceanum extẽdit, duo ſunt Emporia Gallicis ac Hiſpanicis negociationibus opportuna, in intimo ſinu terminoq́; Vuallicæ ditionis urbs Ceſtria præterlabenti Deæ fluuio appoſita, & Briſtolium in aduerſo pariter ſinu quo Cornuuallia terminatur: Hanc urbem ualde amplam atque opulentam, portu celebrem efficit Rotoſtathybius amnis, qui hodie Sabrina dicitur. In ora autem quæ continenti Galliæ ad meridiem opponitur ſexta urbium Hamptona ſecuritate atq; amplitudine magni Portus, obiectuq́; Vectis Inſulæ, & Poetarum carminibus inclyta celebratur. Archiepiſcopales uero ſacræ ditionis Angliæ primates principatum obtinent duæ Vrbes, Eboracum, ut diximus, & Cantuaria, quarum Imperiis epiſcopales una omnino & uiginti Vrbes parent, harum maiora minoraq́; ſacerdotia conferendi ius habent Reges indulgentia Romanorum Pontificum, ita ut facile quos uelint fortunis ac honore cumulate nobilitent, hac uero Regia liberalitate ditati Antiſtites, propinquos demum ſuos ubi Rex operam eorum exegerit equis armis atque pecunia exornare conſueuerunt. Sed harum & denique omnium famam Londinum penitus obſcurat, Trinobantum ut plures exiſtimant Ciuitas

C. Cæſari nuncupata, totius Britanniæ Regia, mul tarum gentium commercio nobilitata, exculta domibus, ornata templis, excelſa arcibus, & deniq; rerum omnium copia atque opum affluētia ualde mirabilis. Inuehit in eam totius orbis opes ipſe Thameſis, ſtatis horis oceani æſtibus ſuperbus & tumidus, onerariis nauibus ab oſtio per ſexaginta millia paſſuum, ad urbem, tuto ſemper & præalto alueo nauigabilis, Ripas undique peramœnæ uillæ prædiis atque nemoribus diſtinctæ pasſim exornāt. Ab inferiore ſcilicet parte Regia domus Grinuicia, ita Anglicæ à uiridariis appellata, & in ſuperiore Prætorium nomine Ricemundum, in medio autem nobilis ſtructuræ exurgit Veſtmonaſterium ab occidua parte urbis, Foro iudiciali, ac diui Petri templo Regum ſepulchris exornato longè clarisſimum, atque item uigeſimo lapide à Londino Regium Caſtrum Vindoſoriæ ſecedentis Regis peramœna ſede, aliquotq; Regum ſepulchris & Garetteriorum ſodalium cerimonia percelebre: Olores autem agminatim læto occurſu & feſtiuis cantibus ſubeuntes claſſes excipiunt, ac undiq; retia ſiluris atque ſalmonibus expanduntur. Iungitur ad urbem lapideo ponte ſtructura mirifici operis, nec ullis imbribus augetur, quum unis tantum æſtibus intumeſcat. Secundum Thameſim & aquarum mole, & longitudine curſus cæteros exuperant, Humbrus, recepto Trenta in immenſum adauctus, qui olim Habus fuit, & Sabrina margaritis etiā nobilis, qui ę ſum-

mis

mis Vuallię montibus raptis ſecum multis Torrē-
tibus in Briſtolicum ſinum effunditur. Adiacent
autem Britanniæ permultæ minores Inſulæ, & in
his tres admodum inſignes, Mona, Vectis, & An-
gliſea, quæ authoritatem parentis, ac dominæ conſe-
quuntur. uigent & duo Gymnaſia, alterum apud
Oxonium ſupra Thameſim, alterum Cantabrigiæ
non longè ab Eliſienſis urbis paludibus; In hæc
ingenuorum adoleſcentium ingens numerus ad per-
diſcendas liberales diſciplinas cōcurrit, profeſſori-
bus enim ſtipendia, alimētaq́ue diſcipulis antiqua Re-
gum liberalitate, & optimorum Antiſtitum teſtamē-
tis perſoluuntur. Condidere ſiquidem multis ante
ſæculis ſupra uiginti ſeptem collegia, cōſtructis è la-
pide peramplis ædibus, quibus ad ſempiternam be-
neficentiæ laudem, conditores cognomenta, & inſi-
gnia reliquerunt. nihil autem ea iuuentutis educa-
tione, inſtitutioneq́ue modeſtius, religioſius atque fru-
galius, ut non mirū ſit inde proueniſſe ingenia, quæ
in Dialectica, Philoſophiaq́ue, & in ſacris demum li-
teris Europam omnem ſubtilitatis admiratione com
pleuerint, & tum maximè quum maiores noſtri, re-
pudiatis optimarum ſcientiarum antiquis authori-
bus, nihil potius q̃ difficiles captionum nodos, &
conuoluta diſputantium ſophismata mirarentur. At
tulere & in Britanniam ab Italia litteras Græcas æ-
tate noſtra Thomas Linacrus Galeni nitidisſimus
Interpres, qui Arthuri Principis præceptor fuit æqua-
lesq́ue eius duo Guilelmi, Latomerius atque Groci-

nius qui nobili,ſed irrito uoto uertendi Ariſtotelis negotium cum Linacro ſuſceperunt. Et Ricardus Paceus Romæ legationis munere perfunctus,quem confecto ſtudiorum curſu dum præclara ſcriberet,atra bile uexatum interiiſſe nuper audiuimus. Viget adhuc inſignis exiſtimatio probitatis, atque doctrinæ in Cuthberto Tonſtallo Dunelmenſi Antiſtite,à quo æditus eſt in perdifficili materia lepidus Arithmeticæ libellus, Is demum Mori,atq; Roffenſis amicorum cœde perculſus, iratum regē fideli obſequio leniendum exiſtimauit. Sed inſignem ex optimis literis laudem tulit Guilelmus Lilius,qui primus ciues ſuos latinè,atque diſertè loqui fœliciter docuit. huius autem filius Georgius Lilius in Italia elegantioribus ſtudiis excultus mirificè paternum decus tuetur condito uolumine, in quo ſummorum Pontificum,& Cæſarum Romanorū ſeries Laconica breuitate deſcribitur. Ab eodem quoque ſolerti ingenio Britanniæ tabulam ſpectamus eruditè, graphiceq; depictam, ac ideò inciſam in æs,ut cū hoc opere ad certiorem, iucundioremq; regionis notitiā coniungatur. Sunt etiam Londini Iuris ciuilis interpretes, à quibus honeſtisſimi iuuenes in ſchola peculiares leges à Regibus conditas perdocentur. Eæ ſunt partim Anglica,partim Gallica lingua conſcriptæ. Aulæ ſiquidem & foro,Gallicus ſermo familiaris,adeò, ut ad nobiliores etiam fœminas perueniat, nam apud nobiliores latinæ quoq; orationis lepor in honore eſt,ſicuti in ipſa præſertim Henrici Regis filia

lia Maria,& tribus Thomæ Mori filiabus,uehemen ter admiramur. Regi autem,qui ab æquitate,atq; iuſticia laudem quærat,ex arbitrio nouas leges cõcipere,& promulgare non licet, neq; enim legitimæ, ratæ'q; habentur, niſi trium claſſium iudicio ſancian tur, Nobiles enim, ſacrati item uiri, & populus tres claſſes efficiunt, quæ genera hominũ aduocare Reges ſolent, ubi aliquid paulò grauius de ſalute, aut dignitate publica fuerit ſtatuendum, neq; enim bel lum ſuſcipere, de pace agere, aut pecuniam imperare ritè poteſt, niſi claſſes decreto dictis ſententiis ſubſcribant. hiſdem autem ferè legibus,atq; ſuppliciis, uti apud nos latrocinia, homicidia,& furta uindicantur, ſed de his criminibus per tormenta non quæritur. In duodecim uirali nanq; iudicio, coniecturis, & teſtibus cauſam peragere mos eſt, quòd in alios quàm in Maieſtatis reos eculeo, & fidibus agere inhumanum putent. Eo modo,& in forenſibus cauſis ad Tribunalia teſtium numero litigatur, Ac fuit aliquando tempus, quo teſtimonia utrinque pari numero dicerentur, & iudices ob id ſuſpenſi, ipſos teſtes more pugilũ inter ſe depugnare cogerent,atque inde uictores demum,uti fide præ ſtantiores, ſecundus litis euentus ſequeretur. In uni uerſum toti Britanniæ,Cantio'q; præſertim, id enim cæteras partes nobilitate facilè ſuperat,mira cœli cle mentia, mira'q; ſalubritas, nullæ usq̃ niſi in Vualliæ montibus præaltæ niues, nulla horridior glacies, nulla denſior pruina conſpicitur, ut omnino miran-

dum ſit, quum arctum propius ſpectet, quòd multas galliæ, ac Italiæ regiones, molli tepore, & benigna quadam temperie prorſus antecellat, hyemis enim ſæuitiam frequentes pluuiæ, nec eæ quidem procelloſæ à fulgetris & tonitru, uerum ſedatæ, & pingues facilè diſſoluunt; æſtatis autem calores, quos uel longisſimi dies excluſis penè noctibus afferunt, perennibus auris mitigantur, Aer enim in toto circumagentis ſeſe anni curſu, omnibusq́; diebus ſemper aliquo ſpiritu mouetur, recreatq́; terræ naſcentia, pecoriq́; ſimul, ac ipſis hominibus innoxiè, iucundeq́; blanditur, nonnunquàm tamen ſæuisſimis quatitur uentis, quorum flatus locorum oportunitate defugiunt, non enim uti in Italia uidemus, in collibus, & ſpeculis uicos atq; oppida condunt, quòd depresſiora loca, cauasq́; ualles, & flumina libentius ſequantur, uillasq́; item ob eandem cauſam, aut iuxta ſyluas ædificent, aut uirentium arborum peramœna corona præſepiant. Regio enim omnis diſtincta aruis, nobilitata paſcuis, irrigata fluminibus; non in aſperos montes attollitur, ſed frequentibus collibus leniter intumeſcit; Ii ſicuti ꝑpetuo uere continuis floribus ueſtiuntur, conualles amniculis, & nitidis fontibus ſcatent, campi alia, atq; alia ſegete luxuriant, & cuncta demum prata, & nemora perenni uiriditate ſpectantibus arrrident, Inde illa prælata cæteris lanarum uellera, quæ ab Aſiaticis uſq; gentibus expetuntur, innumerabiles enim minoris pecoris greges pabuloſis in collibus interdiu, noctuq́;

ſumma

ſumma ſecuritate diuagantur, neq; enim lupos timent, quos nunquàm uiderunt, quum magiſtratus ſeuero edicto uniuerſos proſcripſerit, præmiis percuſſori conſtitutis, tanta cura, ut reges non aliud aliquandò à montanis Vualliis, quàm tricena luporũ capita quotannis exegerint. Damnatur autem uel ob id Britãniæ cœlum, quòd craſſa ſæpe obductum nebula, ſuam illam uitalibus ſalubrem gratisſimamq; oculis ſerenitatis lucem eripiat, unde fit ut plerinq; nec ineptè quidem arbitrentur illum ætate noſtra inſignem morbum uni Britanniæ peculiarem, & certis annorum interuallis repetitum haud dubiè procreari, qui peſtilentiæ ſimilis multos mortales excitato ſudore mortifero, paucis horis interimat, niſi ſudantes ſtragula ueſte, & multis lodicibus inuoluti aduerſus illabentem aërem accuratisſimè muniantur. Cæterum Angli ſuapte natura ualetudine firmisſima perfruuntur, adeò ut ne medicis quidẽ indigeant, hos enim ſola propè nobilitas accerſit, aut mercatorum urbana multitudo, quum luxu, & perpetuis gulæ uoluptatibus dediti, cruditate ſæpisſime diuexentur. Mirabile enim dictu eſt, quãtum obſoniorum una domus ſingulis diebus abſumat, ſternuntur menſæ in omnes penè horas calentibus ſemper eduliis onuſtæ, uino etiam non è Gallia modo, uerum & ab Italiæ Veſeuo, Cretaq; petito, ut non mirum ſit euocari inde morbos, fataq; præuerti, quum natura nullis unquàm recreetur induciis, nec tantis gulæ cõtumeliis oppugnata ſufficiat. Verum

eam intemperantiæ culpam eo nomine facilè prætexunt, quòd denſato aëre uim occultam ineſſe prædicent, qua maturius quàm cæteris in locis cieri famem, atq; alimenta flagitari languentibus arteriis arbitrentur. Ferunt Anglos totius culinæ diſciplinam, epularum'q; apparatum, quum in Gallia latè imperarent, Gallis & Belgis tradidiſſe, quòd nec probro eis ceſſerit, quandoquidem inſigni cum laude, eas quibus Pariſiorum ſenatus tot ciuitates feliciter gubernet, belli, pacis'q; leges ſapientisſimè conſtitutas in Gallia reliquerint. Nobilitas fermè omnis urbes faſtidit, caſtellis, & liberiore cœlo gaudet, generis'q; dignitatem una maximè uenatione, & falconum aucupiis tuetur, pasſim enim ceruorum greges, & eorum præſertim qui palmoſis cornibus, & albis maculis ſunt inſignes, in campis, atq; nemoribus uenantibus occurrunt, multæ'q; huiuſmodi feræ ad uoluptatem, ſubitam'q; uenationem uallatis uiuariis continentur. Adſeruare & ardeas mos eſt, quibuscum hiero falcones uolatu, & unguibus cōtendant, & in ſtagnis paſſim, atque fluuiolis magnus anatum pictarum numerus reperitur, quæ inde adnatantium canum aſſultu, latratu'q; exturbatæ opimá iucundam'q; prædam falconibus præbent, neque ulla eſt in his exercitationibus plenior uoluptas, niſi fœminæ laboris, & predæ comites acceſſerint, eas enim miris obſequiis colunt, neque eas adamare, oſculari'q; gallico more, attrectare'q; liberius, inuidioſum, & turpe exiſtimant, quando apud generoſos

nihil

nihil omnino honeſtius,atque nobilius uideatur, quàm ab illuſtri fœmina gratiam iucundisſimis officiis promereri, nec earum uiri facilè adduci poſſunt,ut ab ea lætisſimæ uitæ libertate quicquàm de uxorum pudicitia parum humaniter,aut malignè ſuſpicentur,uerum deprehenſis ueniæ locus eripitur, quòd illicò uel approperatæ necis, uel grauis ignominiæ pœnam ſubeant,& nonnunquàm ligneis incluſæ caueis,ſpectandæ,irridendæq; pueris in ædiū ueſtibulis exponātur. Mulieres in uniuerſum candore,atque habitu formoſæ,uenuſtæq; ſunt,ſed quæ à noſtris elegantia cultioris ingenii, eruditisq; morum illecebris facilè ſuperentur. Iuuentus uerò ipſa liberali ore, cultuq;, & uirilibus mundiciis maximè decora conſpicitur,nec deſunt aliqui, uti in longa pace,& procul à militiæ muneribus, qui paulò delicatius, atq; moroſius,pectine comam componere,uerriculo ueſtem mundare, ornatu, inceſſuq; nimium elegantiæ ſtudiū præferre ſoleant, neq; enim illos, uel ſaxonico ſanguine procreati,truces uultus, obſtinatosq; animos gerunt,quum iampridem,à finitimis gentibus egregiè temperata corporis,atque animi dona retulerint ſed apud imperitum uulgus, eosq; præſertim,qui nunquàm peregrinētur, ſuperbia,& externorum contemptus uiget, quoniam infælicem admodum, & ſemihominem eū putent, qui alibi,quàm in Britannia ſit natus, eum porrò longè infælicisſimum, cui extra inſulam in aliena terra ſpiritum, atque oſſa reliquiſſe contigerit. Britanni

Reges, uetere inſtituto, nullos omnino pedites, aut equites præter prætorianos in pace ſtipendiis alunt, eos enim quum bellum indicitur, è prouinciis euocant, delectibus uerò habitis, ubi ad ſigna cõuenerint, trimeſtre ſtipendium deſcriptis in alas, & cohortes perſoluunt, caſtrenſesq; demum leges publicantur, tanta edicti ſeueritate, ut alea, & carthulis depictis luſiſſe, eum, qui res uenales in caſtra deferat uiolaſſe, adduxiſſe ſcortum, & in iurgio gladiũ ſtrinxiſſe, capitale ſit. Ita, ut non omnino ſit mirum, ſi nos uetere illo bellicæ artis honore decidimus, quũ in hac tam fœda, & peſtilenti criminum impunitate, improbi pariter, ac imperiti noſtri duces, omnem pœnitus diſciplinæ rationem amiſerint, ut id decus, quod in maioribus noſtris perilluſtre quondã fuit, apud externas gentes cum gloria translatum, amiſſa obiter libertate ſpectaremus. Apud Anglos in ſagittis unica ſpes, & præcipua gloria crebris uictoriarum prouentibus parta, eas minimo digito crasſiores, bicubitalesq;, & hamato præfixas ferro, ingentibus ligneis arcubus intorquent, tanta ui, arteq;, ut ad primos præſertim ictus ſquamoſum thoracem, aut loricam facilè penetrent, feruefactamq; geſtatu, & multo ſole, ferream equeſtrem armaturam ſæpè transfodiant; his è Romana diſciplina mos eſt uallum geſtare, & dimenſo ſpacio protinus, ubi hoſtis fuerit in conſpectu, in orbem ſe munire, palos enim teretes utrinq; ferrea cuſpide præacutos mira celeritate ſolo defigunt, & infeſta acie paulu-

paulului proclinatos in hoſtem uertunt, in medio autē ferreus eſt anulus, quo perpetua ſæpe reſte uinciuntur, Circumuallati in hunc modum, leuo pede in ima parte palum premunt, & diuaricatis cruribus, panſisq́ lacertis ſagittas excutiunt, interna autem ſiniſtri brachii oſſea tabella conteguntur, ne manicæ rugis recurrentis nerui impetus elidatur, eo quod diximus, munitionis genere gallici equitatus impetum, quo nihil acrius, atq; uehementius olim fuit, egregiè ſuſtinuerunt, quum alii temerè illatis ſe præacutis uallis induerent, alii uel in poſtrema acie ſagittarum grādine ſternerentur. Hac una prælii ratione Ioannes Galliæ Rex apud Pictauos ingenti prælio uictus, captusq́ eſt, & Philippus ad Sammorabrinam accepta magna clade profligatus, apparuitq́ ea in pugna ſagittarios Ligures, qui ſcorpionibus arcuferreis uterentur, quo teli genere atq; animis hoſtibus pares uideri poſſent neq; ui, neq; celeritate Anglis fuiſſe comparandos. reliqui porrò Angli pedites germanico more, haſta longa, grauiq́ ſecure, ſed longioribus gladiis pugnant, hos quum ſtrinxerint arreptam à balteo ferream breuem cetram leua prætendunt. Equites autem conſuetudine Gallorum, & Belgarū Cataphracti, ſagis, criſtis, pictisq́ equorum tegumentis exornantur, inter omnes Vuallii equites, leuis armaturæ munia habilius, atq; peritius implent, qui lancea non lateri adpreſſa, uti cæteræ gentes, ſed locata, firmataq́ fœmori, & dextrorſus inclinata in hoſtes de-

feruntur, uenere & in uſum Anglis ſclopettarii, ſed qui nondum uti rudes in aciem prodierint, tanta autem diligentia, diſciplinaq́ꝫ caſtrenſibus legibus parent, ut quum multa in Anglo milite externi duces requirant, inuicti, & contumacis animi robur minime deſiderent, ꝙ decoris, ac ignominiæ metu mortem non timeant, neqꝫ enim quiſq̃ iterum pugnare ſatis honeſtum putauerit, ſi locum deſerere, aut terga dare uitandi periculi cauſa cõtingat, quãdoquidem ignominiá præſenti morte effugere maximè glorioſum exiſtiment, propterea antiquam apud eos cõſuetudinẽ uigere conſpicimus, qua ſtrenuisſimus quiſqꝫ, & nobilisſimus canentibus ſignis equum dimittit, ut exequato omniũ periculo, & ſpe fugæ penitus adempta de ſalute ſimul, & laude nauiter dimicetur. Florent hodie militari laude illuſtres, Thomas Hauardus, q̃ Surreio patri in prima acie longè fortisſimam operam nauauit, quum ad Tuedam interfecto Iacobo Scotorum Rege inſignis ea uictoria pareretur, atqꝫ item Thomas Dacreus, qui in eadem pugna equitatui præpoſitus mirificè dimicauit, & Carolus Brandonus, cui ob inſignẽ uirtutem ab Henrico Sororem Ludouico Galliæ Regi antea nuptam in matrimonio collocatam uidemus, manet & eximium bellici nominis decus Arthuro Plantagenetæ præfecto claſſis, qui Edouardo Rege genitus exiſtimatur, hos Duces, & milites Henricus corroborata ꝑ multos annos imperii authoritate ad bella ducit, pace autem miro gentis obſequio

ſequio

ſequio quietè,facileq́; gubernat, Accedunt & perã-
plæ opes,quibus potentiæ, ac uirium existimationẽ
ſecundisſimè tuetur, quotannis enim ſupra centũ
miriades aureorum nummum in ærarium,& fiſcum
referuntur,quæ pecuniæ ſumma auri pondo decem
milia excedit, hi redditus conſtant, partim ex anti-
quis, ſtatisq́; prouinciarum tributis,partim ex patri
monio regio, in quo eſt Lancaſtriæ ducatus, atque
item ex portoriis,& uectigalibus;nã uendundis la-
narum, & metallorum mercimoniis, prærogatiua
Regi eſt certis nundinis magni quæſtus, quibus
non prius mercatorum conditoria aperiri fas eſt, q̃
regiæ notæ mercimonia diuendantur, Augent & mi
rum in modũ regias facultates, patrimonia pupil-
lorum,non enim ante pubertatem paterna hæredita
te perfruuntur,certa ſiquidẽ lege pueri in tutela Re-
gis uiuunt, addicunturq́; magnis proceribus,atq; ſa
cratis uiris maximè opulentis,ut apud eos armorũ,
ac litterarum,& totius deniq; aulæ diſciplinam cu-
mulatè percipiant,ſed incredibile eſt dictu,quantas
nuper opes Henricus coaceruarit,quum eccleſiarum
patrimonia diriperet, & ſubinde donaria templorũ
ferè omnium ſceleſta rapacitate in fiſcum auerteren
tur,ita,ut hodie inter cæteros reges,ſed inſigni cum
infamia pecunioſisſimi nomen obtineat, uix enim
tranquillis temporibus medietatem legitimi reddi-
tus in rei familiaris ſumptus impendit, Is omnino
conſtat prætoriani militis ſtipendio, cuſtodia arciũ,
conuictu regio,uenationis apparatu, & liberalitate

erga regum legatos,quos ſplendidè muneribus or=
nare conſueuit, exigua nanq; eſt corporis cuſtodia,
nam ea ſagittariis equitibus ducentis, & centũ ſpicu
latoribus peditibus impletur, Aula porrò diuertēte
in uillas,& uariis uenationibus ſtudente Rege , uix
ad dignitatem frequens uiſitur,tum uerò nobilitate
omni,ornatisſimisq́; proceribus refertur,quum lega
tiones adueniunt , aut de Republica accitu Regis,
fuerit conſulendum , nullum præterea militem præ=
ter prætorianos,quos diximus, corporis cuſtodes pa
ce alit,canente autem belli claſsico ardētibus ſcilicet
omnium animis ingenti odio in Scotos, & Gallos,
pecuniæ exequato trium claſsiũ onere ad rationem
deſcripti cenſus imperātur,quibus Regii quæſtores
militi ſtipendia perſoluunt, neq; quisq̃ facilè exiſti=
mauerit,quanto ſtudio ſingularum ciuitatum impe=
ratæ pecuniæ conferantur , has tantas opes , & co=
pias imperio obtinet Henricus, cui natura fortu=
naq́; ſupra regium nomen , incomparabilis formæ,
& maximè præſtantis ingenii accumulata dona con
tulerunt ; nemo enim è tota Anglica iuuentute , uel
ſtaturæ dignitate,uel uenuſtate oris, uel neruorũ fir=
mitate Regem æquauit , multis porrò diſciplinis li=
beraliter inſtructus,ita in literis,ſacrisq́; ſtudiis,pro=
fecit,ut mira ingenii fœcunditate librũ aduerſus Lu
therum Hereſiarcham publicaret,nec ea quoq; dee=
rant,quæ in ipſa bellicæ laudis fama numerantur,
nemo enim ipſo Rege Britannicum ingentem ar=
cum cōtentius flexit,nemo certius, atq; ualidius ſa=
gittauit.

gittauit, cum uerò lectisſimi equites cataphracti in ludicro ſpectaculo infeſtis haſtis concurrerent, tanta arte id bellici uigoris munus implebat, ut ei propoſita uictoribus præmia integro populi iudicio, ſæpisſimè deferrentur, his tantis uirtutibus una caſtrenſis gloria deerat, concepta iam animo ingenti, adauctaq́ꝫ Anglorum ſtudio, quæ ſua conſuetudine bella, & prælia tranquillitati, atqꝫ ocio præferebant, odio ſcilicet illo in Gallos à maioribus tradito deflagrantes, à quibus ſe Galliæ regno, & tota ferè continente pulſos indignabãtur, & quòd ignominiæ nomine in fortibus uiris iras accedebat, Puella præſertim duce, quæ miraculo quodam excitatis Gallorum animis, fœlici auſu ſuperiores uictorias, atqꝫ illa decora Anglicæ uirtutis trophea penitus euertiſſet. Vexabant per id tẽpus impotentia Gallorum arma Iulium Pontificem urgente præmẽteq́ꝫ Ludouico duodecimo, hic enim Pontificio exercitu facilè profligato, occupataq́ꝫ Bononia, illum in ſummum ammittendæ dignitatis diſcrimen adduxerat, conſpiratione aliquot Cardinalium, qui rerum nouarum cupidi, profugiq́ꝫ ab Vrbe, Pontificem metu territum indicto Piſis concilio ad dicendam cauſam uocabant, quibus difficultatibus Pontifex iniquè, atqꝫ improbe circumuentus, à maxime piis Regibus opem implorauit, detulitq́ꝫ Henrico Pii cognomen, quòd põtificiæ dignitatis cauſam religionis incluſam rationibus promptisſimè defendendam ſuſcepiſſet, per hunc modũ ipſis quoqꝫ hiſpanis, hel-

uetiisq; Pontificis iniuriam ſe defenſuros profiten=
tibus, & cupiditati Anglorum ſimul,& regiæ uirtu=
ti præclarus honeſtatis ſpecie locus eſt patefactus,
nam Dorſetium regulum cum ualidis copiis in A=
quitaniam, qua Cantabriæ iungitur, ad fontem ra=
pidum miſit,ualidaq; inſtructa claſſe citerioris Bri=
tanniæ littora populatus, ad extremum in Galliam
cum ſexaginta milibus armatorum traiecit,his ad=
iunxerat Germanicas legiones,& Belgarum equita=
tum ipſo etiam Maximiliano Cæſare,qui præeſſet,
regia pecunia conducto, itaq; Terouana in Mo=
rinis oppugnata,captaq; eſt,obiterq; Gallorũ exer=
citus,qui ad opem ferendam aduenerat in itinere
memorabili prælio profligatus, amiſſa enim ſunt
gallorum dedecore omnium prope alarum ſigna,ca
pti Duces,& in his nobilisſimus omnium Roteli=
nus,eadem quoq; fœlicitate conterrito,& cedente Lu
douico,Tornacum in Neruiis expugnatum, exin=
de nulla unq̃ Ludouico,& gallis ignominioſior dies
illuxit,nulla lætior Henrico, & Anglis quũ equita=
tus gallicus tot bellis ſemper inuictus, uix tentato
certamine ad conſpectum hoſtis fœdisſime profu=
giſſet, ex aduerſo,Henricus effuse lætaretur, quod
in Anglis fœlicem uim illã, & diſciplinã multis auo
rum memoria Gallicis ſpectatã bellis, minime de=
fuiſſe conſpiceret, & quantos ipſe ſpiritus gereret,
quantisq; opibus arma tractaret præclare hoſtibus
oſtendiſſet, nam per eos quoq; dies Scoticæ uicto=
ræ nuncius amplisſimarum uirium opinionem, ac
ipſam

ipſam deniq; Regis fortunam clariorem fecit; ma- gna quoq; inde ſplendoris, & liberalitatis quæſita laus, & eo quidem maiore celebritate, quod id unum Galli in Ludouico parco ſemper, ac in donatiuis mi- litaribus peranguſte moderato, milites requirebant, nemo enim erat ex omni ordine, uel externorũ, uel ſuorum, qui non argentea uaſa, torques aureos, arma deniq;, & equos, aut militaria dona, ac inſignia ad decus tradenda poſteris uirtutis, ac amicitiæ nomi- ne non præferret. His rebus geſtis, ne reliqua uti iam plane uictricibus armis continenter adaperta aggrederetur, tempore excluſis in Angliam rediit, ubi demum honeſta contentus gloria interprete Ro telino, qui captiuus erat, cum Ludouico pacem con- fecit, dataq; ei eſt confeſtim in matrimonium Ma ria ipſius ſoror, ut eo affinitatis uinculo certius, atq; ſolidius pacis fœdera ſancirentur, Cæterum eæ nu- ptiæ cum ætati, tum ualetudini ualde importunæ, Lu douico uitæ exitum celeriter attulerunt, ſed eadem pax cum Franciſco ſucceſſore inuiolata permãſit, cũ quo demum transgreſſus in continentem apud Ca letium in colloquium deuenit, Ibi ambo Reges iun xere dextras, mutuaq; ſecuritate alacres omnibus li- beralitatis, ac humanitatis officiis certauere, celebra- ta enim ſubinde conuiuia ingẽti luxu, decurſionesq; æditæ admirabili rerum omnium apparatu, ita, ut o- ſtentatis utrinq; regiis opibus longe pulcherrimum tot externarum gentium oculis ſpectaculum præ- buiſſe uiderentur, ſed in tanta celebritate, tantoq;

procerum,& regulorum, omniſq; generis hominũ cõcurſu,nihil omnino Regibus ipſis auguſtius, atq; formoſius fuit,quum ætate inter ſe fermè æquali,& eximiæ proceritatis,& martii decoris ad Regiũ planè habitum mira dignitate cunctos anteirent. excepit,& paucos poſt dies Carolum Cæſarem deſignatum,qui ab Hiſpania claſſe deuectus in Angliã appulerat,inter duos enim infeſtis iam planè animis de abrumpenda pace cogitantes, uolebat exiſtimari diſceptator & arbiter,quum uires haberet ad terrendum,ſi quis paulò durius,& cõtumacius, uti æquũ foret,ipſius iudicio parere recuſaſſet,exequatas enim amborum opes eſſe cupiebat, ut hunc,& illũ, ancipiti illius ſtudio,& uolũtate ſuſpẽſum ſpe, metuq; pariter in amicitia contineret. Sed exorto mox bello inter Carolum Cæſarem,& Franciſcum Regem quo ſummas Europa omnis adiit calamitates, in partes Cæſaris receſſit, neq; prius ab eo eſt diductus,q̃ nefariis Cæſarianorum armis,direpta Vrbe Roma, captoq; Clemente Pontifice execrabile, & longè maximũ Chriſtianæ religioni uulnus eſt inflictum,ſacroſancti enim Imperii caſum inſigni pietate miſeratus, Pontificem pecunia iuuit, impetrante Vberto Gambara legato,qui Romanæ cladis,captiq; Pontificis miſerias opportunè retulerat, adhæſitq; Gallis egregio conſenſu,ut captus Pontifex libertati,& priſtinæ dignitati redderetur, uerum non multò poſt,eum uotorum omnium compotem, inſani amoris inuaſit morbus,nimiæ ſcilicet eius fœli-

citati

citati illudente fortuna, captus enim illecebris Anæ Boleniæ, quæ inter Reginæ puellas in aula erat, ut cōplexu legitimo potiretur, Catharinæ uxori repudii libellum miſit, neq; enim aliter Bolenia, q̃ in ſpem coniugalis thori, regiæ libidini obtemperatura uidebatur, erat enim equeſtri familia, ingenio autem pudoris ſpecie ualde aſtuto, ambitioſoq; adeo, ut cū extremos amoris fines uel in ſecreto accubitu, uerecunde, & conſtanter pernegaret, reliqua omnia ad torquendum Regis animū artificioſa laſciuia, & blanda quadam improbitate largiretur; fauebat Annæ uoto Regisq; flagitio, Thomas Vuolſeius Cardinalis Eboracenſis, qui tum in ſummo gratiæ, atq; potentiæ loco conſpicuus erat, uir ingenio peracri, ſed prauo, & multis malis artibus peſtilenti, is dira, & ſibi demum exitiali adulatione repudii cauſam æquisſimi iuris eſſe differebat, quod Arthuro fratri antea nuptā ſacræ leges Henrici uxorem eſſe prohiberent, profitebaturq; non defuturos ſacri iuris peritos, atq; theologos è Lutetiana præſertim ſchola, lōgè clarisſimos, qui dictis ſentētiis repudio ſubſcriberent, cupiebat enim regem amatoriis uoluptatibus implicari, nouisq; nuptiis maximè uxoriū reddi, ut ipſe unus ſupra omnes mortales ambitione, & faſtu intolerandus, plenisſima uſurpati imperii poteſtate potiretur, alebat & inſanas ſpes Regis, Clemens Pontifex, recenti obſtrictus beneficio, & in graui pariter iniuria nequaq̃ ex animo Cæſaris placatus, ita ut nulla uti decuit, libera ſeueritate Re-

gem à tam fœdo incœpto deterreret, ſed benignè frequentibus legatis polliceretur ſe in ea repudii lite iure conſultorum iudicia ſecuturum, uenit ſubinde Bononiam ad Clementem, ad id ſuſcepta legatione, Thomas Boleniæ pater, miſſusq́ eſt in Britanniam Campegius Cardinalis, ad cuius tribunal Catharina Regina uirili prudentia cauſam dixit, cæterum diu extracta pudendæ litis iudicia eum euẽtum habuere, ut fermè omnes ab adulatione diſcederẽt, & Põtifex depoſcente Cæſare contra repudium decerni duodecim uirali ſententia pateretur. Tum uerò Bolenia cõiugii ſpe deiecta, Rexq́ ipſe repulſæ dolore concitatus, in Eboracenſem authorẽ, ſuaſoremq́ noui coniugii omnem iracundiam conuerterũt, magnoq́ fortunæ ludibrio uir potentia, atq́ opibus regio faſtigio proximus, pũcto temporis exiſtimatione, fortunisq́ omnibus ſpoliatur, ac in exilium eiicitur, uſq́ adeò eum in meritas pœnas urgẽtibus fatis, ut ex itinere retractus inter rerum capitaliũ miniſtros dolore, & metu oppreſſus expirarit: fuit eius interitus cunctis ferè lætisſimus, quòd paucis ante annis Edouardum Buchingamium Ducem uirtute, atq́ opibus inter proceres inſignem, ipſo delatore, iniquisſimè damnatum Henricus occidiſſet, porrò Henricus mirum in modum Clementi Pontifici, à quo ſe eluſum, ſyngraphaq́ deceptũ dictitabat, mirè infenſus legem tulit, qua Romani Pontificis authoritatem abrogabat, Regiiq́ iuris templa, & ſacerdotia omnia cenſebantur, conſultore præſertim

Cromu-

Cromuele, Eboracēſis artibus eruditè inſtructo, quē Bolenia omni ſtudio, atq; auſu erga ſe paratisſimū è ſordido loco ad ipſum regendæ reipublicæ munus extulerat; fuit ea lex iudicio maximè iniquo, atque impio conſcripta, promulgataq́; nam ſupra religionis cauſam, ad quā nemo uel improbè Chriſtianus non reſpexerit, antiqua etiam fœdera inuiolata ante tot regibus execrabili temeritate turbabantur, nam ex ipſorum annalibus liquidò conſtabat, Ioannem Regem ante trecentos annos ſeſe ſucceſſurosq́; item Reges, & totius regni ſacra templa, & ſacerdotia ad authoritatem, ac imperium Romani Pontificis, Vicariiq́; diui Petri Apoſtoli libera uoce contuliſſe, certaq́; auri pondera quotannis tributi nomine dependiſſe, quum Innocentius Tertius in ipſum Regem ius dicendi, conſtituendiq́; Cantuarienſis Antiſtitis uſurpantem, Anathematis fulmina contorſiſſet, concitato etiam in eum Rege Gallo, qui, ut Innocentii iniuriam uindicaret, in Britanniam cum ualida claſſe traiecerat, cæterum in ea omnium turbulentisſima tempeſtate, ingenti ſæuitiæ procella obruti, Ioannes Fiſcherius Roffenſis Antiſtes, multa doctrina, & moribus eximiè grauis, atq; ſanctisſimus, & Thomas Morus epiſtolarum magiſter, quo nemo ingenii eruditione, candore, probitateq́; melior fuit, ſecuri percutiuntur, quòd Catharinæ Reginæ cauſam chriſtiana libertate defendiſſent, defectionemq́; à Romano Pontifice uti criminoſam, atq; impiam uel in longo carcere conſtantibus animis eſſent deteſta-

ti,maturauit Fiſcherio necem nuncius ab urbe, quo Henricus eum à Paulo Tertio Pontifice,qui ad exornãdam, attollendamq; uirtutem Clementi ſucceſſerat,Cardinalem renunciatum eſſe certior fiebat,ſed Fiſcherius an id reſciſſet,iuſſu Regis interrogatus, ſe eum honorem neq; appetiſſe unq̃,neq; expectaſſe reſpondit,Morus autem tanta animi magnitudine, dum accenſi uoce damnaretur, apud iudices concionatus eſt, & cum rectisſimæ conſcientiæ decreta aduerſus repudium,uſurpatamq; ſacrorum tyrannidẽ, chriſtianarum legum authoritate roboraſſet, & ut meliorem Regi mẽtem darent,Deos precaretur,inexpiabilem inuidiam Henrico peperiſſe uideretur. nec multò poſt Catharina Regina ab ægritudine animi tabefacta moritur,quum Mariam filiam regia ſpectatam indole,uiroq; maturam, erepto Principatus honore,ſæuitia patris in ordinem redactam conſpexiſſet exinde Boleniæ Regia ornamenta omnia tribuuntur,At Paulus Pontifex,ubi Henricum à ſacroſancto Põtificiæ maieſtatis imperio immani crudelitate,atq; auaritia defeciſſe didicit,quanq̃ acri admodum cura,& iuſta ira commoueretur, nihil tamẽ grauius ſecus,ac ante Clemens feciſſet,in Regem uti impium decernit,quòd Regis animum tantis ſæuitiæ fluctibus perturbatum leniendum potius mollibus præceptis,q̃ ulla omnino contumelia exagitandum arbitraretur. Itaq; in Roffenſis interfecti Cardinalis locum,Reginaldum Polum Britannum ſuprà generis nobilitatem optimarum literarum eruditio-

ditione,& chriſtianæ uirtutis laude clarisſimum,euocatum Patauio in Vrbem,ſenatorem facit, galeroq́ purpureo protinus exornat, nec multò poſt, quòd Polus ſanguine Regi eſſet coniunctus, maioremq́ inde ſecum authoritatem allaturus eſſe uideretur, legatus in Britanniam mittitur,ut familiaribus, piisq́ ſermonibus ea cõmemoraret, quæ ad ſanandã Regis mentem pertinere uiderentur, ſed quum Polus in galliam perueniſſet,uenit ex Anglia Brianius ad Franciſcum Regem,qui ipſum uti Henrici hoſtem ex fœdere ſibi uinctum tradi depoſcebat, ita gallis Henrico ſtudentibus in Belgiũ retruſus,ibiq́ aliquãdiu luculẽtisſimo uſus hoſpitio Herardi Marchii Cardinalis Leodienſis,irrita demum legatione, ad urbem rediit, exinde Rex adaucta tot claris funeribus animi feritate,Henricum Montacutum,Poli Cardinalis fratrem,& Corteneium Exoniæ Marchionem ipſius Regis conſobrinum,qui dudum tumultu Northlandico ſumma fide; uirtuteq́ Regiis copiis præfuerant,inſigniq́ Regis amicitia erant cõſpicui,ſecuri percuti iubet,eo nomine dãnatos, quòd in tanta templorum ſtrage à conſiliis Regiis libera uoce diſcesſiſſent,ſed proculdubiò gratia popularis, regiiq́ ſanguinis præclara nobilitas,quòd ad Albæ Roſæ principem domũ genus referrent, inuiſos occulto metu,ſuſpectosq́ reddiderant,premente præſertim Cromuele,qui degeneri odio nobilitati infeſtus, maximorum heroum ruina lætabatur. tulit, & eandem ſupplicii fortunam Edouardus Neuillus,

qui ob uirtutem bellicam, ac eximium proceri corporis decus, omnium propè horarum familiaritate Regi erat coniunctus, Margaritam quoq; Cardinalis Poli matrem grādæuam anū, & quòd duos Reges Edouardum, atq; Ricardum patruos præferret, ſtirpis, ac ætatis honore uenerabilem eadem ſæuitia in carcerem coniecit, hæc propter ſummam generis ſui nobilitatem, & probatisſimæ uitæ famā maxima apud omnes parta gratia, ut Mariæ Hērici regis filiæ, quæ uiuente Catharina Principis hæreditariam dignitatem obtinebat, alumna eſſet, delecta fuerat. Sub id quoq; tempus Bolenia quāquā Catharinæ Reginæ obitu cōiugii planè ſecura, beataq;, minus tamē ea fœlicitate lætabat͛, quòd enixa puellā in ſpem fortunatæ prolis marem cōcipere nō poterat: Itaq; tam ſceleſto, quàm ambitioſo cōſilio, rata mariti Regis uires fœcunditati ſuæ impares, atq; alienas fore, cum Georgio germano fratre, ſicuti ferunt, concubuit, ut adulterii crimen uix credibili tāti inceſtus ſcelere tegeretur, ſed immane facinus ancilla denudauit, quæ fortè cum amatore deprehenſa, caſtigataq; ob id ſeuerius à Regina, quum pœnam timeret, periculum feſtinata delatione præuerterat. Fuere qui exiſtimarent Henricum, uti plerūq; fit importuni amoris ſatietate adductum, Boleniæ mores, & occulta corporis uicia faſtidiſſe, grauiq; calumnia oneraſſe inſontem, oculis ſcilicet inſtabili cupiditate in Ianam Semeram coniectis, quæ modicis orta natalibus, ſed amabili uenuſtate conſpi

cua

cua,mirè placuerat,uerum ſupra fœdi inceſtus flagitium aliæ,atq; aliæ probroſæ libidines Reginæ famã proſciderunt,ſubortis enim indicibus accuſati,Norreus à cubiculo,uetus à puellari ætate adamator, & Bruertonius eques illuſtris, Marcuſq; item muſica arte,& pneumaticis organis Reginam exhilarare ſolitus,itaq; repentina quadam amoris, ac odii cõmutatione,Regina teſtibus accuſata dãnatur, damnatæq;,uel obiecta neganti, ceruices gladio carnificis abſcinduntur,pariq; demum ſupplicio frater,& reliqui,quos diximus,puniũtur, interficitur & Vueſtenius decorus adoleſcens,cui Bolenia ob ſuauitatem oris,ut ad ſtuprum pelliceret,mollius eblandita ferebatur,ſed in his cruentis admodum iudiciis nihil acerbius,atq; miſerius fuit,q̃ Thomam Boleniũ Reginæ patrem inter damnantes collegas iudices conſediſſe,& clariſſimos Vueſtenii parentes inſontis,& ſolius formæ pœnas dãtis filii ſalutem uel exilio perenni,& toto fortunarum cumulo impetrare nequiuiſſe, biduo poſt Henricus celebratis nouis nuptiis Semeram in coniugalem thorum duxit, hæc demum uiſa eſt cæteris aliquanto fœlicior, quòd enixa puerum,cui Edouardo nomen fuit, nondum alterã experta fortunam,in partu doloribus extincta deceſſerit. Nec multò poſt permoleſto utiq; cœlibatu Anna Gulielmi Cleuenſis Regulis ſoror, è Sicambris ad quartas nuptias in Britãniam accitur, ea inſigni apparatu excepta, aliquãdiu Reginæ nomen, & maritalis accubitus ſtata forma, & morum ſim-

plicitate ſuſtentauit, ſed demum quòd ad geniũ mi nimè reſponderet, cubili primo excluſa, & mox re= pudiata, quòd Lutheranæ ſuperſtitioni fauere crede retur, & paulò ante Antonii Lothoringiæ Reguli fi lio penè promiſſa diceretur, Catharinæ Hauardæ Regium thorum reliquit, hæc Thomæ Hauardi Northfolchiæ Reguli ex Edmundo fratre neptis e= rat, penes quem cõmunicata cũ Surreio patre glo= ria, uictoriæ ſcoticæ decus fuiſſe docuimus, quum à nobis ea bella in hiſtoriis ſcriberentur, manſit tamẽ Annæ molliter ablegatæ regius propè honos, quòd iniuriam nequaquàm aſtuta diſſimulatiõe, ſed mul= ta æquitate, remiſſioneq; animi pertuliſſet, nec mul= tò poſt, & ipſe Cromuel tanti modò nominis, rerum omnium moderator, & euerſor, atrocitate, atq; ſuper= bia nobilitati inuiſus, urgente Hauardo diras di= gno, atq; malefico ingenio pœnas capite perſoluit, gratisſimum autem omnium oculis ſpectaculũ præ buere, immenſæ opes domeſticæ ſuppellectilis nefa= rio, & feſtinato quæſtu cõgeſtæ, quum tot ſpolia re= giis diuitiis æquata, ex eius domo ad haſtam trans= ferentur, in caput autem Catharinæ Hauardæ nõ= dum à nuptiis infœlicibus exacto biennio, par ſup= plicii calamitas incidit, abſcisſis ſcilicet carnificis ma nu ceruicibus, quum adulterii conuicta probroſæ li bidinis pœnas dediſſet, præeuntibus in eodem ſup= plicio duobus adulteris, Culpepro, atq; Durãtio, hic enim ante Regias nuptias puellaris ætatis florem delibaſſe fatebatur, ille uerò uti decorus iuuenis

amore

amore pellectus in ſpem prolis, nocturnos ſene-ſcentis Regis labores adiuuarat. Cæterum Henricus Hauardæ adulterio probè uindicato, fallacium uirginum fidem, atq; libidinem deteſtatus, ad ſextas nuptias deſcendit, ducta in Regium thorum Catharina Thomæ Parii equitis filia, quæ duobus orbata maritis ab oris uenuſtate mirè placuerat, huic autem Dii dent caſtum animum, & certam fœcunditatem, ne Rex fœda coactus ſorte, ad ſeptimas nuptias rapiatur, Henrici enim occulto, ac admirabili fato datum uideri poteſt, eos fermè omnes, quos arcta affinitate, familiaritateq; dilexerit, uti peſtifero quodam amicitiæ ueneno afflatos, ex inſtabili fœlicitate longè omnium euaſiſſe miſerrimos, ſed Dii immortales alioqui peccata hominum arcana uindictæ ratione puniri ſoliti, ut uehementer optauerim Henrico Regi antiquo ſpectatæ uirtutis merito mentem ſanauerint, ſcilicet, ut recenti flagitio euerſa templa, dum ad animum recurrit, priſtina pietate reſtituat, quanquàm enim tot nuptias, quibus nullum adhuc finem uidemus, impotenti libidine repetitas, clarisſimorum, ac innocentisſimorum uirorum ſanguine defœdarit, omnia tamen ei fœliciter euentura crediderim, ſi ſaluberrimum uolumen à Reginaldo Polo Cardinale propinquo ſuo, ad ſe piè, amantisſimeq; perſcriptum, pari pietate, æquitateq; animi opportunæ medicinæ inſtar hauſerit, ſic enim quāuis hac ipſa Deorum clementia, neq; uita in-

ſontibus erepta reddi, neq; ipſe inter fœlices Reges tanquàm planè fortunatus referri poſſit, planè tamen fiet, ut leniat inuidiam, & priſtinum decus magna ex parte recuperet, tactusq́; religione, omnem inuſtæ notæ memoriam Henrici ſecundi gentilis ſui exemplum ſecutus, aboleat.

FINIS.

SCOTIA

SCOTIAM ab reliqua omni Britannia, quæ Anglia dicitur, Tuedo amne, Cheuiota'q; monte, & diuerſis duobus æſtuariis regni nomẽ obtinuiſſe docuimus, Ea in ſeptẽtrionis ad Orchadas uergit, triplo'q; Anglia minor exiſtimatur, quòd aduerſis utrinq; preſſa, extenuata'q; littoribus enormi, & ualdè oblonga ceruice in orientem promineat, uti ex Ptolemæi tabulis apparet; quãquàm Tacitus Britãniam bipennis formæ perſimilem tradat, atq; ideò Scotia nihil ad orientẽ ſolem incuruata flexu littorum extendi uideatur, ſicuti eam Germanos pictores Taciti authoritatem ſecutos, in Ptolemæi libris expresſiſſe conſpicimus, Accepit autem nomen ab externæ, nec admodũ antiquæ gentis aduentu; nemo enim è latinis authoribus Scotorum meminit ante Marcellinum, qui Iuliano Cæſari æqualis fuit, neq; ſatis cõſtat è qua primum regione Scoti in Albionem traiecerint, quum uariantibus non Anglorum modò, uerum & Scotorũ annalibus magna dubiis rebus obſcuritas inducatur, nam alii ex Hybernia, nonnulli ex Dania, Cimbricæ Cherſoneſi, uel Gothiæ, Noruegiæ'q; peninſulis originem ſuam deducunt, nec defuere, qui

ex Hiſpania claſsibus aduectos exiſtimarent, et im-
pudentur Scotiæ ſtirpis nomen à Moſe ipſo, ac Ae-
giptiis ementirētur, idq; authore uiro Scoto, Hecto-
re, Boëthio, qui inſigni facundia, & pari diligentia p-
petuam Scotorum Regum hiſtoriam ad Iacobum
eius nominis Tertium deduxit, ſed ab eorum opi-
nione, qui eos ex Hybernia aduectos arbitrantur,
minimè diſceſſerim. Numerant autem Scoti ex in-
corrupta annalium memoria, ab hinc mille amplius,
& ſeptingentis annis cētum, & quinq; Reges, à Fer
guſio primo, ad Iacobum Quintum, qui hodie iuue-
nis adhuc iam peruiginti, & ſeptē annos, nullis un-
quàm externis, aut inteſtinis bellis implicitus tran-
quilla, & maximè diuturna pace perfruitur; is à to-
to ualidi corporis habitu, & facie hylari, decora,
ac ipſis tuēdæ pacis artibus ſpem nequaquàm incer-
tam bellicæ laudis præfert, oſtendetq; ſe inde clariſſi-
mis factis ad laudem, niſi fata conceptæ uirtuti fœli-
cem curſum inuiderint: in his tot ſæculis admirabi-
le dictu eſt, quantum ambitio, Regniq; cupiditas, ſe-
cunda paucis, pluribus autem aduerſa, exitioſaq; ua-
luerit, tres enim, & quinquaginta Reges, aut bel-
lica ui, aut procerū inſidiis crudeliter interempti re-
feruntur, exercuere ſiquidem ab initio Romana ar-
ma, Pictos ſubegere, ſuſtinuere demum Danorū im-
petus, ac omni ferè tempore, quum à ciuilibus bellis
otium eſſet, cum Anglis de finibus contendere, tanta
animorum contumacia, ut quum ſuperbia, atq; odio
nulla calamitate frangerentur, aduerſis contuſi præ-
liis,

liis,Edouardo Anglorum Regi ſacramentum dice=re,& tributa pendere cogerentur; cæterũ Rex Do=naldus à Ferguſio Scotorum Rege primo, ſi inter=iectos enumeremus,ordine uigeſimus ſeptimus,quũ diu,& uaria quidem fortuna cum Seuero Cæſare di=micaſſet,primus è Scotis Regibus Chriſtianæ reli=gionis ſacra ſuſcepit,primusq; in Scotia, quum ue=nalia in humanos uſus aliarum rerum permutatio=nibus,aut aliundè importata pecunia,in foro,& nũ=dinis emerentur aurum,& argentum, Scotica notà percusſit,ſed præclarũ Chriſtianæ pietatis ſpecimen ſuprà cæteros præbuere Vilhelmus,qui Ricardo Re=gi Angliæ in Syriam ad expugnandam Ptolemai=dem proficiſcenti, Dauidem Germanorum fratrem cum lectisſimis Scotorum copiis adiunxit, et Alexã=der eius nominis ſecundus,à quo maximè pio, & li=berali ſtudio Ludouicum Galliæ Regẽ eximiis Du=cibus,Validisq; Scotorum cohortibus adiutum fe=runt,quum ille Regum optimus, atq; ſanctisſimus ſacro etiam tum ardente bello,in Aegiptum ad Da=miatam tranſmarinam expeditionem religioſo ad=modum incœpto,ſed aduerſo exitu ſuſcepiſſet, ſed poſt multa ex inteſtinis cædibus interregna, atro=cesq; multorum tyrãnorum interitus ad Stuardam domum nutantis imperii nomẽ deuenit,ea tum pla=nè illuſtris à præalta origine Danicam progeniem reſpiciebat,facilè enim ad Regium faſtigium repẽ=tè euadentibus,uanitate quadá peregrinæ ſtirpis ho=nos exquiritur,ut potè,quibus patria nobilitas, uti

nullis innixa fabulis obſoleſcat, Stuardũ enim eorum lingua ſeneſcalcum, id eſt Regii conuiuii magiſtrum uocant, quem honorem eximiæ dignitatis apud Neapolitanos Reges, à nobilisſimis procerũ expeti uidemus, hoc enim præclaro officii munere Rex Macolmus animi uirtute memorabilis, Valterium generoſum pariter, atq; impigrum ducẽ, oriũdum è Dania, uirtutis cauſa perornarat, quòd Valterius in Syria aduerſus Saladinum inſigni cũ laude Chriſtianis Ducibus operam nauaſſet, ita, ut eius dignitatis nomen, quod à poſteris per manus exciperetur, in familiam adoptatum facilè permanſerit; fuere autem è Stuarda familia tres Roberti Reges continua ſerie ad Iacobum primum, qui Roberto genitus id nomen primus ſuſcepit, tradidit'q; perpetua ſuccesſione Aegiptiorum Regũ more, quatuor ab ipſo Regibus, quibus id omnino fatale, & prorſus infelix extitiſſe uidetur, Iacobus enim primus à coniuratis in cubiculo confoſſus interiit; at ſecũdus ipſius filius diffracto uiolentia ignis tormento, metalli fruſtulis eſt diſcerptus, porrò tertius oppugnante parricida filio iuſta acie ſuperatus ad Sterlingum occubuit, quartum autem primi recta ſerie pronepotem, ingenti prælio ad Floddon ſuperatum Surreius interfecit, quum Hauardus ipſius filius, qui hodie Henrici Regis penè ſocer eſt, imperatori patri in prima acie felicem operam nauando, uictoriam maturaſſet, impulſu etenim Ludouici Galliæ Regis, quum ab Henrico in Morinis ingentibus Anglorũ

& Ger-

& Germanorum copiis præmeretur, Iacobus Angliam inuaſerat Rege deſtitutá, roboreq́ꝫ omni ueterum militum in continentem abducto, in tutela Reginæ, Surreiq́ꝫ relictam, Scoti ſiquidem Reges mutuo commodo Gallorum Regum amicitiam obnixè colunt, repetitã uſqꝫ à Carlo magno, cui Achaius Rex amicisſimus fuit, confirmatamq́ꝫ demũ certis fœderibus à Dauide Rege, qui ab anglis bello captus, eo tempore, quo Ioannes Rex Galliæ ductus in triumphum Londini aderat, raram Edouardi fœlicitatem opportunè cumulauit, quum in eius menſa inſigni fortunæ ludibrio captiui duo Reges ſpectarentur, peruetuſta itaqꝫ conſuetudine, quum Angli Scotiæ fines inuadunt, inſigniq́ꝫ apparatu arma mouent, Scoti ſtatim Gallorum opibus confirmantur, pecuniaq́ꝫ inprimis egregiè, ac item tormentis, armis, copiis, peritisq́ꝫ præſertim belli Ducibus adiuuãtur, Parem autem beneficii gratiá Scoti promptisſimè referendam exiſtimant, quum in continentem Anglorum copiæ traiciunt, in Anglicos enim fines penetrant, tumultuq́ꝫ hoſtili in Northumbria cuncta permiſcent, ut domeſtico belli metu. Anglorum aduerſus Gallos apparatus, atqꝫ impetus retardentur, unde illud non infacete dictum Ludouici undecim Galliæ Regis, qui cõceptæ inſaniæ opinionem admirabili ſæpè prudentia opportunè, atqꝫ fœliciter eleuauit, quum enim Edouardus infeſto animo in Galliam eſſe traiecturus, ſociorumq́ꝫ legati à Ludouico amicè, ſoliciteq́ꝫ requirerent, ut oppida ad

Samorabrinã amnem, uti hoſti expoſita, diligentius permuniret, ad ueteres munitiones ſe uallũ probè ualidum, atq; denſisſimũ adieciſſe reſpõdit, muſſantibus porrò legatis, qui nihil tale factum, aut cogitatum quidem nouerant, atq; itidem, ut publicæ ſaluti proſpiceret, ſuadebat, quòd negligentia eorũ, qui extruendo operi munus ſuſcepiſſent, nihil omnino eſſe additum, ſubridens contendite, inquit, in Scotiam, ſi aggeres meos uidere concupitis; quòd intelligi uellet Anglos ſi à fronte in aliena terra bellum quærerent, domi protinus, qui terga cæderet, a Galliáq; retraheret, proprium, & uerum hoſtem habituros, datur autem honoris cauſa ob eximiam fidem Scotis militibus, ut eis Galliæ Reges corporis cuſtodiam, ſalutemq́; ſuam committant, ut hinc quoque pernobili ſpectatæ conſtantiæ argumento opportunas arces uti Mediolani uidimus, Scotici præſidii tutelæ demandatas minimè miremur; alunt & Galliæ Reges Scotorum alas, carũq́; præfectos in honore habent, uti nuper Eberardum Obigninũ à nobis in hiſtoriis alterna ludentis fortunæ cum laude poſteris narratum, atq; item Ioãnem Stuardum Albaniæ Regulum, qui uirtutis eximiæ teſtimonium, dum Gallis militaret, in Italia reliquit, Robertum, quoq; cum ſua tum Eberardi patrui uirtute, bello illuſtrem, inter Gallorum Duces ætatis authoritate facilè primum, militiæ incommoda egregiè adhuc ferre audimus. Scotiæ Regibus eadem ſunt iura, ac imperia, in ſacerdotes proceres, & minorum gen-

tium

tium claſſes,quæ apud Anglos uigere meminimus,
utriſq; enim eſt eadem ferè lingua, nec leges omni-
no disſimiles,quanquàm Angli municipales , Scoti
autem ciuiles magis reſpiciunt,paria quoq; exigun-
tur uectigalia,atq; una omnino cogēdi,alendiq́; exer
citus cōſuetudo, Sed Angli Reges pecuniam,
Scoti uerò militem imperant,uerum in conſcriben-
do eadem delectus cura ſeruatur,Scoti quoq; hiſdē
utuntur armis,ſed Sagittarum uſus crebrior apud
Anglos,quòd nuper tradētibus Gallis ſclopetto uti
didicerint,raros autem equites,ſed eos eximiæ uirtu-
tis in eorum acie conſpexeris,deſilire enim ab equis,
æquare uitæ pericula,& communicare ſpem laudis,
uel ipſi etiā Reges ſolent,recentisſimo Iacobi quar-
ti exemplo,qui pedes pugnādo aduerſis uulneribus
confoſſus occubuit. Pugnacisſimi autē milites exi-
ſtimantur è Laudonia, quæ Pictlandia dicitur , an-
tiqua ſcilicet Pictorū ſedes,Anguſiaq́; item, & Fifa,
quòd eæ regiōes Anglis æternis hoſtibus maximè
ſint propinquæ,ſuſpecta enim utrinq; arma ipſos fi-
nium cuſtodes plurimū exercēt, uti nunquàm inter
eos firma pace,dubiisq́; ſemper induciis , & ad mu-
tuas inſidias concitante odio,quòd nulla Regum a-
micitia,uel cognatione,aut fœderum tabulis , mini-
mè reſtingui poſſe pſuaſum habent, Armatura por-
rò,ueſteq́;,& reliquo cultu Gallos imitantur, quorū
amicitiam mutuis cōmertiis colūt, epularum autem
copia;edacitateq́; noſtris hominibus penè incredi-
bili Anglos antecedunt,uerum nequaquàm erudito

gulæ ſtudio protracta in integras noctes conuiuia exercent,ſed certe frigidior cœli plaga uoracitatem excuſaret,niſi uaria ſaporũ irritamenta, ſupra ſacietatem inexplebili quadam ingluuie peterentur, quãobrem neceſſe eſt,ut fœminæ continuis redundantiæ uitiis confectæ,amiſſo flore illo ualde præcipiti, puellaris ætatulæ,aniles ſtatim,atq; inſuaues induãt uultus,& firmisſimorum etiam uirorum robora citisſime diſſoluantur, Hoc etiam immoderato cõuictus ſumptu,pleriq; deuoratis patrimoniis ad tantã rei familiaris inopiam rediguntur,ut ab obuiis ſtipẽ emendicare non pudeat,quod agrum colere,aut Sellulariam exercere artem,honeſto loco natis indecorum arbitrentur,uſq; adeo,ut pleriſq; latrociniis, & furtis ſeſe alere,nullo pœnæ metu æquisſimum putent,ſed eam gulæ intemperantiam plurimum adauget obſoniorum immenſa fertilitas,nulla enim toto orbe regio,uel altilium,omnisq; generis uolucrum, & ferarum,quæ aucupiis,atq; uenatione parantur,ubertate copioſiot,nulla fluminibus, æſtuariis lacubus, & toto deniq; Oceani littore piſcoſior, nulla maioris, minorisq; pecoris carnibus abundantior, quæ adeo delicatæ ſunt,ut ferinis præferãtur, et plures bubulæ ſummam ſaporis dignitatem attribuant, & hæc etiam adeo uili pretio conſtat,ut obeſi ſinguli boues,ſine tamen tergore,ſingulis ſæpe aureis coëmantur,tanta autem ubiq; uenatio ſeſe offert, ut uel recta,& quotidiana conuiuia tripartitis cœli, ac terræ,mariſq; ferculis onerentur, maxime etenim aucupiis,

cupiis,atq; uenationibus ſtudet,nec his eximiæ ſaga citatis,& roboris canes deſunt,reperiũtur enim ualde proceri,feroces'q; qui herum uel contra armatos hoſtes egregie tuentur, quum admirabili ingenio, fide'q; depugnent,his etiam innata uis eſt humanæ prope ſolertiæ,ut ſicariorum,maleficiorum'q; hominum ueſtigia ſectari,eos'q; latebris ad pœnam cruere ſoleant,neq; ulli uel regulo fas eſt, quæritantibus fores obiicere,ut noxius ad alienam iniuriam abſcõdatur,allatrant enim,ianuam'q; unguibus pulſant,& tanquàm magiſtratuum apparitores,iuſtitiæ nomine ſibi uel interiora cubicula pãdi iubent,iura enim ſolidæ pacis Rex iuuenis egregie tuetur, Anglorum,& Gallorum affinitate,ac amicitia ſtabilitus, quum Henricus Angliæ Rex ſorore genitum territis ſemper Scotorum Regulis,qui ad imperiũ aſpirarent cõſtantisſime foueret, atq; quum poſtea Frãciſcus Rex Galliæ tradita in matrimoniũ Magdalena filia ſibi generũ aſciuerit, uniuerſæ porrò Scotiæ regionis,atq; urbes,lacus,flumina,& portus ſingillatim enumeraſſe ipſius Boethii muneris fuit, qui curioſitate,& diligentia amore patriæ dignisſima, nihil intactum,& ſine laude uel in aſpretis, atq; paludibus reliquit,Nos pro inſtituto nobiliora tantũ attingemus.In Laudonia urbs eſt Edinburgus Scotorum Regia,ſenatus'q; ſedes cincta mœnibus,& arce,quæ ab aſſeruatis ſibi puellis nomen ducit,ualde inſignis,alluitur autẽ Forthea amne, excipit'q; ab eiuſdem nominis æſtuario nauigia ab oriẽtali Ocea-

no in frequentisſimum portum uix mille pasſibus ab urbe diſtantem, ubi Hæmonia eſt inſula hodie Colūba dicta, ultra Forthеam, in cuius oſtio conſpicitur Caſtellū Dunbar, Fiſa regio occurrit, inſignis ſancti Andreæ urbe, ſacrorum primatu, & Gymnaſii authoritate, portuq́ꝫ clarisſima, cui hodie præeſt Dauid Betonius purpurei galeri dignitate uitæ ſplendore, ac ingenii grauitate illuſtris, In latere aūt lacus eſt, copia, capturaq́ꝫ piſcium celebrat̃; Nā in Scotia multæ ingentes, & piſcoſisſimæ quidem paludes numerantur, quarum maximæ ſunt Laomunda, ſub Grampio Monte in Oceanum decurrens, & Fineia in Argadia regione, inſulis arcibus, & frequentibus ædificiis memorabiles. E` Fineia in proximum agrū enataſſe memorant prægrandem belluam, Moloſſo, Phocæq́ꝫ perſimilem, quæ cum obuiis forte` uenatoribus ingenti detortæ caudæ ictu crura perfregiſſet, prodigio locum fecit, quoniam non multo` poſt Iacobus quartus cum multo maxima nobilitatis parte ab Anglis acie cæſus, inſignem Scotiæ luctū attulerit. Ad Fiſam Anguſia, dicta olim Horeſtia ſequitur, Thao amne longe` omnium totius Scotiæ maxime celebris, cuius ſeruato adhuc priſco nomine Tacitus meminit, oritur ex monte Grampio Iulii Agricolæ uictoria nobilitato, is hodie Granzebenus appellatur, id eſt eorū lingua incuruus, & aſper, defertur autem Thaus in æſtuarium ubi urbs, olim Alectum, a` Rege demum Dauide religionis cauſa Deidonum appellata, Introrſus uiſitur Perthum in

eiuſdem

eiuſdem Thai,multis iam torrentibus adaucti ripa ædificatum,quod à templo diui Ioannis nouum poſtea nomen quæſiuit,nec à Pertho multũ diſtat Scona oppidum,antiquis cerimoniis celebratum, quum ſolemni admodum pompa Scoti Reges ibi coronẽtur. Hæc in Noruegiam ſpectant, ſuccedit autem Marria,quæ ad extremam inſulæ partem extẽditur, una prorſus Aberdonia urbe memorabilis, quæ inter Donã,& Deam fluuios ſita propter Gymnaſiũ optimarum artium,portumq; ſummæ opportunitatis multarum gentium concurſu frequẽtatur, nec in ultima parte laudis poſuerim,quod Boethium, quẽ ſupra citauimus Scoticarum rerum ſcriptorem alueſrit;Inde ultima Scotiæ littora cuneantur, efficiũtq; promontorium Dounesbium,Ptolemæo Taruedunũ, quod Deucalionico immẽſo mari obiicitur, Ab eo in Septentrionẽ,& mox horrido,& maximè ſcopuloſo littoris tractu inſulæ extrema reflectũtur,ab occaſu autem,auſtroq; pariter occurrunt, Cathaneſia ſilueſtris gentis;Itemq; Rosſia,& Morauia,Lornaq; generoſi ordei maximè ferax,ubi Promontorium Creãter,olim Ptolemæo Nouantiũ,quod longisſimè prominet in Aquilonem,efficitq; ingentem ſinũ adeò caſtigatis introrſus terris, ut diuerſa duo maria, non maiore quàm uiginti miliarium ſpacio dirimantur,inde amnis Cluda,à Tacito Glota nominatus, uaſto æſtuario in Hybernicum ſinum decurrit ad Dounbreton portum,& Emporium, in id enim Cantabri,& Aquitani, ipſiq; præſertim Hy-

berni breuiſſimo ſinu ſuperato curſum dirigunt, in ripa Cludæ duodecim millibus paſſuum recedens à mari ſita eſt Glaſquēſis ciuitas, Archiepiſcopatu, & Gymnaſio celebris, opulentáq; item profluentis cõmoditate, quum à Dumbreto totum id ſpaciũ commeantibus nauiculis frequentetur; in eius agro aurifodinam inuenit Iacobus quartus, in qua & ille ex auraria gleba Cyaneus puluis eruebatur, quem Azurium uocamus, emuntq; pictores uel mediocre æquato auri pretio, ut in tabulis iucundiſſimum, nec facilè interiturum ſereni cœli colorem efficiant, ſed ea ſectura demum exoleuit, quũ Rege uita functo, Quintus hic qui regnat, è faſciis hereditatem conſecutus, nutriciorum incuria utiliſſimi operis cogitationem abiecerit. Sequuntur & ordine in auſtrũ uerſo Nithdalia, in qua Dumfreus portus lanarum in eo tractu præſtantia celebratus, quarum tenuiſſimis uelleribus chyrothecæ conficiuntur magnorũ Antiſtitum, inter ſacrorum cerimonias, manibus dicatæ, expetitæq; plurimum à delicatis mulieribus, ut digiti earum ab hyemis iniuria muniantur, id lanarum genus mirè coccum ebibit, & florentem ad tineas uſq; ultimas conſeruat. In tergo Nithdaliæ Cumbria pateſcit propter gentis nobilitatem, Vualliæ Anglicæ facilè æquata, Quoniam nemo Cũbris imperat, niſi legitimæ hæreditatis prærogatiua imperio deſtinatus; inde ſuccedit Anandia, & mox Gallouidia, Brigantibus quondã poſſeſſa regio, in ea eſt paucis admodum ſtadiis remota à mari urbs, Candida Caſa

nomine

nomine uocata,inſignis epiſcopatu opulento,& fre-
quentia peregrinantium,qui religionis cauſa ad Di-
ui Niniani templum miraculis illuſtre confluũt. in-
trorſus non longè ab Edingburgo, quod diximus,
uiſuntur & duæ urbes frequentatæ Regibus, Ha-
dintonia,& Sterlingum, Terra autem Scotica in u-
niuerſum ubertate,culturáq; Anglicæ facile cedit,eſt
enim pluribus in locis obſita ſaxis,arboribus glabra,
pasſimq; obſeſſa paluſtribus aquis,adeò,ut ſuprà id,
quòd ferendis uitibus,atq; oleis eſt infælix,in ea etiã
triticum in ſiliginem citò degenerat,ſed eã uini, atq;
olei inopiam natura uariis metallorum dotibus com
penſauit,quádoquidem in uberrimos prouentus, ſi
Reges liberali ſumptu certam ſpem fodientium ſu-
ſtentent,magna uis eruatur argenti,& orichalci, al-
biq; plumbi,& ferri. Reperitur & Gagates lapis, ſi
bibatur cum aqua tritus ad deprehendendam puel-
larum uirginitatem mirificus, meiere enim uitiatas
ſtatim cogit,certisq; in uadis margaritas magnitu-
dine inſigni,ſed quæ ruffeſcant,gibboſæq; ſint, om-
nium rerum pater Oceanus abundè ſuppeditat,Cõ-
chæ enim,dum è profundo in ſummum tranquilli
maris æquor ſeſe attollunt,ut ore patulo celeſtẽ ro-
rem excipiant,exquiſita arte,magnoq; ſilentio ab u-
rinantibus capiuntur,eiicit & Oceanus in Scotica
litora Succinnm ab antiquis electrum alio nomi-
ne dictum,quod nos hodie Ambram uocamus, eſt
id ſubflauum,& odoratum gummi genus, omnino
duplex,alterum igneo nitore translucidum,alterum

pinguius,& in melleum colorem deflectens, ex hoc fiunt corollæ,monilia'q; dicata ceruicibus puellarũ quo'd tonſillis,ac anginis medeantur,ex illo autẽ uarias imagines ſculptura exprimi uidemus, quæ illigatæ auro,Emblematis,& bullæ nomine,torques, & militares pileos exornãt,id uero ex ſpuma, ſordicie'q; maris,uel ut plures produnt,ex peregrinarũ arborũ lachrymis,excipiente,cogente'q; eas Oceano durari credibile eſt in Gleſſariis germanici maris inſulis, quæ à Succino gleſſum earum gentium lingua uocato,nomen tulerint,eius autem ingentem maſſam in litore Scotico à paſtoribus repertam Boethius ſcribit,quæ inſcitia, agreſti'q; libidine perfracta, & temere cremata in odorem,priuſqua'm à peritis noſceretur,magna ex parte perierit,quum ex ea,ut credi par eſt,immenſi prætii potoria uaſa fieri potuiſſent.fert & non uno in loco mirabilem glebã in coquinarios uſus opportunam,quæ ſuccenſa,& cãdens ligni modo ardet,& cuncta commodisſime percoquit,Hyberna'q; cœnacula uapore complet,ab nullo nidore fumi algentibus periucũdo, cæterum Caledonia Sylua antiquis nota ſcriptoribus, quæ hodie Callendar appellatur, uaſta ſui magnitudine è mediterraneis ad maritima uariis anfractibus ſe extendit,in ea inuſitati generis feras, & uolucres eſſe tradunt,equos ſcilicet agreſtes,& indomitos,atq; itẽ tauros ſummæ feritatis leonum ſimilitudine iubatos,Biſontibus quos Sarmatia gignit, populus'q; Romanus aliquando in harena ſpectauit, toruitate

aſpectus

aſpectus non omnino disſimiles, Ii ueſtigia hominũ inſidiarum metu aſtutis ſenſibus deuitant, attrecta-tasq́ forte hominis manu frondes quum olfecerint, repente profugiunt, nec capti laberinthis, & foueis ulla omnino pabuli copia placãtur, ſeruitutis enim contumeliam non diu ferunt, in eaq́ mœſtitia, contumaci ſpiritu efflato, citisſime moriuntur, tanta autẽ iracundia, & robore uenatores inuadunt, ut eos nonnunquã in trãsfoſſos cornibus, euibratosq́ in ſublime crudeliter interimant, ſubiiſſeq́ id uitæ diſcrimen Robertum Regem cognomento Brusſiũ annales memorant, quum pro ſalute Regis quidam è comitatu eius longè promptisſimus irruentis feræ impetum obiecto corpore ad non dubiam mortem excepiſſet, ſcatent, & nemora nigris Pauonibus, qui puniceo ſupercilio, & leporinis fere pedibus anſeris magnitudinem implent, triplicíq́ pulparum ſerie ſapidisſimi exiſtimantur, occurrunt & Buſtardæ olorum amplitudine, quas Plinius, aues tardas uocauit, celebrantur & Solandæ aues aquilæ marinæ perſimiles, quæ adeo fæliciter piſcantur, ut quum è profundo optimos quosq́ piſces miro delectu roſtris corripiant, ad nidosq́ pullorum deportẽt, magnam prædæ partem hominibus id cum uoluptate ſpectantibus benignè largiantur, ſuppeditentq́ item ligna coquendis piſcibus, quum nidos è uirgultis, & ſurculis ciconiarum more in præaltis cautibus conſtituant, Viſuntur & caſtores fibri ponticis pares, itemq́ nobiliores Martæ, id felium & Viuerrarum

eſt genus,quorum animalium pellibus mollicie, le-uoreq́ præſtantibus Principũ ueſtes fulciũtur. Fue-re,& qui crederent quarundam arborum folia, quũ in mare deciderent,occulta quadam Oceani poteſta te,in anates aues conuerti,ſed ea miracula regionis, euulgata in remotas gentes, aut falſa omnino, aut certè minora uero uel curioſus,& indefeſſus uiator inueniet,quod alii,atq; alii populi ad ulteriores ſem-per admirabilium rerum famam facilè tranſmittant, adeò ut irrita ſpe talia quærentium, quum extremæ terræ itinera pariter,uotaq́ hominum finiant, & elu dant,in longinquas,& ab orbe noſtro penitus diui ſas inſulas,nuſquàm uiſa,nec certa narrantium fide audita,miracula referantur.

FINIS SCOTIAE.

HYBERNIA

HYBERNIAE figuram, ꝙ enormi,& lunato undiq; litore, quatuor uentorũ cardines totidẽ promontoriis aſpiciat: querno folio ſi eius cuſpidem, & à pediculo ſimiliter imam partem modicè abſcindas,perſimilem uideri uolunt,qui eam in tabulis effigiant. Longisſima autem,diametro per obliquum protenditur à Notio Momoniæ,quòd in Cãtabriã uergit, ad extremum Holtoniæ caput, Iſmenium antiquis dictum,quo terræ ultimæ immenſo ad arctũ Oceano terminantur, Aſperis obſita montibus,& inculta campis: nec dimidiam quidem Britãniæ partem æquare exiſtimatur; quum ei par ſit, uel ubertate agri,uel pecoris fœcunditate;&,quod Angli facilè cõcedunt,tepore ſoli,cœli clementia,atq; aëris ſerenitate nobilior: Verum inculta gens,ignara luxus, & peregrinis illecebris incorrupta,aratrũ magnoperè faſtidit:ligonem recuſat,ſudoremq́; omnẽ præter bellicum refugit,quo uno nihil ferè,præter decus,quærendum exiſtimat. Contenti ſiquidem pecore,lacte, caſeo,& fauis,piſce item,aucupio,uenationeq́;, dona Cereris,& Bacchi Principum ſuorum illata menſis non inuident: quum uulgo placentas ex Olira, & Birram in poculis præferãt,& multo legumine lar-

giter epulentur. Quin,& eodem contumacis animi decreto metalli feris montibus parcunt,nec aurum, argentum'ue ſecturis,& fodinis Anglorum ſtudio, & multo labore inde erutum aſportari patiuntur,uti rem uitæ,ac moribus maximè peſtilentem. Hyberni diuiſi in multas regiones,inter quas Holtonia, Laginia,Cōnatia,atq; Momonia maximè ſunt inſignes, ex æquo ſuis Regulis parent,neq; unquã paſſi ſunt, ut ſumma imperii ad unius arbitrium, ueluti ſublata libertate,recideret. Vſqueadeò in feris hominibus ingenium uiget,ut iuſtitiæ nominè plurimum gaudeant; idq; unum maximè curent,ne quis multò maximis uiribus abundet,inde'q;, uti plerunq; fit,intolerandus,& impotens,cæteris ſubactis,Inſulæ regnũ arripiat; Verum ingenti authoritate,bellicis operibus,& antiqua pariter nobilitate cæteros antecellit CONNATIVS Honel Holtoniæ Princeps; Is continenter bella gerit,modò cum finitimis Anglis,modò cum Regulis,qui undiq; Holtanicos fines amplectuntur. Duæ ſiquidem maritimæ regiones in Laginia,Midiam & Fingalliã eas uocant,Angliæ regum imperio,& præſidiis tenẽtur,Ab his breuiſſimus eſt in Angliam traiectus,intercedente Mona Inſula,in quam,authore Tacito,repertis humilibus uadis,captato'q; æſtu reciprocantis Oceani,miraculo quodam Romanæ legiones tranſnatarunt. Ea uetuſtum adhuc,immutata littera nomẽ retinet, ita,ut à Mona Hyberniam inuadere in ſpem triumphi ambitioſè cogitarint, putarit'q; Iulius Agricola

legione

legione una,& modicis auxiliis ſubigi, ac in pace cōtineri facilè poſſe. In Midia Anglicæ ditionis, Dublinium è Mona conſpicitur, amplisſima omniū ciuitas Lipheo amne, Obocca olim dicto, qui portum efficit, atq; item frequenti emporio pernobilis: Anglorum enim commerciis maximè creuit, & fuit aliquandò tempus, quo Angli magnis exercitibus Inſulam peruagati, ad totius Hyberniæ principatum aſpirarent, Sed hyberni, qui diu inteſtino occupati bello graues inſaniæ pœnas dederant, quum periculo admoniti ad publicæ ſalutis conſilium rediiſſent; coniunctis uiribus ita Anglorum opes, atq; animos contuderūt, ut ne illis exigua pars Inſulæ, & ea quidem liberali quadam pactione relinqueretur; Armauit enim Hybernia Anglico tumultu ſupra quadraginta millia peditum, & equitū. Ipſe nuper Conatius Honel ex prouincialibus ſuis exquiſito etiā delectu quattuor millia equitum, & triplo maiorem peditum numerum in aciem eduxit. Sed demū Thomæ Hauardi Scotica uictoria clarisſimi induſtria; & donis in amicitiam traductus, cum Henrico rege pacem colit. Regia Honelis Armacana dicitur, quæ præcipua ſacrorū authoritatē totius Hyberniæ primatum obtinet: ſed nullis cingitur mœnibus, ſicuti, & cætera Holtoniæ caſtella nudata muris patent: Quum ditionem aduerſus hoſtes expedita manu, campeſtriq; acie defendere, quàm munitione, atque præſidiis tueri nobilius ducat. Vicatim habitant, & in deligendis ſedibus opportunitates paludum, &

montium ſequuntur. Connatius, uti bellicoſum, ac intentum decet, pagos deuitans, in ſtatiuis caſtris, ac Hybernis uitam traducit; umbraculis fronde protectis, tentoriisq; ex pellibus, & linteis militari more imbres arcet: uentos, ſolesq; contemnit, nullũ ei antiquo gentis more capiti tegumentũ præter galeam: horrido enim, & circũtonſo ad aures capillo, reciſaq; ſæpe barba, & labro ſuperiore intortis ſetis ad terrorem hirſuto populariter incedunt, ut bello ferociores appareant. Vnum autem cũctis ferè ueſtis genus, lanea chlamys, quæ ab humero, ubi eſt læuæ manus exertus, circumducitur, limbo ad elegantiam uariegato, iubatoq;. In ea Princeps puniceum colorem præfert, militi cianeum, & ruffulum relinquit: iccirco noſtri Hybernicam appellant, uti inde traductam: quam trierarchis, & naualibus ſociis familiarẽ uidemus, tunicis etiam croceis uſq; ad genua conteguntur: quarum margines inductis ſerici coloribus acu ſcitiſſimè depingunt. Puellis mos eſt crines nodulis collectos oſtentare, uelare autem matronis, quæ croceis faſciis per multas ſpiras conuolutis in orbem, capita Turcarum more exornant. Appellantibus feſtiuè arrident, & non nũquàm choreas ad Arpen ducunt, quam utroq; genu contentam per æreas impares chordas argutis digitis pulſant, & modulos alludente uoce comitantur. Apud eas in uniuerſum dubius eſt pudor, & rara admodum pudicitiæ laus, quum in peramplis cubilibus integræ familiæ cubent, & facilè tenebris uerecundiam extinguãt. Reguli,

guli,nobilesq; uxorem pariter,& pellices alunt,neq; probro ducitur uxorem repudiaſſe,redditoq; ei mundo muliebri eundem nuptialem annulũ concubinæ digitis induiſſe. Porrò alii ueneri licentius indulgent,neq; libidinem inter grauia crimina chriſtianis uetita legibus adnumerant,quum probitatis famam una præſertim innocentia metiantur. Hyberni omnes uel in aſperis, & ſylueſtribus locis chriſtianos obſeruant ritus,docentur ab Epiſcopis per idoneos literarum latinarũ,& muſicæ artis magiſtros, qua inſtitutione,eruditioneq; opima ſacerdotia promerentur. Sunt enim ſacræ quattuor metropoles, Armacana Holtoniæ,Dublinenſis in Laginia, Caſſilenſis in Momonia, & in Connatia Tuomenſis, quibus Epiſcopales quaternæ ditiones contributæ ſuffragantur. Holtoniam ſecat omnium maximus amnis Boandus, antiquis Buuinda dictus, qui contrà Scotiæ litora non lõgè ab Armacana urbe,nauigabili alueo in Oceanum defertur, abundat Salmone piſce,Aringisq; plurimũ,quibus ſale,& fumo inueteratis mercimonii nomine Italiam repleri conſpicimus; piſcantur,& in eo margaritas pondere,leuoreq;,ſi candor accederet,Indicis pares. Holtoniæ tergo hæret Connatia in Occidentem ſolem,ac Hibericum Oceanum deuexa. Hanc ab Momonia diuidit Sineus amnis,qui hodie dimidium nomẽ ſeruat,alluitq; Limericum urbem xxiiii. millibus ab oſtio diſtãtem. At in Momonia inſignis Suirus,cui olim Modani nomen fuit,in mare cõtra Cantabriã

deſertur, auctusq; duobus in unũ confluẽtibus flu-
uiis, Vaterfordiæ urbis portum tutiſſimæ ſtationis,
Anglorum, & Belgarum claſſibus præbet, Per La-
giniam autem Obocus, qui hodie Lipheus dicitur,
ſinuato curſu multis torrẽtibus præceps datus Du-
bliniũ interfluit, atq; inde ad decem millia paſſ. ma-
gnarum nauiũ capax contra Monam Oceano mi-
ſcetur. Verum, uti diximus, Holtoniæ Boandus, &
aquarum mole, & longitudine curſus, & fertilitate pi
ſcium cæteros antecellit, In eo ſupra Armacanã ſta-
gnum haud peramplũ admirabilis naturæ celebra-
tur, in quo ſi pertica ex Acrifolii planta in uado de-
figatur, & poſt aliquot menſes reuellatur, extremam
partem, quæ limo inhæſerit, in ferrum conuerſam, ſe-
cundam uerò, quam profluentis unda continuè ab-
luerit, in cotem duratam ſpectantibus oſtẽdet, mira-
culo quoq; proximũ uidetur, ex putri ligno, naufra-
giorumq; reliquiis, quæ illiſæ litoribus, perpetuis
Oceani fluctibus agitentur concipi, enaſciq;, & de-
mum euolare inde aues, quæ in uſu menſarum ſint,
& noſtris anatibus aſſimilentur. De oraculo autem
ad Diui Patritii puteũ, quo nouenis hauſtibus ex-
piari animos á grauibus delictis ferũt, atq; inde cõ-
cepto uaticinio ad diuinationẽ præparari, nihil ha-
ctenus à nobis compertum eſt, niſi cuniculum illum
in abdita rupe ad extremam Inſulæ oram, qua Cori
flatibus exponitur, antiquorum operis excauatũ, ubi
puri laticis uena ſcaturiat, inter miracula reponã-
mus. Nos hæc uti fabuloſa curioſæ ſuperſtitioni, &
peregri-

peregrinantium uotis relinquemus. Hybernia certè miraculo quodam ſerpentibus caret, neq; ullum noxium animal ea terra patitur, præter lupum, cætera uti apud nos cernuntur, præter aſinos, quos uel importatos haud dubiè non alit, Equi autem tota Hybernia tollutarii incorrupta ſobole progignuntur, quos à molliſſimo inceſſu Hobinos Angli uocant, ob id'q; delicatis expetuntur, & in Gallia, Italia'q; nobilioribus fœminis dono dantur, ex hoc genere duodecim candoris eximii purpura, & argēteis phaleris exornatos in pompa ſummorum Pontificum ſeſſore uacuos duci uidemus, iuſta proceritas illis deeſt, ſed forma, decore, ſpiritu maximè præcellunt: Holtonia autem peracreis, robuſtos, & uigore animi prorſus intrepidos, tanq̃ ad bella natos producit, quibus poſt ordei, pabuli'q; menſuram Acrifolii frondes in flamma peruſtas, & crepitantes in præſepibus opponunt; quo alimento ſanari conuulſos, & uitalia foueri, experimento didicerunt: hos Hiſpaniæ, Galliæ'q; mercatoribus permutatione, aut pecunia diuendunt; præbent, & Hyberni Martarum, & ſylueſtrium fellium pelles, quibus nobilium fulcitur ueſtis: Taurorum item tergora, & lanatas ouium exuuias: &, qui à uolatus pernicitate maximè probantur, falcones Regum aucupiis dicatos, pro his ab Hiſpania, Gallia'q; loricas, galeas, ſpicula, gladios referunt, atq; item uinum, oleum, & Crocum: ſed mercaturæ quæſtibus militare decus anteponũt: lites nõ diu alere mos eſt, quum aduocatis non ſit locus; &

controuerſiæ, aut expedito iudicio, aut armis finiantur, Soli ſacerdotes Antiſtitum tribunalia frequentant, utpotè, qui Pontificii iuris decretis pareant, in ſummo igitur honore ſunt milites, equitesq́ʒ in primis, & ſecundū hos grauis armaturæ pedites, quos uti ueteranos, & bella ex bellis ſerentes, in caſtrisq́ʒ educatos ipſorum lingua Galloglathas uocant. Inter omnes Connatius Honel equitatu pollet, & grauis armaturæ pedites unus alit, cum iis enim agros, & fortunas omnes partitur, quum pecuniæ egens ipſis uitæ alimentis, ac item ueſte, armis, & equis ſtipendia perſoluat, Eques lorica, & galea munitur, læua lanceam Hiſpanicam, habenasq́ʒ ſimul comprehendit, dextra ualidisſimè amentata iacula contorquet, plura enim aut contenta gladii baltheo, aut cōpreſſa fœmore geſtare cōſueuit, alia pedites famuli subminiſtrant, ita eminus iaculis rem gerit, cominus autem traducta celeriter è leua in dextram lácea, atqʒ ea ad medium altè ſublata iteratis ictibus pugnat, binos ſinguli trahunt equos, alterū, quo extra aciem uehuntur, alterum autem egregium bellatorem ſeſſore uacuum, in quem opportunè tranſcendit, quum claſsicum ad arma uocat, non clangore tubæ, ſed ingentis ligneæ buccinæ mugitu prælium accendunt: tanta uerò equiti ad regendum, atqʒ incitādum equū agilitas, ut nutabundus, & eludēs miro corporis flexu hoſtilia tela deuitet, atqʒ ea ſolo ſparſa poplite ab Ephippio ſuſpenſus exporrecta læua corripiat, Veterano autem pediti præter galeam, & loricam lata

ex

ex maculis ferreis faſcia guttur munit, is tum Ger=
manica ſecure utitur,cum initio prælii iaculum emi=
ſerit,ex his ſtataria acie in medio conſtituta præci=
nente utriculario tibicine leuis armatura è corni=
bus procurrit,iaculis,ſagittisq́ res geritur,quas bre
uibus,& ligneis arcubus emittunt: Galloglatha au=
tem tanta conſtantia depugnat,ut nullo mortis me=
tu fortiter uincendum,aut in ueſtigio honeſtè caden
dum putet: Interemptorum funera non planctu,&
lachrymis,ſed decantatis laudibus celebrantur,præ=
ficas enim propinqui precio conducunt, quæ exe=
quias næniis exornent,pertinere ſiquidem ad fami=
liæ decus arbitrantur,egregiè fato functos non diu
luxiſſe;quòd non lachrymis,ſed diuturna memoria
dilectos proſequi præſtantius ducant, tanquàm eis
honeſtum uitæ exitum,illudq́ incomparabile bonũ
ſupremæ pacis inuidiſſe diſpudeat.

FINIS HYBERNIAE.

INSVLAE HEBRIDES, & ORCHADES.

INTER Scotiam autem,ac Hyberniam extrorſus in Septentrionē per Oceanū ſparguntur Hebrides inſulæ, numero quadraginta tres, Eboniæ quibuſdam dictæ, è quibus Hyla promōtorio, quod diximus,Nouātio aduerſa, & poſt eam Cumbra,& Mula metalliferæ,ſed exercendis fornacibus lignorum inopia damnatæ: diſtant ab Hybernia triginta paſſ.millibus:Scotico autem litori proxima eſt Hiona,quæ & Chilca hodie uocatur,intercurrente freto, ſtadiorum fermè centum. In ea ſedes eſt Epiſcopalis Sodorenſis, cuius Antiſtitis in circumiectas inſulas ſacrarum cerimoniarū iura,ac imperia diffunduntur, ibi etiam uiget Cœnobium cucullatorum ſacerdotum ex ordine Diui Benedicti,miro templi ornatu, & ſancta conuictus frugalitate celebratum, In ea quoq; antiquiſſimorū Regum ſepulchra inſculptis elogiis,& rerum geſtarum titulis ſpectantur, Nam antiquitus eorum funera ſumptuoſiſſimo exequiarum apparatu in Hionam atratis claſſibus ducebantur,qui mos demum exoleuit,frigēte ſcilicet cura pietatis, & laudis apud eos,qui aſtuta ratione,ut pompæ decus contemne-

re uideantur,facile uel honeſtisſimis ſumptibus par=
cunt, & ſuorum manibus nullo, uel ſimplici cultu
parentandum exiſtimant: Aſſeruantur & in arca=
nis templi armariis uetuſtisſimorum annalium codi
ces, atq; item latæ membranæ ipſorum Regum ſub=
ſcriptæ manibus, aureis, uel cereis ſigillorum ima=
ginibus obſignatæ: quibus antiquæ leges, edictaq́;,
& finium, ac ciuitatum iura publica continentur.
Fama quoq; eſt, priſca ingeniorum monumenta, ro=
manasq́; hiſtorias, quæ quiſq; uel idiota cupidisſi=
mè deſideret in illis ſcriniis recondi: quas Ferguſius
Scotorum regulus non incurioſus, ut uideri poteſt,
amator Hiſtoriæ, Alarico Gothorum regi comes,
direpta urbe Roma ſecum abſtulerit, in Hionamq́;
demum tumultu Danico diligentius, & tutius aſſer
uandas religioſè tranſtulerit: ita, ut non omnino
uanum, & irritum uideri posſit reliquas T. Liuii
decades expectare, quarum è tenebris erutarum cer
ta exempla ad Franciſcum Galliæ regem Scotorum
literis prolixè, atq; munificè præmiſſa nuper audi=
uimus, Maxima uerò omnium Hebridum Leuiſſa
exiſtimatur, quam è litore Britannico ab Agricolæ
ſocero ſpectatam Tacitus Tylen eſſe putauit, quum
Schotlandia proculdubiò, uti terrarum ultima, ea
ſit Tyle, quæ Virgilii carmine celebratur, in quam
uix trium dierum nauigatione, & ſecundis quidem
tempeſtatibus ab extrema Scotia peruenitur: In ea
Ictiophagi omnium rerum, & brumali præſertim
tempore cœleſtis lucis inopes degunt; Cæterum ex
Hebri=

Hebridibus extrema uocatur Hirtha ab hircis in=
gentibus, quibus abundat, ut ferunt, appellata, ii
enim proceritate eximia aſinos antecedunt, in eaq́;
Polus ab Arctoo cardine tribus & ſexaginta gradi=
bus eleuatur, Ad earum porrò numerum, ut dixi=
mus, reliquæ accedunt, & eæ prorſus ignobiles;
quòd alia cœli, & terræ malignitate ſint inculta,
aut aſpera ſaxis, alia autem arbuſtis, & uirenti ceſ=
pite nuda, nonnullæ etiam uti perpetuis cinctæ cau
tibus penitus inaccesſæ, atq; ita formidabiles, ut
à piſcatoribus tantum adeantur, inde uáſtus ſeſe in
immenſum pandit Oceanus, ad Corobrechum ſu=
pra Hirtham inuſitata, ineuitabiliq́; uertigine infa
mis, nam ibi maria occulto naturæ impetu in or=
bem rapidisſimè concitata, attractu uiolento naui=
gia abſorbent: Quum itaq; Hebrides ad Occa=
ſum in Hyberniam ſpectent, ab altero Scotiæ lito=
re Orchades ab Oriente ſole in Noruegiam obuer
tuntur, numero, uti ferunt, ad triginta: In iis Po=
monia ſummam obtinet claritatem Chirchouallio
urbe binis munita arcibus ualde inſignis, eſt enim
Pomonia cæteris omnibus maior, atq; fertilior, è
qua Claudius Cæſar deuicto, & capto Ganio rege
triumphi laureolam expetiuit, ſegete omni, præſer=
timq́; ordeo plurimum abundat, triticum tamen ad
generoſam frugem non prouehit, quum, nec maio=
res, & fructiferas arbores ferat: ſed in ea ſunt fre=
quentia maioris, minorisq́; pecoris armenta, lepo
rumq́;, & cuniculorum admirabilis multitudo, olo

res, gruesq́ȝ uiſuntur innumeri, ſubeſt & opima piſcatio ita, ut hac inſigni tantarum rerum copia deſideratæ frugis incommoda facilè ſarciantur, Cæteræ inſulæ ſunt in ditione Pomonienſis Antiſtitis, ſed Scotiæ regum imperiis reguntur, in his eadem natura ſoli, atqȝ eadem cœli ſalubritas, ſed quæ ad Noruegiam propius accedunt, uitæ duricie, & moribus multò agreſtiores exiſtimantur, Sunt & aliæ ultra Orchadas inſulæ, quas Scethlandias uocant, earum incolæ ſeminudi, atqȝ inopes, ouis auium, & ſolis propè piſcibus ſeſe alunt: iuſtitia, & pace gaudent, & quum diuitiarum, atqȝ luxuriæ nomina nũquam audierint, in ſummaq́ȝ egeſtate, & in perpetuis brumæ tenebris uiuant, ferè omnes incredibili naturæ fœlicitate ad ſummam ſenectutem perueniunt: Deum adorant, & ſacrorum cauſa quotannis circa ſolſtitium ſacerdos ad eos è Pomonia traiicit, natosq́ȝ eo anno infantes Baptiſmatis fonte perfundit, ſacra ſolemnia celebrat, indeq́ȝ ſpeluncis, atqȝ tuguriis eorum ſancta aſpergine colluſtratis, acceptisq́ȝ ex durato piſce decumis, abundè ditatus ad Orchadas reuertitur: Vltrà Scethlandias ad dextram aliæ quoqȝ paruæ, & ob id innumerabiles inſulæ, immanium ſcopulorum effigie, toto eo Oceano ſe diffundunt, quo horrentia gelu, & tenebris Noruegiæ litora quatiuntur, non longè enim abeſt illud extremum Noruegorum caput, quod antiquis incognitum recentiores Coſmographi Nodroſiũ appellant, enormi ſiquidem terrarum, & litorum uaſtitate, ut

ſuo loco

ſuo loco dicemus, Scythia in Corum uentum pro=currit, continente ipſa, in modum peranguſtæ falcis. ad Orchadas incuruata, ita, ut amplisſimo ſinu, ua=riisq́ȝ, & admirandis anfractibus Suecorum, & Go thorum populoſisſima regna complectatur, Inde ille immenſus, & in nullum poſtea litoris conſpectũ, ni ſi infauſta temeritate nauigabilis pateſcit Oceanus, cuius fertilisſima piſcatione quotannis Europam o=mnem facilè compleri conſpicimus. Incredibile di=ctu eſt, quanto apparatu, quantisq́ȝ clasſibus in eos tractus expeditionem ſuſcipiant populi fermè om=nes, qui Britanniæ, Galliæq́ȝ, & totius Germaniæ oram attingunt, ingenti ſiquidem ſtudio, laboreq́ȝ, uti accidit, in ſpem certam uberrimi prouentus ſo=cietates ineunt, conſtitutis inter ſe legibus, quibus patentis Oceani ſpatia, & tractus, ſublata conten=tionis occaſione diffiniunt: Ea uerò captura omnis unis alecibus conſtat, nunquã expanſæ manus mẽ=ſuram excedentibus: Hi piſces clupeæ, uel mino=ris Aloſæ argenteo nitore ſpeciem referunt, Arin=gæq́ȝ uocantur, quæ ſalitæ cadis, aut ad pallorem aureum fumo inueteratæ; ad noſtra quoqȝ Empo=ria conuehuntur: Diſcedunt, ut credi par eſt, ex ul timis Arctoi maris partibus tanquam ex hibernis, ut in orbe noſtro mollius æſtiuent, ouaq́ȝ deponant, piſcantium uerò claſſes, in queis ſæpe ad mille naui=gia numerantur, adulto uere è continenti Galliæ, atqȝ Britanniæ portubus ſoluunt circa ſolſtitium to=to ſparſim diffuſæ pelago piſcantur, remeant autem

ante æquinoctium onuſtæ præda, quæ demum fœmi
narum excepta manibus peculiari ipſarum arte, &
diligentia curatur, atq; diuenditur: Cæterum quum
in alto piſcationi incumbunt, tanta Aringarum ui-
ſitur multitudo, ut earum denſiſsima, infinitaq́; ag-
mina perpetuo trãſcurſu liquidisſimi æquoris nito-
rem obſcurent, indeq́; pigreſcant fluctus, & oppo-
ſita incidentium impetu retia ſæpisſimè rapiantur.
Nauigia eorum in medio lata, rotundaq́; ſunt, ob-
tuſis admodum proris, & puppibus, ad quas retia
religant: ea autem adeò ſcitè, atq; celeriter, ſi fortè
tempeſtas immineat, lignea teſtudine conteguntur,
ut omnem uel immanium fluctuum contumeliam
facilè ferant, & nautæ ſola in uertice adaperta fene-
ſtella, cœlum ſpectent, ac inde pariter aerem, lucemq́;
recipiant, commiſſuris ſcilicet adeò peritè obſtru-
ctis, atq; picatis, ut agitata, & fluctuantia pelago,
nec merſa unquam, librante, ſuſtinenteq́; incluſo
ſpiritu, tutisſimè uolutentur, adapertus enim Ocea
nus per ſolſtitiales dies admirabili tranquillitate cõ
ſternitur, quum rarisſimè quoq; eueniat, uel ſubor-
tis etiam uentis, ut ſpumoſis, atq; refractis flucti-
bus intumeſcat, remotis ſcilicet terris, quæ ſuo na-
turali halitu uentos, & procellas adgenerent, In ex-
tremis porrò, & niuoſis Noruegiæ litoribus homi-
nes feros monſtroſo aſpectu, & prælongis undiq;
ſetis, & crinibus coopertos, maximeq́; horribiles uer
ſari tradunt, qui terribili garritu pro ſermone utan-
tur, minoresq́; plantas admiranda ui manibus re-
uellant

uellant, In Oceano quoq;, & fluuiis mirificè corri-
piendis piſcibus urinentur, & per glaciem, & dura-
tas niues firmò ueſtigio ſtantes, in corticibus arbo
rum, præuſtisq; innixi contis decurrant, ut feras con
ſectentur: Ab his eiectos in litus peregrinos homi
nes per noctem, quod peroſi lucem in tenebris ma-
ximè graſſentur, fuſtibus interimi, deuorariq; aſſe
uerant, immanium Canibalum more, quorum in-
ſulas ea ſæuitia infames, Columbus Ligur hiſpani-
ca claſſe prouectus, in occidente repererit, quum fe-
lici auſu alterum nobis orbem aperiret. Has Scy-
thicas atroces belluas ætate noſtra conſpexere Sco-
torũ Legati à Ludouico rege Galliæ redeũtes: uixq;
eas militari uigilia, uirtuteq; poſt inſignem metum
effugere: quum è Morino litore in altũ arrepti tranſ
uerſis tempeſtatibus ad inhoſpitum Noruegiæ litus
perueniſſent: Sed hæc monſtrifera loca, inuſitataq;
pericula narrantibus, nemo niſi inuerecundus fidem
aſtruxerit, aut improbus eleuarit. Nos autem in præ-
claro teſtimonio recentis hiſtoriæ, ut in certisſima ue
ritatis luce cõſiſtemus: nec adulatione dulcisſima æ-
gris, aut ocioſis animis fabuloſa ad uoluptatem ſcri-
bere uideamur.

FINIS ORCHADVM.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN ANGLIA.

Britannia,olim Albania,ſiue Albion, nunc Anglia, Angliterra,Englond.
Bathonia ciuitas, olim Aquæ calidæ,nunc Bathe.
Belge,ubi nunc Vuelliæ, Vuellis.
Brannogenium, Bangarium, Bangar, ciuitas in Vuallia.
Bolerium promontorium,S.Burien,Cornubiæ oppidum.
Buleum,Biltheum oppidum in Vuallia.
Cambria,nunc Vuallia,Vualis; ubi olim Cornaulii,Demete,& Silures.
Camelodonum,Duncaſtrum,ad Dunii fluminis ripam.
Camudolanum, Trinobantum ciuitas olim, ubi nunc Northamtonum.
Calatum,Chiptonum,in Lancaſtria.
Caturactonium,Alertonium,in Northlandia.
Cantium,ubi nunc Cantuaria metropolis, Canterbury,olim Daruernum,ſiue Dorouernia.
Cornubia, Cornuuallia, ſiue Cornugallia, Cornuuayle.
Couennos,Shepei,inſula in Cantio.
Damnones,nũc Deuonia comitatus, Deuonshyre.

Duro-

Durotriges , Dorceſtrenſes , ubi Dorceſtria oppidum,Dorcetter.

Eboracum metropolis,Yorke.

Ganganorum promontorium,ubi nunc kilgarenũ, & Caerdiganum,Vualliæ oppida.

Herculeum promontorium. Hertlond.

Habus fluuius,nunc Humbrus.

Iſaca fluuius,Exa,ubi nũc Exonia ciuitas, Excetter.

Iſcalis,Ilcheſtria,Ilcheſtre.

Iceni,Iccii portus accolæ in Gallia,ubi nunc Calitiũ, ſiue Caletus,Calais.

Igeni,Northumbri.

Londinum,ſiue Londinium,ciuitas ſupra Tameſim fluuium nunc Londra,London.

Lindum,Lincolnia, Lincoln.

Magnus Portus,Portiſmouth.

Maridũnũ,Caermardinũ in Vuallia, Caermardine.

Mediolanium,Mancheſtrium,Mancheſter.

Mona inſula,olim Druidum ſedes,nunc Mana, ſiue Man.

Niomagus ubi nunc Bokyngamia

Nouus Portus,nunc Rhie.

Ordouicum,Nordouicum ciuitas,Norloyche.

Oxonium gymnaſium,Oxfort,olim Caleua.

Ocelum promontorium,ubi nunc Hulla portus.

Ocrinum promontorium,nunc S.Michaelis.

Petuaria,ubi nunc Beuerlacum,Beuerlay.

Rutupie,nunc Roffa ciuitas in Cantio, Rocheſtre.

Rigodunum, ubi nunc Vuaringtonum oppidum.

Ratoſtathibios fluuius, nunc Sabrina, Seuern.
Rate, ubi nunc Couentria.
Sariſburia ciuitas, Salysbury, ubi olim Dunium.
Salopia, Shrouisbury, olim Coriminium.
Tameſis fluuius, ſiue Tamiſia, Temmys.
Toliapis, Teno, Tanetos, Tenet in Cantio nunc peninſula, olim inſula.
Trinobantes, ubi nunc Northamtonenſes.
Tueda fluuius Angliam à Scotia diuidens, olim Vedra.
Tubius fluuius, Toue in Vuallia.
Tamara, nunc Tanerſtok oppidum in Cornubia.
Vectis inſula, ſiue Vecta, nunc Vuyght.
Vintonia ciuitas, Vuyncheſtre, olim Vente.
Viroconium, nunc Virgonia, Vorcettet.
Veuis fluuius in Vuallia, olim Antona.
Vrolanium, ubi nunc Rotelandia comitatus.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN SCOTIA.

Aberdonia gymnaſium, Aberdine.
Alectum, nunc Deidonum ciuitas, Donde.
Anguſia, olim Oreſtia, nunc Anguishe.
Argadia, Argathelia, Argile.
Bremenium, Beruicium, Beruic, oppidum in Scotiæ finibus, nunc Anglicæ ditionis, olim Orduluciun appellatum.

Brigan-

Brigantia,Gallouidia , Brigantes , nunc Gallouais Calender,& Calder,ubi olim Caledonia,Silua ingens,cuius nunc pauca extant ueſtigia.
Carrictonium oppidum,Carbantorigum,Carrik.
Cathenesia,ubi olim carnones,nunc Cathnes.
Cluda fluuius, olim Glota,nunc Cloit.
Diua fluuius,nunc Dea, Dee.
Duncheldinum ciuitas , olim Calidoniæ caſtrum, nunc Dunchel.
Dunbarrum,Vararum,Barri,caſtrum,Dunbar.
Dunbretonum,Britonum caſtrum , olim Alcluth.
Ednigburgus regia ciuitas ſupra Fortheam fluuium ſita,olim Agneda,& arx puellarum dicta.
Euonium caſtrum,nunc Donſtaphage.
Forthea fluuius,olim Loxa,nunc Fierth.
Fifa,Fiflandia,olim Otholinia.
Grampius mons,Granzebain,id eſt mõs incuruus.
Hibernia Inſula,Irelandia,Ireland , ubi Dublinum ciuitas , olim Eblana.
Hebrides Inſulæ,olim Ebude,ſiue Eboniæ.
Iona inſula,nunc Chilca,uetus regum ſepultura.
Laudonia,olim Pictlandia,ſiue Pictorum terra.
Lacus Lomundus inſulas habens triginta,Logh,Lomund.
Lenoſia ,Lennos,ubi olim Elgouia.
Leuinus fluuius Bodotria.
Mons roſarum,Montros,olim Celurca.
Nouantum,Cherſoneſus, & promontorium , nunc Terræ caput in Argadia.

Orchades inſulæ,nunc Orkneys.
Perthum, ſiue Bertha , nunc oppidum. S. Ioannis. Seynth Ions touune.
Pomonia Inſula,Kirchouallia.
Sterlingium caſtrum,Sterling, unde ponderum, & menſuræ nomina.olim Mons doloroſus.
S.Ninianus, Seynt Tronians,olim Candida caſa.
Taus fluuius,nunc Tai.
Taruedume promontorium, ubi nunc Dongisbeū.
Thezailum promontorium, nunc Buthania, Buthuuayn.
Thule inſula,ſiue Thyle,nunc Shetlandia.

FINIS.

AD PAVLVM IOVIVM EPISCOPVM NVCER.

Virorum aliquot in Britannia, qui noſtro ſeculo eruditione,& doctrina clari, memorabilesq́ꝫ fuerunt,

ELOGIA

Per Georgium Lilium Britannum, exarata.

CVM, AD BRITANNIAE Inſulæ ſitum, lociq́ꝫ naturam, Doctiſſ. Præſul; peregregiè abs te deſcriptã, haud ab re fuerit in eadem inſulã ingeniorum quoque fertilitatem agnouiſſe, ut Bedæ, Alcuini, Scoti, Ruperti, quos uel multis ab hinc ſeculis terra illa peperit, aliorumq́ꝫ, qui ſuis temporibus inter ſcriptores celebratisſimi enituerunt, nomina prætercam, clarorum aliquot uirorum, quos poſterior hæc ætas noſtra produxit, rudi penicillo utcunque adumbrata elogia tibi nunc affero: Hoc enim, ut facerem, cum uel ex tuis ſcriptis illuſtrata nunc Britannia me inuitauit, tum uel communis patriæ meæ caritas, & iſtorum uirorum, quos egomet omnes propè de facie cognouerim, dignitas impulit: Accipies igitur ea, qua ſoles alacritate, ad deſcriptam hanc abs te Britanniam, fœlicisſimum quo-

que eius inſulæ partum,quæ nobis uno, atq; eodem ſæculo,multiplici eruditione, & doctrina, uel iſtos quidem ante alios omni memoria dignisſimos edidit. Quod autem ad ordinem, atque in recenſendo ſeriem attinet, cum eiſdem temporibus omnes ſub duobus Henricis, ſeptimo,& octauo eiuſdem nominis regibus, (quorum imperium ſexaginta circiter annorum ſpatium complectitur,)extiterint, operæpretium eſſe duximus, ut alius ante alium uita primo exceſſerit,ita & ſubſequentem de ſingulis narrationem attexere.

IOANNIS COLETI.

HONESTISSIMIS ſuæ ciuitatis parentibus Ioannes Coletus Londini natus eſt, patre ad ſummam præfecturam bis in ea urbe uocato, matre nobili,ac prædiuite fœmina,ex uno tantũ coniugio uigeſimo ſecundo partu leuata, Ioanne Coleto natu maximo,eodemq; ex tá fœcunda prole, cui omnis ueniret hæreditas defunctis cæteris ſuperſtite. Is ſtatim à pueritia liberalibus diſciplinis domi inſtitutus,mox tanquam auidus optimarum artium mercator, Galliam primo, deinde Italiam adiit, præcipuè autem ad ſacrarum litterarum ſcientiam omnẽ ſtudiorum ſuorum curſum direxit. Ex Italia in Britanniam reuerſus, trigeſimum circiter ætatis annum agens, in Oxonienſi gymnaſio cum ſumma Chriſtianæ uitæ diſciplinam profitentium admiratione,

publi-

publicè Paulinas epiſtolas omnes gratuita opera enarrauit. Oxonio deinde ab Henrico rege eius nominis Septimo, Londinum eſt reuocatus, & ampliſſimo ſacerdotio donatus, templi in ea urbe maximi, ad Diui Pauli, Britannico ritu, Decanus dictus, ubi per annos aliquot è ſuggeſtu Chriſtiano more concionandi formam auſpicatus, pia diffiniendi, atque diſſerendi facultate, inter ſui temporis oratores præſtantisſimus habebatur. Huc accedebat ea egregii corporis proceritas, & ſuſpiciẽdi oris ſerenitas, ut ſubinde in omni actione mirus, uenerandusq́; exiſteret. Tandem uerò cum abdicatis rebus omnibus, & relicto eo, quo fungebatur ſacerdotio, procul hominum turba, cum paucis reliquum uitæ, in Chriſtianæ philoſophiæ ocio tranſigere decreuiſſet, ad Sceænum nobili Cartuſienſium monachorum Cœnobio, ſeptimo ab urbe Londino lapide, peramœno loco, & alta ſolitudine piæ meditationi, ſtudiisq́; aptisſimo, extructo ſibi eleganti apparatu domicilio; peſtilenti ſudore paucis ante annis peculiari Britãniæ morbo, ſemel, atque iterum correptus, cum, & tertio ab eodem repetitus, utcunque tamen reuixiſſet, ex eius morbi reliquiis contracta uiſcerum tabe, haud ita multò poſt Londini periit. Sepultus eſt ad Diui Pauli, humili quidem ſepulturæ loco, quem ſibi ante aliquot annos delegerat, inſcriptione addita, Sed & funeris honorem omnem abdicanti, habitus eſt ei amicorum cura maximus, exquiſitaq́; induſtria tabula erudito præconio exornata, depictaq́; ad uiuũ

effigies ſepulchro affixa. Nihil autem, quod extet, in
ſcriptis reliquit, nec multa eum ſcripſiſſe conſtat, ſed
puriſſimam latinæ linguæ elocutionem, eandemq́;
laconica breuitate compoſitam, ex aliquot eius ad
Eraſmum familiaribus epiſtolis colligere licet, cui
etiam in ſacra Biblia ad antiquæ lectionis dignitatẽ
reſtituenda, ciuilis, ac diligens bibliothecæ cultor,
haud mediocrem operam præſtitit, exhibito ipſi Eraſ
mo uetuſtiſſimi codicis exemplari, unde, & Bibliam
ipſam multo nunc quàm antea caſtigatiorem legi-
mus. At illud ſanè Coleti præter cætera ad æternam
laudem poſteritati relictum, quod illuſtri in rem lit-
terariam patrocinio, Britannicæ iuuentuti erudien-
dæ Londini ſcholam publicam magnifico opere ex-
truendam curauerit, pia, atque munifica liberalitate
erogatis, in eandem, priuſquam obiret, ampliſſimi
patrimonii ſui opibus, quibus, & præceptores duo
honeſtiſſimis ſtipendiis alerentur, & adoleſcentes ip
ſi gratuito ſub eiſdem præceptoribus edocerentur.
Atque hoc beneficio Britannia ſubinde delectiſſima
ſemper iuuenum indole, politiori literatura proficiẽ
tium, ex hac ſchola præ cæteris nobilitata, fertiliſſi-
ma poſteris ingenia oſtendit. Fuit is annus, quo Co
letus nondum ſenex, Chriſtina matre adhuc ſuper-
ſtite, obiit, Henrici, & Franciſci regum in Morinis
ad Arderas colloquio celebris.

G V.

EX ODIAMO Vuintonienſis diocœſis oppido, Gulielmus Lilius rara ingenii fœlicitate, rudi, & barbaro penè adhuc ſæculo inter primos cultioris diſciplinæ profeſſores clarum nomen in Britannia meruit, Qui mira peregrinandi cupiditate, ingenuus puer Hieroſolimã uſque pietatis ſtudio peruagatus, mox inde rediens, Rhodi aliquandiu literarum cauſa ſubſtitit, ibiq́ȝ latinæ pariter, & græcæ linguæ rudimenta perdidicit. Romæ denique inter fœlicisſima eius ſæculi ingenia Sulpitium, atque Põponium docentes audiuit, exculto'q́ȝ admirabili fœlicitate ad omnia humanitatis ſtudia ingenio, poſt annos aliquot in patriam reuerſus, facilem ſuis ciuibus elegantioris diſciplinæ uiam primus oſtendit: quem Ioannes Coletus, honeſto ſtipendio, & ornatisſimis ædibus auctum, nouæ ſcholæ ſuæ Londini primum præceptorem delegit, quo in munere annis quindecim ita ſe exercuit, ut perutili Grammaticæ artis compendio, breui tempore multò maximam Britannicæ iuuentutis partem ad exactisſimam latinarũ literarum cognitionem perduxerit. Extat eius Syntaxis inſcriptione libellus, latini ſermonis conſtructionem, breuiter, & eruditè explicans, ſub Eraſmi nomine à librariis exceptus, cui Lilius id operis recognoſcendum paulò antea, quàm ederetur, obtulerat, nec enim poſtea libellum, quem alterius iudicii cenſuræ ſubmiſerat modeſtus ingenii ſui æſtimator ſuo ip

ſius nomine in publicum prodire uoluit. Scripſit, & ad inutilem grammaticarum præceptionum congeriem abolendam, paucis exametris uerſibus de latinorum nominum, uerborumq; generibus opuſculũ, rudibus adhuc ingeniis maturandis accommodatum. Sed & in carmine mirè fœlix, atque candidus, Philippum Maximiliani Cæſaris filium, ui tempeſtatis, dum ex Flandria Hiſpaniam peteret, diſiecta claſſe, in Cornubici litoris portum appulſum, elegantiſſimis aliquot uerſibus celebrauit, cum, & eodem turbinæ ſublata ex Paulini templi faſtigio ænea magni ponderis aquila, quæ facili motu ſpirantium uentorum regionem indicare ſolet, ad tabernam librariam proximam in depictæ aquilæ tabulã impeteret, quo ueluti prodigio, iam tum non ſine diuini numinis potentia, ex tam graui naufragio, Philippo regi, qui pro inſigne aquilam gerebat, optatam in Britannia ſalutem contigiſſe oſtendit. Carolum item Quintum Cæſarem, ab Henrico Octauo rege magnificentisſimè hoſpitio exceptum, & celeberrimo ſpectaculorũ apparatu Londini urbem intrantem, panagyrico carmine, & luculenta oratione à puero in foro pronunciata laudauit. In uertendis autem græcis aliquot epigrammatibus, cum Thoma Moro, adoleſcens contendit, in cuius gratiam Spiritei Hetruſci equitis libellum haud illepido argumento ad talorum iactum deductas ſortes interpretantem, ex Hetruſca lingua in Britannicam, periucunda adhibita ſermonis gratia, conuertit. Ad poſtremum, deſæuiente Londini

pe-

peſte, coniuge, qua cum amabili ſemper concordia ſanctisſime uixerat, abſumpta, & numeroſa ſimul ſobole, quam ex eadem ad decimam quintam uſque prolem ſuſceperat, pene orbatus, ex uerrucula, quæ diu antea coxæ adnata, temere ſcalpendo, recrudeſcẽtibus poſtea doloribus, ad ingentem ſtrumam uenas, arteriasq; implicantem, maligne concreuerat, multum uexatus, ex chirurgia medicis aliquot facilem eius morbi curationem ſibi promittentibus, licet pleriſque id omnino diſſuadentibus, & Linacro inprimis certisſimum uitæ periculum ei prædicente, ſecari uoluit, unde, & ſeptimo poſt die quinquagenarius interiit, cum magno ciuium ſuorum deſiderio, quibus dum uixit gratisſimus extitit: Sepultus eſt in Paulini templi ueſtibulo, ad Agnetis coniugis latus, Sub eius anni initium, quo paulo antea Rhodos inſula à Solymano Turcarum principe expugnata fuerat.

GVLIELMI GROCINII.

PARIBVS quoque auſpiciis eruditi ingenii laude apud Britannos celebre Grocinii nomen iam inde poſteris permanſit: Qui prima græcæ, & latinæ linguæ rudimenta in Britannia hauſit, mox ſolidiorem eiſdem operam ſub Demetrio Calchondile, & Politiano præceptoribus in Italia impendit, ac denique in utraq; lingua peritisſimus euaſit, domumq; rediens ad excolẽda Britannorum ſuorum ingenia,

congeſtas ſtudiorum opes liberaliter effudit, Qui primus in Oxonienſi gymnaſio, frequenti iuuenum cōcurſu, græcas literas publicè profiteri cœpit. Sed, & philoſophiæ ſtudia ſecutus, diuinum illud Platonis ingenium Ariſtotelem ſolum extollendo, ita neglexit, ut opponentibus interdum ſeſe ad Platonicæ doctrinæ defenſionem amicis, truculenta uoce reſpō derit, Platonem nihil aliud in tota diſciplina, præter quàm græcorum figmenta, & aniles fabulas rudibus philoſophaſtris proponere. Ariſtotelis uerò, unà cum Linacro, & Latemerio communicato labore interpretandi prouinciam eſt aggreſſus, quam tamen paulò poſt, oblato ſibi ſacerdotii honore, mutato cōſilio deſeruit. Fertur, & à nonnullis adoleſcens Alcumiſticæ artis ſtudium aliquādiu ſecutus, quod etiam Britannicis legibus damnatur, & hoc ab eo per iocum percunctanti quondam Henrico Septimo regi, ingenuè reſpondiſſe, eius artis ſiquidem ſecreta perſcrutandi deſiderio, ſe curioſa iam olim quorundam æmulatione ſeductum, ſed fruſtra fatigando nullum ſibi inde inuentum lucrum. Vixit paruo cō tentus, exquiſitam omnem urbanitatem, ſimplici, & ſubruſtico ſermone comiter excipiens, ac deniq; uel unica tantum, dum uiueret, ingenii laude nobilis. Obiit ſexageſimo circiter ætatis ſuæ anno, nihil uſquam, quod extet, in ſcriptis poſteritati relicto.

THO-

THOMAE LINACRI.

EODEM ferè tẽpore, quo, & Grocinius, Thomas Linacrus perdiſcendi ſtudio ex Britannia in Italiam uenit, Florentiæ Demetrio, & Politiano præceptoribus uſus, atque à Laurentio Mediceæ familiæ principe uiro, preclari ingenii admiratione, familiariter acceptus, Romam inde optimarum artiũ cognitione auctus, ad perſcrutandas antiquæ urbis opulentisſimarum bibliothecarũ diuitias profectus eſt, ibiq́; cum aliorum, tum, & Hermolai Barbari docta conſuetudine ad ſummũ excellentis ingenii profectum, peregregiè uſus diu deſideratum literarũ decus in Britanniam attulit. Arthuro principi, Henrici Septimi regis filio aliquandiu preceptor datus, præcipuè autem ad medicinæ ſcientiã uix ulli adhuc in Britannia nato fœliciter tentatam, ſtudium omne conuertit: In hac demum ita ſe exercuit, ut commendata ſibi Henrici regis ſanitatis tutela, & talari toga purpurea amictus, uilloſi ſerici nigri ſtola lata in humeros proiecta, inter aulæ regiæ proceres cõſpicuus incederet. Inter alia uero præclara eius ingenii monumenta, uel illud Galeni de ſanitate tuenda opus, è græco ſumma latini ſermonis elegãtia fœlicisſimè traductum, immortalem ſibi apud poſteros laudem comparauit. Extat, & Procli Sphæra eruditè ab eo interpretata, & Arthuro Principi dicata. Sed, & de emẽdata latini ſermonis ſtructura, ex præſtantisſimorũ authorum obſeruatione, compoſitum uolumen, pau

lo antea, quàm uita excederet, publicauit, adſcripta præfatiuncula Mariæ Henrici Octaui ex Catharina Hiſpana coniuge filiæ, laudatisſimæ indolis, & admi rabili uirtutum omnium concentu, ad omnem gra- tiam promerendam natæ Principi, cui renouato pru dentisſimi patris exemplo Henricus rex Linacrum à tuenda ſanitate præfectũ adhibuit. Diu autẽ uale- tudinarius, cum, & exquiſitisſima uictus ratione, per- multos annos imbecilli corporis habitudinẽ utcũq; ſuſtẽtare conaretur, aliis in re medica mirè ſalutaris, ſibi ipſi tamen in depellendo eo, quo laborabat mor bo, omnino inutilis, ad extremum diſruptæ herniæ doloribus confectus: Londini obiit, honeſta domo in ea urbe, medicorum collegio, ex teſtamento reli- cta. Sepultus eſt in Diui Pauli templo maximo, ad ſeptentrionalis portæ ingreſſum, eo ferè tẽpore, quo Franciſcus Gallorum rex ad Ticinum in ciſalpinis pugnans, à Cæſareanis ducibus captus eſt.

THOMAE LVPSETI.

VIX ulli fœlicius unquã inter britãnos, quàm Thomæ Lupſeto ingenium contingit. Is enim Lon- dini, honeſto loco natus, & à Ioanne Coleto ob egre giam indolem in tutelam aliquandiu, familiaritatẽq; receptus, ſub Gulielmo Lilio græcæ, & latinæ linguæ rudimenta didicit, moxq; admirabili ſtudio, & indu- ſtria in optimarum artium cognitione tantus euaſit, ut adoleſcẽs in Oxonienſi gymnaſio Ciceronis Phi- lippicas expresſis oratoriæ facultatis coloribus cum

magna

magna eruditi ingenii admiratione publicè perlegerit. Sed Ludouico Viue, homine hiſpano, difficiliori propè emulatione eius ſcholam excipiente, in Italiã optimorum ingeniorum parentẽ tranſcendit, ac Reginaldo Polo, regio ſanguine illuſtri, quẽ per id tempus rex Henricus Octauus, ſtudiorum cauſa Patauiũ miſerat, ſe adiunxit: ubi annis aliquot per omnia diſciplinarum genera euagatus, mox in patriam reuerſus, auream illam Chryſoſtomi eloquentiam præcipuè admiratus, in ſacrarum literarum arce conſtitit, Cum tamẽ Thomæ Vulſei Cardinalis Eboracenſis importunis efflagitationibus, initam ſtudiorũ ſuorum rationem perinuitus relinquere coactus eſt, Thomæ Vuinterio eiuſdẽ Cardinalis alumno, magnis ſumptibus Lutetiæ Pariſiorum præceptor aliquandiu adhibitus. At inclinata paulò poſt Eboracẽſis fortuna, cum iam iterum ſui iuris eſſe cœperat, ad antiquam illam Poli familiaritatem, qui etiam ad id tempus peropportunè cum ſumma regis ſui gratia in Galliam traiecerat, atq; ad priſtina ſacrarum literarum ſtudia, ſe recepit: cum'q; iam omnes in ſummam ſui admirationem conieciſſet, & honeſtisſimo ſacerdotio auctus, ab Henrico rege haud obſcuris beneuolẽtiæ indiciis, repetita ſæpe memoria, ad maiora deſtinaretur, pituitæ diſtillatione à capite, exulceratis pulmonibus tusſi, ac febre, diu laborans, iuuenis adhuc, quarto circiter, ac trigeſimo ætatis ſuæ anno, Londini contabuit. Ex eius ſcriptis, nihil uſquam adhuc publicè prodiit, cum omnia potius ad priuatum

uſum penes ſe domi ſuæ, uiuens deponeret, quàm ali bi poſt mortem publicanda relinqueret, eademq́; ut plerunq́; patrio ſermone conſcripta, cum tamen, & la tino promptisſimè, atq́; eleganter, non in ſcriptis tan tum, ſed in familiaribus colloquiis ſæpè uteretur. Ex iis autem, quæ nobis adhuc pueris, ab eo ipſo aliquá do ad deſcribendum tradita meminimus, uel hæc in primis fuere. Homeliæ aliquot ad Chryſoſtomi imi tationem ad amicos conſcriptæ, Dialogus, in quo a- cerrima quadam reprehenſione, in corruptos ſui ſe- culi mores inuehitur, maximè uerò in deprauatam quorundã in aula regia conſuetudinem, qui de rebus ſacris diſputationes, in mediis epulis, & compotatio- nibus, profanis uerborum iurgiis mutuò inter ſe agi tantes, de ſacerdotali ordine, & dignitate, parum re- uerenter iam tum ſentire cœperant. Ad iuuenẽ quen dam in ciuili hominum cõmertio de formando opti- mo uitæ ſtatu ad alterum familiarem ſuum, de futu- ræ uitæ generoſa præmeditatione, deq́; morte nequa- quam Chriſtiano homini pertimeſcenda. Extant fa- miliares aliquot epiſtolæ ad Lupſetũ ab Eraſmo Ro terodamo peramanter conſcriptæ, maximè uero illa, in qua de Edouardo Læo grauioribus cenſuræ notis in noui Teſtamenti traductione, eius nomini detre- ctante, & obeliſcis quibuſdam eius ſcripta cõfodien te, apud Lupſetũ, qui Eraſmum ipſum à Læi calum- nia defendere uidebatur, prolixè conqueritur. Obiit quinto, & trigeſimo circiter ætatis ſuæ anno, Quo tẽ pore Henricus octauus rex Catharinæ reginæ repu dium moliri cæperat.

INTER erudita quoq; Britanniæ ingenia Ricardi Pacæi clarum nomen his temporibus enituit. Qui defuncto Coleto ſucceſſor datus, Londinenſis templi ad Diuum Paulum Decanus dictus eſt. Hic ſub Henrico Octauo rege, ſumma apud omnes parta gratia, in aula diu eſt uerſatus, & publicis aliquot legationibus magna apud exteros comparata ſui nominis fama, honorificè functus. Sed uel inprimis totius Italiæ iudicio eximia ei laus tributa, cum, & apud Venetos per annos aliquot, ac deinde Romæ ſub Clemente Septimo Pontifice, difficillimis temporibus, multa dexteritate Regis ſui negotia tractaret. Ad poſtremum inuidioſa quorundam æmulatione ab eo, quo fungebatur legationis munere, ex Italia, domum reuocato, cum multa ab eiſdem æmulis periniquo iudicio interpretata ei palam obiicerentur, quo eius in agendis rebus induſtriam, uerbis eleuarent, & apud Henricum regem exiſtimationi detraherent, tãta eius rei indignatio animum pupugit, ut inualeſcente ſubinde atræ bilis morbo, in ſubitã mentis inſaniam proruperit, ex qua uix unquã poſtea reuocatis ſenſibus rectè conualuit. Sacerdotia, quæ ampliſſimi prouẽtus, & epiſcopali dignitati proxima, ei obtigerant, altero, quod apud Exoniam ciuitatem in Deuonia poſſidebat, ubi in Cornubicũ promontorium Britannia extenditur, Reginaldo Polo, quo cum familiariſſimè aliquandiu in Italia uixerat,

libera uoluntate ceſſit, alterum Londini ad Diuum Paulum, Stephano Gardinerio, ſolertis ingenii, atq; induſtriæ uiro, & Henrico Regi tũ à ſecretis, reliquit. Erãt in Ricardo Pacæo, multa, & ea quidẽ haud uulgari literarũ cognitione, inſtructum ingeniũ, præter cætera uero mira ex tempore dicendi, ſcribendiq; fœcunditas, ita, ut cuncta, quæ aggrederetur nõ minus citò, quàm fœliciter, atq; eleganter perficeret. Acceſsit ad latinæ, græcæq; linguæ peritiam, Hebraicarum quoq; literarum intelligentiam, quibus eam operam breui temporis ſpacio impendit, ut non mediocrem inde fructum ad ſacrarum literarum interpretationem attulerit, conſcripto uolumine, in quo ueteres illos bibliorum interpretes in pleriſq; inſcitia lapſos oſtendit. Obiit paulò poſt Lupſetum, quadrageſimũ circiter ætatis annum agens, Henrico Octauo rege repudiata Catharina coniuge, infauſtas Annæ Boleniæ nuptias appetente.

IOANNES ROFFENSIS CARDI.

NEMINEM multis ab hinc ſeculis, animi cãdore, integritate, & præſtanti ſacrarum literarũ ſciẽtia ſuperiorem uni Ioanni Fiſcherio Roffenſi Epiſcopo Britannia edidit, cui primum Cantabrigienſis Academia, ubi is paulò ante ſcolaſticæ philoſophiæ omnia accuratisſimè pdidicit, publici gymnaſii præfecturæ honorem detulit. Is eſt, quem Britanni Cancellarium dicunt, quod munus omnium illic philo-

ſophan-

ſophantium curam complectitur. Rex autem Henricus eius nominis tũ Septimus, religioſi animi princeps, nullius cuiusq̃ interpoſito fauore, aut gratia, ſed cõmendãtibus ſibi eum, ſua pietate, & doctrina, ad Roffenſem Epiſcopatũ euocauit. Eſt ea in Cantio ciuitas medio inter Londinum, & Cantuariam itinere poſita, Roffa, ſiue Roceſtria nuncupata, Accepta hac itaq; prouincia Ioannes Fiſcherius, uitæ ſanctitate, & doctrina optimo Antiſtite dignisſima, uigilantisſimus ſui gregis cuſtos, per multos annos eidem ita præfuit, ut non modo Britannorum ſuorum, ſed externorum quoq; ubiq; gentiũ animos, in magnã ſui nominis admirationem traheret, donec tandem Henrico Octauo rege, à paterna, auitaq; pietate multũ aberrãte, Roffenſis ꝑpetua pietate cõſtans, quod regi repudiata Catharina coniuge, inſanabili ingenio, cõtra Romani Põtificis authoritatem pleraq; à cõmuni pietate aliena in ſuo regno decernẽti, ſolus, uti uerum Epiſcopum decuit, paternè eum primo officii admonere, ac poſtremo nefario eius decreto, quo eccleſiaſticam poteſtatem omnem ſibi ipſi tanquam ſupremo capiti uendicauerat, non modo non obtemperare, ſed palam ei reſiſtere auſus ſit, in carcerẽ datus eſt, ubi cum per aliquot menſes, licet imbecillo corpore ſenex, animo tamen inuictus perſiſteret, Hẽricus rex propoſiti pertinax, ne uulgi opinionem iã concepta doctisſimi præſulis unà cum ſanctitate authoritas, profanis eius in rem eccleſiaſticam conatibus diutius obſiſteret, cum, & paucis antea diebus à

Paulo Tertio Pontifice Maximo, pientisſimi iudicii delectu, Cardinalis deſignatus eſſet, maturato exitio, caput in foro præcidi iusſit, cum iam ad exactã uſq; ſenectutem perueniſſet, & eodem pietatis tenore Roſſenſem epiſcopatum obtinuiſſet annis triginta tribus. Huius non tam multa, quàm pia, & eruditè ſatis conſcripta uolumina poſteritati relicta, maximè uerò, quæ contra Lutheranæ factionis hæreſes luculentisſimè ſcripſit, doctisſimorum iudicio comprobantur, & quæ ſacri ſacerdotii authoritatis deſenſionem continent, piumq; illud opus, in quo ſacroſanctæ Euchariſtiæ dignitatem oppugnanti Oecolãpadio libris quinq; acutisſimè reſpondet. Scripſit, et in Septem Dauidicos Pſalmos piæ meditationis cõmentaria. Idem author extitit, ut Margarita Henrici Septimi regis mater ſanctisſimæ indolis fœmina, cui à ſacris confesſionibus diu præfuit, duo celeberrima eruditorum ſodalium collegia, regio apparatu, in Cãtabrigienſi Academia conderet, & delegata eius tutelæ omnium illic profitentium cura, aſcitiſq; magnis ſumptibus peritisſimis utriuſq; linguæ præceptoribus, perpetuo hoc eius beneficio, permulti in Britannia exactam theologiæ cognitionem ſunt conſecuti. Fuit is annus cum Ioannes Fiſcherius Roſſenſis Epiſcopus, uir ſanctisſimus, ſub Henrico Octauo rege, nefandum capitis ſupplicium in Britannia pertulit, quo Carolus Quintus Cæſar, Africana ad Tunetũ uictoria inſignis, profligato Barbaroſſo Othomanicæ claſsis præfecto, ad uiginti Chriſtianorum milia,

in uincu-

in uinculis captiuos, libertati reſtituit. Pridie Diui Ioannis Baptiſtæ natali.

THOMAE MORI.

THOMAE MORO uel eò magis propria, ac priuata quædã doctrinæ laus debetur, quòd circunfuſæ Oceano mari Inſulæ terminos uix unquam egreſſus, eruditi ingenii fama maximam Europæ partem doctisſimorum iudicio impleuerit. Hic Londinenſis ciuis, honeſta familia natus, ſuo ipſius ſtudio, atq; induſtria, nullo præeunte magiſtro, ad exactam latinarum literarum cognitionem, græcas etiam expedita quadam diligentia adiunxit, ut, & latinè, rectéq; ſcribere, & ex græcis latina facere, q̃primum fœlicisſimè didicerit: Sed à literarum ſtudiis, ad forenſes cauſas traductus tanta iudicii æquitate, et prudẽtia enituit, ut mox ab Henrico Octauo rege, ad maxima reipublicæ munera capeſcenda, ſola uirtutis cõmendatione uocaretur, ac deniq; per ſummos hominum gradus, Britannico more, ſupremus regni Cancellarius dictus eſt, quod munus in reip. gubernatione, & dignitate, & authoritate apud Britannos longè maximum habetur, quo in officio ita ſanctè & ſyncerè ſe gesſit, ut fidei, iuſtitiæ, et prudẽtiæ laus ſumma communiter ei ab omnibus tributa ſit. Sed mox ſub eodẽ Henrico rege, orta de Catharinæ Reginæ coniugio cõtrouerſia, quã ille omnibus modis repudiare, Annam Boleniam thoro induce-

re, filiamq́ regni hæredem abdicare contendebat; Morus, cum per eum, quem gerebat magiſtratum, priſtinam uitæ integritatem, haud quaquam ſe tueri poſſe præuideret, ut non pesſimorum interea conſiliorum, aut miniſter, aut particeps fieret, ab omni nogotiorum tumultu ſe ſubducens, dignitate ſponte ſe abdicauit: Sed ne ſic quidem commoti iã regis aĩus in priuato innocentisſimi hominis ocio leniri potuit, quin perpetuis primò carceribus traditum, ac poſtea iniquisſimo iudicio condemnatum, eadem ſecuri ſubiecit, qua paucos ante dies, ſanctisſimum uirum Roffenſem Epiſcopum, & Cardinalem, recenti adhuc cœde, percuſſerat: Familiam liberorum quatuor honeſtisſimo patrimonio ditatam reliquit, & priuſquàm obiret ipſe, undecim nepotibus auctã, Præcipuè autem in eadem filias tres, literis, ac moribus ſanctisſimè perornatas. Extant eius adoleſcentiæ ſtudia, libellus, Progymnaſmatum titulo inſcriptus, in quo cũ Gulielmo Lilio eius ætatis æquali, in uertendis aliquot græcis epigrammatibus, eodẽ argumento concertauit, Sunt & nonnulla ipſius epigrammata, & inuentione, et ſententiarum argutia, fœlici quodam genio conſcripta. Præter cætera, Vtopia ad beatæ reipublicæ optimis legibus inſtitutæ exemplum deſcripta, excellentis ingenii dignitatem poſteris commendauit, Sanctioribus autem Chriſtianæ diſciplinæ ſtudiis poſtremo ſe exercuit, patriamq́ à religioſæ pacis perturbatoribus ſparſis inſanæ doctrinæ in uulgus libellis infeſtatam, editis aliquot

patrio

patrio ſermone uoluminibus, multa cum pietate de fendit. Tertiodecimo autem die poſt Roffenſem, Thomas morus, integer animi, ſceleriſq; purus, eadem Henrici octaui regis ſæuitia, hunc uitæ exitum tulit, Pridie eius diei, qui à Diui Thomæ Cãtuarienſis, corporis translatione, tricentecimo & quintodecimo poſt anno, ſolenni ritu ſacer habebatur.

GVLIELMI LATEMERII.

SED nec omnino Latemerii nomen inter Britannos, doctrinæ cauſa celeberrimum hoc loco prætermittendũ, qui unà cum Linacro, & Grocinio eiſdem ferè temporibus, ſtudiorum cauſa, per aliquot annos in Italia uerſatus, utriuſq; linguæ peritiſſimus, intimæ philoſophiæ omnia exactiſſimè perdidicit, & eloquentiam ex puriſſimis fontibus hauſtam, antiquorum temporibus æquatam in ſcriptis oſtendit. Ad poſtremum ſtudiorum rationem omnem ad ſacrarum literarum cognitionem, egregio ſacerdote dignam contulit, de cuius eruditione, doctrináq;, quid maius hic dici poterit, quàm, quòd Reginaldus Polus, quem Romæ adhuc, ſingulari pietate Cardinalẽ uidemus, eum ſibi aliquandò in Britannia præceptorem delegerit. Extat unica tantum ad Eraſmum Latemerii epiſtola, multa ſtili grauitate, & elegantia cõſcripta, in qua ipſi Eraſmo operã ab eo in Noui Teſtamenti recognitione poſtuláti, ac de Roffenſi Epiſcopo in græcis literis erudiendo, ſtudioſè agenti, cũ

ſumma uerecundi ingenii modeſtia reſpondet. Hunc cum plus quindecim ab hinc annis inſigni, & erecta corporis proceritate ſexagenarium ſenem, puer ipſe agnouerim, ut etiã de eo adhuc ſuperſtite dubitem, citra inſtituti rationem cum de iis tantum, qui iam ſupremum diem obierint, ſcribere decreuerim, per= exigui tamen utcunq; temporis uſura, breui hoc elo gio fraudare nolui.

FINIS.

A' BRVTO BRITANNICAE gentis authore, omnium in quos uariãte fortuna Britanniæ imperiũ trãslatum breuis enumeratio

Per Georgium Lilium Britannum.

BRITANNI generis ſui antiquitatem ueteri, & uulgato aliarum gentium more extollere cupientes, à nobili Troianorum ſtirpe ſe deductos aſſerũt, Siquidem memoriæ proditum ferunt, anno ab orbe condito octingenteſimo circiter, & quinquageſimo ſupra bis milleſimũ, Brutum, ſiue Britonem, Siluio Aſcanii Troiani filio Æneæ nepote genitum, poſt uarios fortunæ caſus, ex Græcia cum delecta ſuorũ manu in Albionem Oceani maris inſulam delatum, (ita enim ab antiquioribus olim, à rupiũ ſcilicet albedine dicta, ac tum primũ ab eius aduẽtu Britannia appellata) Britannis populis primam nominis, atq; generis originem dediſſe, regnũq; deinceps ab eo ſexaginta octo regum ſerie, per mille, & quadraginta circiter annos propagatum: Cæterum, quæ de iis Regibus à nõnullis Britannicæ antiquitatis ſcriptoribus commemorantur, ueluti res nimia

Brutus, ſiue Brito ab orbe condito anno 2850.

Britannia Albion dicta.

uetuſtate oblitas,& uulgi nonnunquam fabu-
lis inuolutas,de induſtria prætermittimus, no
lentes quicquam,quod non incorruptis rerum
geſtarum monumentis ſit traditũ,litteris man-
dare: Quamobrem ad propria accedentes, Be-
dæ,Pauli Diaconi,Polidori Vergilii,& aliorũ,
tum ueterum,tum recentium,authoritatem ſe-
quentes,Britanniam Inſulam,primum à,C.Iu
lio Cæſare poſteris oſtenſam eſſe dicimus,an- *C. Iul. Cæſ.*
tea quidem Romanis prorſus incognitam, Is
enim Romanorum primus eam intrauit, ma-
gnáq; ex parte deuictam,imperatis obſidibus,
Romano imperio aliquandiu tributariá red-
didit; Anno ab urbe condita, ſexcenteſimo,
nonageſimotertio,ante uero Chriſti Seruato-
ris aduentũ, ſexageſimo. Poſthæc, & Reges
quidem ſuæ gentis aliquot Britannia habuit,
cæterum nomine tenus duntaxat tota à Præ-
toribus Romanis adminiſtrata. Poſt.C.Iuliũ *Claudius Cæſ.*
Cæſ.Claudius Imperator, à quo Claudioce-
ſtrium oppidum, quod nunc Gloceſtrium di-
cunt,tumultuantem Britanniam rurſus perdo
muit,Orcadaſq; Inſulas Romano imperio ad
iecit, ſed & Veſpeſiani ductu uectem quoque
Inſulam recepit. Imperantibus autem.M.Ant.
Vero, cum Aurelio Commodo fratre,ſiue,ut
alii,Commodo.M.Ant.Veri filio, Pōtificatũ
obtinente Eleuthærio Græco, Britannia pri- *Britannia fit Chriſtiana.*
ma prouinciarũ,petente id Lucio Rege, Chri-

ſti fi-

ſti fidem publicè accepit, inuiolatam'q; uſque ad Diocleſiani tempora ſeruauit; Fuit hic annus humanæ Salutis octuageſimus ſecundus, ſupra centeſimũ. Anno de hinc à Chriſto, centeſimo, nonageſimo quinto, Seuerus Imperator recepta multò maxima Britanniæ parte, uallo triginta millia paſſuum inter duo maria tranſuerſum, per inſulam ducto, cætera ab hoſtibus dixtinxit, ac demum ad Eboracum urbẽ obiit. Orta deinceps ſub Diocleſiano graui Chriſtianorum perſecutione, Albano'q; cum ſociis prima pro Chriſti fide martyria in Britannia paſſis, Conſtantius, quem, Diocleſianus unà cum Galerio Maximiano Cæſarem declarauerat, & Galliis, Hiſpaniis'q; præfecerat, per id tempus in Britanniam ueniens, Inſulanos grauatè Romanorum imperium ferentes, compeſcuit, ac deinde mitis, & manſueti principis fama Eboraci moriens, Conſtantinum filium ex Helena Britanna matre natum, fœlicioribus Chriſtiano nomini auſpitiis ad Imperium tranſmiſit, Anno ſalutis à Chriſto, decimo, ſupra tricenteſimum, Pacatiora deinde aliquandiu tempora grauior tandem in Imperio publicarum rerum tumultus excepit; Theodoſio enim Iuniore, & Valentiano imperãtibus, Anno ſalutis humanæ quadringenteſimo, quadrageſimo tertio, diſtracto undi'q; à Barbaris in Italia imperio, Britanni à Scotis, & Pictis fini

Lucius primus Rex Chriſtianus anno. 182.

Seuerus Imperat. anno 195.

Perſecutio Diocleſiani.

Conſtantius Cæſ.

Conſtantinus anno 310.

Theodoſ. & Valẽtin. anno 443.

Ætius. timis populis graui bello petiti, & ab Ætio Patricio externis bellis in Gallia occupato, fruſtra implorantes auxilium, excuſſo Romanorum imperio quingentis, & tribus annis poſtea quam à C. Iulio Cæſare ſubacti, Romanis ducibus parere cõſueuerant, ſuæ genti regnum reſtituere conati ſunt, rerumq; ſuarum ſummã uni Vortigerio deferunt, Sed is irruentibus in eũ magno impetu hoſtibus, uiribus impar, Anglo Saxones fœroces Germaniæ populos in auxilium accerſit, qui ſtatim Hengiſto, & Horſa ducibus, cum magna ſuorum multitudine, in Inſulam traiicientes, Scotorum, Pictorumq; uim aliquandiu prohibuerũt, ſed mox Britannicarum opum deſiderio, ex cõſuetud ne illecti, icto cũ hoſtibus fœdere in ipſos Br tãnos, quos iuuare debuerant, arma cõuertũt, à quibus nec deſtiterunt, donec pulſis in cont nentem Galliæ Armoricam Britannis, uniue ſam ferè inſulam in ſuam ipſorũ poteſtatẽ red giſſent, quæ ab eorum incolatu, nec ita mult poſt nomen cum imperio mutauit, ac pro Br tãnia, iam inde Anglia dici cœpta ſit. Succeſſi Vortigerio Vortimerius filius, quo regnant Aurelius Ambroſius Romani ſanguinis ſu perſtes, Saxones occiſo eorum Duce Hengi ſto ingenti clade proſtrauit, Hunc inſequutu eſt Vtherius cognomento Pendraco, Vtheri principatum excepit Arthurus filius militari diſciplinæ,

Vortigerius Rex Britannus.

Anglo Saxones.

Hengiſtus, et Horſa.

Britannia Anglia dicta.

Aurel. Ambro.

Arthurus Rex Britannus.

diſciplinæ,& orbicularis menſæ fundator,Britannorum regum apud poſteros celebratisſimus,cui ſucceſſere haud pari quidem fœlicitatis laude,Cõſtantinus,Aur.Conanus, Magloconus,Carentius, & Cadouallo, qui aliquot annis,quibus regnarunt, imminentem patriæ caſum contra Saxones pugnando ægrè ſuſtentare conati ſunt. Cadoualladrus denique Cadouallonis filius, Britannorũ regum ultimus, magna ſuorum parte occidione occiſa,cum reliquis in extremos Vualliæ ſinus,ubi olim Cãganorum promõtorium,& Maridunum,quæ nunc Cærdiganum, & Caermardinum uocant, relegatus, indeq; in Armoricam Galliæ pulſus,ac poſtremo Romam profectus,anno ſalutis humanæ ſexcenteſimo, in priuata uita conſeneſcens, Saxonibus inconcuſſum in Britannia imperium reliquit, ac primò quidem per principatus in ſeptem regiones,ſiue regna diuiſum,quæ partim à uentorum nominibus, partim à locorum ſitu diuerſam appellationẽ inter ſe ſortita ſunt, donec progreſſu temporis uictricis populi opes in unum corpus coaleſcentes,ad amplisſimam poſteris,qualem nunc cernimus,Monarchiam concreuiſſent. Cæterum,qui nã ab Hengiſto interim, ſiue Duces, ſiue mauis Reges,in ſingulis prouinciis, quas ſortiti ſunt, extiterint, nominatim omnes hic recẽſere haud operæ precium fuerit,tum,quòd

Cadoualladrus Britannorum Regum ultimus.

Saxonũ eptarchia.

rerum uarietate in pleriſq; incertam, tū,quod temporis exiguitate,quo regnarūt, minus memorabilem de ſe poſteris hiſtoriam reliquerint, Quorū autem auſpitiis potisſimum Anglicum imperium in eam,quæ poſtea inſecuta eſt,amplitudinem creuerit,eos ſequenti catalogo inſeruiſſe tantum ſuffecerit. Fuit is annus, quo Anglo Saxones Hengiſto,& Horſa ducibus à Vortigerio accerſiti,Britanniam primò ingresſi ſunt (ut author eſt Beda Anglo Saxonum præsbiter,luculentisſimus horum tēporū hiſtoriæ ſcriptor) humanæ ſalutis à Chriſto.ccccxlix. Anglicum imperium, poſt annos aliquot, Daci frequenti in Britanniam irruptione,applaudentis fortunæ ſucceſſu, excepere,ſed horum Barbara tyrannide breui exploſa,Normāni ex Gallia profecti,Guilielmo duce,fœlicioribus auſpitiis,ad noſtram hanc uſq; ætatem, ſtabilem regno ſuccesſionem dedere, Seruato itaq; nūc ab Anglo Saxonum principatu,ordine,reliqua deinceps continuata Regum ſerie,per annales digeſta proſequemur.

anno 449. *Daci.*

Normanni.

ANGLO SAXONVM Eptarchia in Britannia.

PRIMVM Cantianorum Regnũ in Cãtio ab Hengiſto inchoatũ, quorum Ethelbertus primus Rex chriſtiãus effectus, ſub Gregorio primo Põtif. Romano miſſis in Inſulam docendi euangelii cauſa, Auguſtino, & Mileto Monachis, Anno ſalutis quingenteſimo, nonageſimo ſexto. Hic D. Paulo Londini, & Andreæ Apoſtolo Roceſtriæ celeberrima templa condidit.

Ethelbertus Anglorũ primus Rex Chriſtianus, *anno 596.*

Auguſtinus, et Mi*letus à* Gregorio *primo* Pont. Ro. *in* A*ngliam legati.*

SECVNDVM. Auſtraliũ Saxonũ, quorũ principatus haud diu durauit, paucíq; in eo, & nullius ferè memoriæ Reguli.

TERTIVM orientalium Anglorum, quorum Sigiſbertus Rex primus bonarũ literarum author, ſuaſu Fœlicis cuiuſdã Burgundiæ Epiſcopi, Cantabrigiæ publicam Academiam excitaſſe fertur, Anno ſalutis ſexcenteſimo, & trigeſimo.

Sigisbertus Orien*tal.* A*ngl.* Rex.

anno 630.

QVARTVM orientalium Saxonũ, quorũ Sibertus Rex à Mileto Lõdinẽſi Epiſcopo baptiſmum accipiẽs, Vueſt monaſterii. Cænobiũ. D. Petro ſacrato, in Londini ſuburbano cõdidiſſe dicitur, locus nunc Regum ſe-

Sibertus Oriental. *Saxonum.* Rex

pulchris,aſylo, & iudiciali foro celeberrimus.

Pendas Merciorum Rex.

QVINTVM. Merciorum, hoc eſt Mediterraneorum,quorum Pendas Rex primus Chriſti nomen profeſſus,cuius exemplo Mercii paulòpoſt communi conſenſu Chriſtiani effecti.

Eduinus Northumbrorum Rex.

Anno 629.

SEXTVM. Northumbrorum, id eſt Septentrionalium citra Humbrum fluuium, quorum Eduinus Rex primus, ſub Honorio primo Pont.Roma.à Paulino Eboracenſi Archiepiſcopo,ad Chriſti fidem receptus.D.Petro Apoſtolorum principi templum Eboraci poſuit,Anno ſalutis humanæ ſexcenteſimo,uigeſimo ſeptimo.

Inas Vueſt Saxonũ Rex Ro.eccle. tributarius.

Anno 740.

SEPTIMVM.Vueſt Saxonũ, ideſt Occiduorum Saxonum, quorum Inas Rex, cuius plurima pietatis officia commemorantur,illudq́; inprimis,quòd regnum ſuum Romano Pontifici beneficiarum, & uectigale fecerit, circa annũ ſalutis ſeptingenteſimum,& quadrageſimum, huicq́; per ſingulos domos, quotannis ſingulos denarios appendi iusſit. hoc uectigal poſtea Ethelphus Rex auxit, Poſt hæc præualentibus tandem occiduorum regibus, ſub Egberto Britannia ferè tota in anglorũ Monarchiá ceſſit,à primo eorundem in inſulam aduentu Anno. CCCL.

Cantianorum

Cantianorum ab	Hengiſto Duces,& Reges	xvii
Auſtraliũ ſaxonũ	Ellio	v
Oriẽtaliũ Anglorũ	Vphio	xv
Oriẽtaliũ ſaxonũ	Erchuino	xi
Merciorum	Idio	xxii
Northumborũ	Cridio	xx
Occiduorum	Cerditio. Vſq; ad Egbertũ	xvi

A' Bruti aduẽtu,uſq; ad.C.Iuliũ Cæſ. anni M.xl
A' C.Iulio Cæſ.uſq; ad Anglorũ aduẽtũ anni D iii
Ab.Anglorũ aduentu,uſq; ad Egbertũ anni cccl

ANGLORVM REGVM SERIES.

i	Egbertus	Ann. xxxvii.
ii	Edelphus.	xx.
iii	Ethelbaldus.menſes.v.	
iiii	Ethelbertus.	v.
v	Ethelredus.	ix.
vi	Aluredus.	xxviii.
vii	Edouardus Senior.	xxiiii.
viii	Adelſtanus.	xvi.
ix	Edmundus.i.	vi.
x	Eldredus.	ix.
xi	Eduinus.	iiii.
xii	Edegarus.	xvi.
xiii	Edouardus martyr.	iii.

xiiii	Etheldredus.	xxxviii.
xv	Edmundus.ii.	i.
xvi	Canutius.i.Danus.	xx.
xvii	Haraldus.Danus.	iiii.
xviii	Canutius.ii.Danus.	ii.
xix	Edouardus Sanctus.	xxiii.
xx	Haraldus.ii.	i.
xxi	Guilielmus conqueſtor.	xxi.
xxii	Guilielmus Rufus.	xxiii.
xxiii	Henricus.i.	xxxv.
xxiiii	Stephanus.	xix.
xxv	Henricus.ii.	xxxiiii.
xxvi	Ricardus.i.	x.
xxvii	Ioannes.	xvii.
xxviii	Henricus.iii.	lvi.
xxviiii.	Edouardus.i.	xxxv.
xxx	Edouardus.ii.	xix.
xxxi	Edouardus.iii.	li.
xxxii	Ricardus.ii.	xxii.
xxxiii	Henricus.iiii.	xiiii.
xxxiiii	Henricus.v.	ix.
xxxv	Henricus.vi.	xxxviiii.
xxxvi	Edouardus.iiii.	xxiii.
xxxvii	Edouardus.v.menſes.ii.	
xxxviii	Ricardus.iii.	ii.
xxxviiii	Henricus.vii.	xxxiiii.
xl	Henricus.viii.	xxxviii.
xli	Edouardus.vi.	

Anglorum

An. Chriſti.	Anni Regni.	ANGLI.
801	i	EGBERTVS. I. REX. ANN. XXXVII. Occiduorum xvii. Cantionorũ Orientaliũ, & Northumbrorum regna occupat, Primusq́; Britanniam, Angliam, & uniuerſam gentem Anglos appellari iuſsit, nonnulli hoc Hengiſto primo Saxonum Duci tribuunt, ac inde Angliam quaſi Hengiſti terram dictam, propriori Anglicæ dictionis etymologia, Englond. alii Angliterram nunc uocant.
802	ii.	Alcuinus præceptor Caroli
803	iii.	Magni, &
804	iiii.	Ioánes Scotus Monachus,
805	v.	diſcipulus Bedæ, clarent.
806	vi.	
807	vii.	
808	viii.	
809	yiiii.	Daci prædatores fuſi, fugatiq́;.
810	x.	
811	xi.	
812	xii.	
813	xiii.	
814	xiiii.	
815	xv.	
816	xvi.	D. Chenelmus Merciorum prin-

An.Chriſti	An.Regni.	
		ceps ab impia Sorore necatus.
817	xvii.	
818	xviii.	
819	xix.	
820	xx.	
821	xxi.	
822	xxii.	
823	xxiii.	
824	xxiiii.	
825	xxv.	
826	xxvi.	Daci rurſus inſulam infeſtant.
827	xxvii.	
828	xxviii.	
829	xxix.	
830	xxx.	
831	xxxi.	
832	xxxii.	
833	xxxiii.	
834	xxxiiii.	
835	xxxv.	
836	xxxvi.	
837	xxxvii.	
838	i	EDELPHVS REX II. ANN. XX. Egberti filius, ſubdiaconatus gradu initiatus, mox Romani Ponti. authoritate eo uinculo ſolutus, Osburgam uxorem duxit.

An.Chriſti.	An.Regni.	
839	ii.	
840	iii.	
841	iiii.	
842	v	D.Suithinus, & D.Athelſtanus Epiſcopi.
843	vi.	
844	vii.	
845	viii.	
846	ix.	
847	x.	Edelphus Rex Romã profectus, ſub Leone quarto Pont. Inæ Regis inſtitutum ſecutus, eam Inſulæ partem, quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, Romanæ Eccleſiæ uectigalem facit, legem'q; tulit, ut ſinguli, pro ſingulis, quas habitarent, domibus Romano Põtifici quot annis ſingulos denarios argẽteos ad diem feſtum Apoſtolorum Petri, & Pauli, uel ſummũ, ad uincula Petri, perſoluerent. Hoc tributum etiam in hanc uſq; noſtram ætatem Pontifici numeratum eſſe conſtat, eius'q; nummi colligendi gratia teſtatur ſe in Angliam à Pontifice miſſum Polidorus Vergilius Vrbinas, rerũ Anglicarum ſcriptor recentisſimus,

An. Chriſti.	An. Regni.	
		ac Diui Petri denarios uulgo appellari ſcribit.
848	xi.	
849	xii.	
850	xiii.	D. Vuilfridus Archiepiſcopus Eboracencis.
851	xiiii	
852	xv.	
853	xvi.	
854	xvii.	
855	xviii.	
856	xviiii.	
857	xx.	
858	i.	ETHELBALDVS REX III. Menſe. V.
		Edelphi Regis filius.
		ETHELBERTS REX. IIII. ANN. V.
		Ethelbaldi Frater.
		Dacos Cantio expellit.
859	ii.	
860	iii.	
861	iiii.	
862	v.	
863	i.	ETHELREDVS REX. V. ANN. IX.
		Ethelberti Frater.
864	ii.	

bris

An. Chriſti	An. Regni.	
865	iii.	
866	iiii.	
867	v.	
868	vi.	Daci, Iuaro rege occiſo, in Northumbris deleti.
869	vii.	
870	viii.	
871	ix.	D. Edmundus Rex Orientalium Anglorum ultimus, ab ethnicis Dacis confoſoſſus, martyrum catalogo adſcriptus.
872	i.	ALVREDVS REX VI. ANN. XXVIII. Ethelredi frater. Romæ ab Hadriano Secundo Pontifice coronatus. Daci Merciis, & Oriẽtalibus Anglis imperant.
873	ii.	
874	iii.	
875	iiii.	
876	v.	
877	vi.	
878	vii,	
879	viii.	
880	ix.	
881	x.	
882	xi.	

Ani.Chriſti.	An. Regni.	
883	xii.	
884	xiii.	
885	xiiii.	
886	xv.	
887	xvi.	
888	xvii.	
889	xviii.	
890	xviiii.	
891	xx.	
892	xxi.	Aluredus Rex, Merciorum regno potitus, Dacos uicit, Gomornéq; eorum Regem ad Chriſti fidem cõuerſum, Northumbris præficit. Lindifarne inſula à Barbaris deuaſtata, ſedes Epiſcopalis, cui olim D. Cuthbertus præfuit, hoc tẽpore in Ceſtriam oppidum Dunelmo proximum deducta, atque inde quadrageſimo poſt anno Dunelmũ unà cum D. Cuthberti corpore translata, qui fuit annus. 85: cum eam ſedem Aidanus Scotus in Lindifarne primitus poſuerat.
893	xxii.	Rex Aluredus hoc anno tria cænobia magnifico apparatu condidit, unum Vintoniæ, quod nouum Monaſterium dicitur, alterũ apud Shafti sburiam, quod eſt uirginum

ginum

An.Chriſti An.Regni

ginum uelatarũ, Tertium ad fluuium Thone,loco,qui nũc Athelnea nuncupatur,olim inſula Ethelingea.

894 xxiii.

895 xxiiii.

Rex hortante Neoto Monacho uiro doctiſſimo,Oxonii publicam Academiam, inſtituit, propoſitis profeſſoribus litterarum præmiis, alteram autem Cantabrigiæ annis antea.265. Sigisbertus orientalium Anglorũ Rex excitaſſe dicitur,anno Domini.630.

896 xxv.

897 xxvi.

898 xxvii.

899 xxviii.

900 i EDOVARDVS SENIOR REX. VII. AN. XXIIII.

Aluredi filius,ab Athelredo Cantuarienſi ſacratus.

Expulſis Dacis Oriẽtalium Anglorum regno potitus,extra Scotiam,totius inſulæ imperium obtinuit.

901 ii.

902 iii.

An. Chriſti	An. Regni	
903	iiii.	
904	v.	
905	vi.	
906	vii.	
907	viii.	
908	ix.	
909	x.	
910	xi.	
911	xii.	
912	xiii.	
913	xiiii.	
914	xv.	
915	xvi.	
916	xvii.	
917	xviii.	
918	xviiii.	
919	xx.	
920	xxi.	
921	xxii.	
922	xxiii.	
923	xxiiii.	
924	i	ADELSTANVS REX VIII. ANN. XVI. Edouardi filius Nothus. Scotos, deuicto Conſtantino eorũ Rege, in ſua uerba iurare coegit. Northũbria potitus, totius inſu=

An. Christi.	Anni Regni.	
		læ fit Monarcha.
925	ii.	
926	iii.	
927	iiii.	
928	v.	
929	yi.	Ludouicus Caroli ſimplicis Fráco rum Regis filius, poſt aduerſam patris fortunam à Roberto Parriſiorum comite, apud Peronam in carcere necati, cum Edgina matre, quæ Eduardi regis filia furat, in Angliam ad Athelſtanum auunculum confugit.
930	vii.	
931	viii.	
932	ix.	
933	x	
934	xi.	D. Vulſtanus Eboracenſis Archiepiſcopus claret.
935	xii.	
936	xiii.	
937	xiiii.	
938	xv.	
939	xvi	Rex aucto imperio, duo cænobia Monachorum ordinis. D. Benedicti condidit, alterum apud Meltoniam pagum Sacrisbirienſis diocæſeos, alterum ad Michilneũ Vi-

An. Chriſti An. Regni.

cum. Ad Maluisberienſe cænobium ſepultus.

940 i EDMVNDVS REX IX. ANN. VI.

Adelſtani frater.

941 ii.

942 iii.

943 iiii.

944 v.

945 vi. Rex à latrone quodam confoſſus periit. Sepultus Glaſconiæ.

946 i ELDREDVS REX X. ANN. IX.

Edmundi frater.

Scotos in officio continuit. Abindonenſe cænobium inſtaurauit.

947 ii.

948 iii.

949 iiii.

950 v

951 vi.

952 vii.

953 viii.

954 ix.

955 i EDVINVS REX. XI. ANN. IIII.

Edmundi filius. Cōſanguineæ ſtupro infamis.

An. Chriſti.	An. Regni.	
956	ii.	
957	iii.	
958	iiii.	
959	i	EDEGARVS REX XII. ANN. XVI. Eduini frater. Ab Odone Cantuarienſi Arch. Bathoniæ coronatus. Rex á principio iuuenili errore corruptus, mox optimus princeps euaſit. Ludouallo Vuallorum regulo tricenos Lupos quotannis tributi nomine imperaſſe dicitur.
960	ii.	
961	iii.	
962	iiii.	
963	v.	
964	vi.	
965	vii.	
966	viii.	
967	viiii.	
968	x.	
969	xi.	
970	xii.	Dunſtanus Cantuarienſis Archiepiſcopus.
971	xiii.	Oſualdus Eboracenſis, Ramiſienſis cænobii fundator.
972	xiiii.	Etheluodus Vintonienſis, clarent.

An. Chriſti.	An. Regni.	
973	xv.	
974	xvi.	Edegarus Rex, Cænobium monacharum ordinis. D. Benedicti Viltoniæ iuxta Sariſberiã condidit, cui Editham filiam uirginem præfecit. Anno ætatis. xxxvii. obiit Glaſconiæ ſepultus.
975	i.	D. EDOVARDVS MARTYR. RFX XIII. ANN. III. Edegari Regis filius.
976	ii.	
977	iii.	Edouardus Rex à uenatione rediens, Alfredæ nouercæ inſidiis occiditer, ac ſanctorum martyrum catalago adſcribitur. Sepultus Glaſconiæ.
978	i	ETHELDREDVS REX XIIII. ANN. XXXVIII. Edouardi frater cõſanguineus. Dum baptizaretur infans, ſacro fonte uentris ſolutione fœdato, inſuper & Dunſtani Cantuarienſis Archiepiſcopi prædictione, calamitoſi principatus omnia prætulit.
979	ii.	
980	iii.	
981	iiii	

An.Chriſti	An.Regni.	
982	v.	
983	vi.	
984	vii.	
985	viii.	
986	viiii.	
987	x.	
988	xi.	
989	xii.	Daci hoſtiliter Angliam inuadũt. Rex pacem precio redimere coaꝯctus, perſoluto eiſdem tributo.
990	xiii.	
991	xiiii.	
992	xv.	
993	xvi.	
994	xvii.	
995	xviii.	
996	xviiii.	
997	xx.	
998	xxi.	
999	xxii.	
1000	xxiii.	
1001	xxiiii.	
1002	xxv.	
1003	xxvi.	
1004	xxvii.	
1005	xxviii.	
1006	xxix	
1007	xxx.	

Ani.Chriſti. An. Regni.

1008 xxxi.

1009 xxxii.

1010 xxxiiii.

1011 xxxiiii.

1012 xxxv.

Etheldredo Rege, ocio, ac luxui addicto, & grauioribus tributis, atq; rapinis populum uexante, Daci Suenone Rege Angliá inuadunt, Etheldredus, accepta magna ſuorum clade, de reliqua fortuna deſperans, ad Ricardum Normãnorum Ducem, cuius ſororẽ in uxorem habebat, cũ Alfredo, & Edouardo liberis in Galliam confugit. Sueno Dacorum Rex, totius Angliæ imperio potitur, ac poſt eum poſteri anni. xxx.

SVENO Rex, purgatis prioris uitæ facinoribus, & Dacis ad Chriſtianam fidem tum primum receptis, in Anglia obiit. Canuto filio regni ſucceſſore relicto: ſepultus Eboraci.

1013 xxxvi. Etheldredus Rex, mortuo Suenone in Angliam rediit.

1014 xxxvii.

1015 xxxviii. Etheldredus moritur, Londini, in

D.Pauli

An. Christi. Anni Regni.

D. Pauli templo maximo.

Sepultns.

1016 i. EDMVNDVS FERREVM LATVS REX XV. ANN. I.

Etheldredi filius.

Poſt diutinam concertationem, cũ Canuto Suenonis filio regnum diuidit, ac pauloposſt Edrici equitis proditione interficitur.

Edmundus, & Edouardus eius liberi, à Canuto in Pannoniam relegati.

1017 i. CANVTVS DACIÆ. NORVEGIÆ ET ANGLIÆ REX. XVI. ANN. XX. Suenonis Daci filius.

Ab Aluredo Cantuarienſi Archiepiſcopo ſacratus.

1018 ii.

1019 iii.

1020 iiii.

1021 v.

1022 vi.

1023 vii.

1024 viii.

1025 ix. Elphegius Cantuarienſis Archiepi-

ſ

An.Chriſti	An.Regni.	
		ſcopus, direpta a Dacis Cantuaria occiſus, martyrum catalogo adſcribitur.
1026	x.	
1027	xi.	
1028	xii.	
1029	xiii.	
1030	xiiii.	Canutus Rex, Romam uoti cauſa petit: ſedente Ioanne.xx.Pont.
1031	xv.	
1032	xvi.	
1033	xvii.	
1034	xviii.	
1035	ix.	
1036	xx.	Rex magna prioris uitæ pœnitentia ductus, Sanctisſime obiit. Sepultus Vintoniæ.
1037	i.	HARALDVS ANGLIÆ, ET DACIÆ REX XVII. ANN.IIII. Canuti filius. Ab incredibili pedum in curſu uelocitate, Harefote, dictus.
1038	ii.	
1039	iii.	
1040	iiii.	
1041	i.	CANVTVS SECVNDVS ANGL. ET DA-

An. Chriſti An. Regni

CIAE REX XVIII.
ANN. II.

Haraldi frater.
Hunc à feroci indole Angli, Hardi Canutum, uocant.

1042 ii.

Rex, uino, & epulis indulgens, ad Lambithum uicũ in altera Tamesis fluminis ripa propè Londinũ, dato inter bibendum ueneno, confeſtim periit.

Angli Dacorum tyrannidem pertesi, facto in eoſdem impetu duræ ſeruitutis iugo ſe eximunt. Daci ad unum omnes in Anglia, partim deleti, partim eiecti, poſt annum trigeſimum, Quam Sueno Dacorum primus totius Angliæ imperium eſt adeptus, Alfredo Etheldredi Regis filio ex Normãnia, ubi cum Edouardo fratre exulabat, à proceribus ad Regnũ accerſito, eodemq; Godouini Comitis proditione, in itinere interempto: Edouardo communi cõſenſu imperium defertur.

1043 i. EDOVARDVS SANCTVS REX XIX.

An. Chriſti An Regni.

ANN. XXIII.

Etheldredi Regis filius. Enim a Normanica matre genitus. Guilielmi Normaniæ Ducis opera ad regnum adiutus, Rex ſanctiſſimæ uitæ, & caſtisſimis moribus præditus, uiginti tribus, quot regnauit annis, ſumma pace uſus, Regnum optimis inſtitutis, atque legibus excoluit, Has leges poſteri communes appellarunt, & populus cum à Normannis aliis datis legibus ſibi ademptas quereretur, ſæpe à ſuis regibus eas ueluti maxima reip. commoda, armis repetere conati ſunt. ſtrumam item gutturis uitium, quod nonnulli ſcrophulam dicunt, ſolo tactu in quam plurimis ſanaſſe dicitur, Quam curationem, ad poſteros Angliæ Reges, diuina uirtute, quaſi hæreditariam æmanaſſe ferunt.

1044 ii.
1045 iii.
1046 iiii.
1047 v.
1048 vi.
1049 vii.

An. Chriſti	An. Regni.	
1050	viii.	
1051	ix.	
1052	x.	
1053	xi.	
1054	xii.	
1055	xiii.	
1056	xiiii.	
1057	xv.	
1058	xvi.	
1059	xvii.	
1060	xviii.	D. Vulſtanus Vigornienſis Epiſcopus.
1061	xix.	
1062	xx.	
1063	xxi.	
1064	xxii.	
1065	xxii.	Edouardus Rex obiit, diuino, uti fertur, uicinæ mortis præſagio admonitus, annulo quem is Pauloantea cuidam pauperi. D. Ioannis Euangeliſtæ nomine eleemoſynã ab eo petenti dederat, à peregrino quodam Hieroſolima redeunti, ſibi reddito. Sepultus eſt in Vueſtmonaſterii templo, ac paulopoſt inter Diuos relatus, annulusq́ꝫ ille in eiuſdem tẽpli archiuiis recõditus, comitiali, morbo laborãtibus

An. Chriſti. An. Regni.

mirificè, uti aiũt, ſalutaris, & hinc natum, ut Angliæ Reges quotannis, annulos ſolemni cæremonia ſacratos, contracta membra diuina uirtute diſſoluentes, populo erogent.

1066 i. HARALDVS SECVNDVS REX XX. ANN. I.

Godouini Comitis filius, Canuti ſecundi ex Sorore nepos. D. Edouardo cœlibe defuncto, regnum arripit, Qui cum Guilielmi Normãniæ Ducis filiã, in cõiugem ſibi deſponſam, rupto fœdere inſigni contumelia affectam repudiaſſet, Guilielmus Dux traiecta in Angliam claſſe, iuxta Haſtingium portum, loco cui ab euentu, belli nomen inditum, Haraldum Regem, inteſtinis ſuorum diſcordiis, præterea, & Noruengienſi bello pauloantea exhauſtum, collatis ſignis cæſis ſupra uiginti Anglorũ millibus, occidit. Pridie, Idus, Octobris. Guilielmus uictor, Londini regiam coronam ſumit. viii. Cal. Ianuarii.

An. Chriſti. An. Regni. NORMANNI.

1067 i. GVILIELMVS NORMANNVS CONQVESTOR REX XXI. ANN. XXI.

Roberti Normaniæ Ducis Nothus.

Huius adhuc poſteritas per annos 480 uiginti Regũ ſerie continuata, et abolita ferè ueteri Anglorum proſapia, ab hac ueluti antiquisſima tã inde Normánicæ ſtirpis origine, multò maximam nobilitatis partẽ, nouo ſtémate, (quod etiam nunc familiaria principum quorundam cognomina manifeſtisſimè arguunt) noſtro nunc ſeculo illuſtratam eſſe conſtat. Huius Guilielmi inſignia iubati leones tres militari parma depicti, ad poſteros dehinc Angliæ Reges perpetuo tranſmiſſa, cũ antea nullum regibus publicum inſigne, ſed alius alio pro arbitratu ſumpto utebatur: Sunt, qui Guilielmum duobus tantum leonibus, quod Normánicæ ditionis inſigne eſt, uſum exiſtiment, tertiam, ex Aquitania accesſiſſe, quam poſtea Henricus

An. Chriſti. An. Regni.

ſecũdus uxoria hæreditate creuit.

1068 ii.

1069 iii. Rex profligatis Dacis, qui ad regnum capeſcẽdum, iterum in Angliam irruperant, & frequenti Anglorum procerum rebellione ſuppreſſa, ciuibus, generatim magna agrorum parte mulctatis, nouos magiſtratus creat, & antiquam iuris dicendi rationem immutat, legibus quas in hunc diem Angli obſeruant. Normanico idiomate populo promulgatis.

Hoc ipſo anno, celebris ſacrorũ Antiſtitum conuentus Vintoniæ, habetur, cui etiam interfuere Alexandri ii. Romani Pontificis legati, in quo plures ſacri ordinis uiri dignitate priuati, ac in iis ſtigandus Cantuarienſis præſul deſecratus, quòd uiuo Roberto Archiepiſcopo Cantuarienſem ſedem occupaſſet, deinde quòd unà cum eadẽ Vintonienſem epiſcopatum poſſediſſet, ac poſtremum quòd palliũ accepiſſet à Benedicto X. Ponti. quem ut uitioſe Creatum patres repudiauerant.

1070

An. Chriſti.	Anni Regni.	
1070	iiii.	
1071	v.	Lanfrancus Cantuarienſis Archiepiſcopus.
1072	vi.	
1073	vii.	Nouum Caſtrum ad Tynæ fluminis ripam à Roberto Regis filio extruitur.
1074	viii.	
1075	ix.	
1076	x.	
1077	xi.	Londini Epiſcoporum conuẽtus, authore Lanfrãco habitus, in quo de reformando clero, & de transferendis Epiſcoporum aliquot ſedibus in celebriores ciuitates, decretum.
1078	xii.	Robertus Guilielmi Regis filius, inſtigante Philippo Gallorũ Rege contra patrem in Normãnia rebellat, quem paulopoſt ſupplicem pater in gratiam recipit.
1079	xiii.	
1080	xiiii.	
1081	xv.	Cenſus publicus in Anglia, & ingens auri pondus ex ſingulorum capitibus à Rege exactus.
1082	xvi.	
1083	xvii.	
1084	xviii.	

An. Chriſti An. Regni.

1085 xix.

1086 xx.

1087 xxi. Rex tria præclara cænobia condidit, unum in Cantio, eo loci, quo cum Haraldo conflixerat, ad monumentum uictoriæ in eo bello partæ, id'q; D. Martino dicauit, appellauit'q; Cænobium ad Bellum, alterum in Londini ſuburbano, quod Saluatoris dicitur, tertium Cadomi in Normãnia: ubi templum magnificum. D. Stephano poſuit. Rex in Normãniã traiicit, ubi dum Gallis bellum inferre parat, ruptis ferociẽtis æqui ſaltu inteſtinis iiii. id. ſept. obiit. anno ætatis. L X XIIII. Cadomi Normãniæ oppido, Cænobio à ſe extructo elatus, redempto priusquã ſepulturæ daretur, á quodam eius loci dominium ſibi aſſerente, terræ precio. Roberto ex Matilda coniuge filiorum natu maximo, quòd is rebelli in patrem animo eſſet, Normanniam, Guilielmo cognomento Rufo, Angliæ regnum, Henrico Gazam omnem legauit: Rufus. iiii. Calend. Octobris.

An. Chriſti An. Regni.

1088 i. GVILIELMVS RVFVS REX XXII. ANN. XXIII.

Guilielmi nothi filius, à Lanfranco Cantuarienſi.

Veſt monaſterii coronatus. Robertus Normãniæ Dux, Rufo fratri bellum infert.

1089 ii.

1090 iii. Lanfrancus Cantuarienſis obiit, poſt annum, quàm ſedere cœperat xix. Berengarii errorem de euchariſtia luculentè impugnauit, Chriſti eccleſiam Cantuariæ, &. D. Albani Cænobiũ inſtaurauit, Xenodochia duo iuxta Cantuariã condidit. Rufus Rex eius morte Cãtuarienſem Archiepiſcopatũ grãdi pecunia locauit, annis quatuor.

1091 iiii.

1092 v. Carleolum à Rufo Rege inſtauratum.

1093 vi.

1094 vii.

1095 viii. D. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus.

1096 ix. Bellum ſacrum in Saracenos. ſub Vrbano Papa Claromon-

An. Chriſti An. Regni.

tano concilio in Gallia decre-tum.

Robertus Dux oppignerata Normannia, facta cum Rufo pace, ac decem millibus auri librarum mutui nomine ab eodem acceptis, ad ſacrum bellum Hieroſolimã proficiſcitur.

1097 x. Malcolmus Rex Scotiæ Northumbriam incurſans, in Alneuichi Caſtelli obſidione, unà cum Edouardo filio natu maximo à Roberto Northumbriæ comite occiditur.

1098 xi.

1099 xii. Hieroſolima à Chriſtianis recepta.

1100 xiii. Rex in clerum deſæuiens, & Anſelmo Cantuarienſi propter piã eius admonitionem in exilium eiecto, templorum prouentibus ad priuatum quæſtum abutens, ac ſæpe dictitans, pinguem Chriſti panẽ eſſe, et delitias præbere Regibus, inter uenandum apud nouæ foreſtæ ſaltum, à ſuo quodam milite, ſiue caſu, ſiue de induſtria, ſagitta tranſfixus, confeſtim periit, Calend. Au

An. Chriſti An. Regni.

guſti. ætatis Anno. xliii.
Sepultus Vintoniæ.
Henricus Nonis Auguſti regno ſuccedit.

1101 i. HENRICVS PRIMVS REX XXIII. ANN. XXV. Guil. Ruffi frater. A' Mauritio Londinenſi Epiſcopo.
Vueſt monaſterii coronatus.
Anſelmus Cantuarienſis ab exilio reuocatur.
Robertus Normanniæ Dux, Hieroſolomitana expeditione confecta domum reuerſus, contra Henricum fratrem, regni cauſa, bellũ in Angliam renouat, de pace tandem iis conditionibus tranſactum, ut Henricus, qui patre Rege natus eſſet, Angliæ, Regnum obtineret, & quotannis tria millia Marcharũ Roberto daret, & qui prior ſine liberis decederet, alterũ hæredem teſtamento ſcriberet.

1102 ii.

1103 iii.

1104 iiii. De ſacrorum inueſtitura Regi cũ clero controuerſia, quam Anſelmus Cantuariẽſis Romæ ſub Pa-

An. Chriſti. An. Regni.

ſcali.ii.Pont.componit.

1105 v.

1106 vi.

1107 vii.

1108 viii. Rex in Normanniam traiicit. Robertum fratrem contra pacis, fœdera rebellantem, magna Normannorum ſtrage ædita, captiuũ ſecum in Angliam ducit, ibiq; uitam in carcere finire coegit. Normãnia dehinc Angliæ regno coniuncta.

1109 ix. Philippus Rex Galliæ moritur, cui ſuccedit LVDOVICVS, CRASSVS Annis xxviii.

1110 x. Anſelmus Cantuarienſis obiit, poſt Annum quàm ſedere cœpit xvi. Anno ætatis. lxxxvi. cuius apud poſteros multa piè conſcripta etiam nunc extant. Cæſtriæ cœnobium in Anglia condidit, Monachorum ordinis. D. Benedicti, ſepultus eſt in æde Chriſti Cantuariæ, atq; inter diuos relatus.

Hoc ipſo itẽ anno in Ely Inſula Epiſcopalis ſedes primũ inſtituta, Paſcali Põt. Romano approbãte.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1111	xi.	
1112	xii.	
1113	xiii.	
1114	xiiii.	Vigornia incendio tota ferè conſumpta. Vualli tumultuãtes, à Rege perdomiti. Nuptiæ inter Henricum.v.Imperatorem, & Matildem Hẽrici Regis filiam Maguntiæ celebrantur. Prima parliamenti concilii inſtitutio.
1115	xv.	
1116	xvi.	
1117	xvii.	
1118	xviii.	Initium primi belli Gallici, quod ſexcentis fœderibus compoſitum ſemper renouatur. Theobaldus Campanus comes ex Bleſenſium comitum familia natus, atq; exinde Henrico Regi affinitate cõiunctus, quòd Adela eius ſoror Stephani Bleſenſis comitis uxor eſſet, generis fiducia, impetrato ab Henrico auxilio, in Lodouicum Craſſum Gallorum Regem bellũ mouet. Craſſus inito cõſilio cum Balduino Flandriæ, & Fulcone, Andegauiæ comitibus, Henrico

An. Chriſti. An. Regni.

Regi Normāniam adimere parat;
1119 xix. & Guilielmum Roberti defuncti
filium in poſſesſionem mittere.
Henricus Rex in Normanniam
traiicit,atq; apud Nicaſianum op=
pidum profligatis Crasſi Gallorū
Regis copiis,uictor euaſit.Baldui
nus Flandriæ comes uulnere acce
pto,interiit,Andegauenſis ad Hen
rici partes tranſiit: Pax deinde in=
ter Reges facta. Henricus in An
gliam reuertitur.

Mathildis Regina Henrici uxor,
Scotorū Regis ſoror,præſtantisſi
ma fœmina moritur.
Henrici filii Guilielmus,& Ricar
dus, ac filia Maria dum ex Nor=
mannia in Angliam tranſmittunt,
orta fœda tempeſtate, ac illiſa ſco=
pulis naue, fluctibus obruti,inte=
riere.

1120 xx.

1121 xxi.

Varinus Salopiæ comes,hoc tem
pore,duo Benedictinorum Cæno
bia

An.Chriſti.	Anni Regni.	
		bia in Anglia condidit, alterum in ſuburbis Salopiæ, alterum ad pagum Venelochum, & hoc diuæ Milburgæ, illud Apoſtolis Petro, & Paulo dedicauit.
1122	xxii.	
1123	xxiii.	
1124	xxiiii.	
1125	xxv.	
1126	xxvi.	Henricus.v.Imperator in Germania moritur. Mathildis Auguſta ad patrem reuertitur, ac paulo poſt Gaufredo Andegauenſium comiti nupta, ab Henrico patre Anglici Regni hæres declaratur.
1127	xxvii.	
1128	xxviii.	
1129	xxix.	
1130	xxx.	
1131	xxxi.	Innocentio ſecundo Pont.Romano, ob Anacleti Antipapæ potẽtiã in Galliã cõfugiẽti, Rex in Carnutibus honoris cauſa, obuiã facit: Sedes Epiſcopalis Carleoli poſita.
1132	xxxii.	
1133	xxxiii.	
1134	xxxiiii.	
1135	xxxv.	Rex in Normannia moritur

An.Chriſti An.Regni.

iii.Non. Decemb. ad Redingiũ Benedictorũ Cænobio, quod paulo antea ædificauerat, ſepultus. In hoc omnis Guilielmi Nothi uirilis ſexus legitima proſapia defecit: Stephanus Bononienſis comes; Henrici ex Adela ſorore nepos, neglecta Mathilda Auguſta Henrici filia, regnũ præoccupat.

1136 i. STEPHANVS REX XXIIII. ANN. XIX.

Stephani Bleſenſis Comitis filius, Henrici Regis ex ſorore nepos. viii.calend.Decemb.

A' Guilielmo Cãtuarienſis Archiepiſcopo Vueſtmonaſterii Rex coronatus.

1137 ii. Ludouicus Craſſus Rex Galliæ moritur. Succedit LVDOVICVS.vii. Iunior dictus, annis XLIII.

Rex Stephanus compoſitis in Normannia rebus, cõtra Scotos Mathildis Auguſtæ partes tutantes bellum mouet.

1138 iii.

1139 iiii.

1140 v.

An. Chriſti An. Regni.

1141 vi. Mathildis Auguſta cum auxiliaribus ſuorum copiis ex Gallia ſoluens, atq; ad Arundellium appulſa, contra Stephanum Regem in Anglia bellum parat. Rex apud Lincolniam Mathildæ copiis cōgreſſus capitur, & Briſtoliū captiuus adducitur, pactis demū utrinque conditionibus, Roberti Gloceſtriæ comitis ꝑmutatione, (qui & ipſe Mathildis ſororis partes tutatus, paulopoſt à Regis fautoribus captus eſt): Rex libertati, & regno reſtiuitur.

1142 vii.

1143 viii.

1144 ix. Henricus Mathildis Auguſtæ filius, defuncto Gaufredo patre Andegauenſem principatum conſecutus, collecto ſuorū exercitu, in Angliam traiicit, matri contra Stephanum Regem opē laturus.

1145 x.

1146 xi.

1147 xii.

1148 xiii.

1149 xiiii.

1150 xv.

An. Christi	An. Regni,	
1151	xvi.	
1152	xvii.	
1153	xviii.	Pax cum Mathilda, & Stephano Rege poſt diutinam cōtentionem iis conditionibus tranſacta, ut ipſe Stephanus, dum uiueret, Rex haberetur, mortuo autem, Henricus Mathildæ filius Regnum obtineret, Normanniamq́ interim poſſideret. Aleonora Guilielmi Aquitaniæ Ducis, & Pictonum comitis filia, à Ludouico Gallorum Rege repudiata, Henrico Andegauenſi Mathildis Auguſtæ filio nubit, ad quē inuito Gallorū Rege priorem attulit dotem, Pictones & Aquitaniam, quòd deinceps perpetui belli ſeminariū fuit, inter Gallos, & Anglos.
1154	xix.	Stephanus Rex moritur. viii. Calend. Nouem. ſepultus ad Feuerſamū in Cantio, Cænobio, quod ipſe ædificauerat: Succedit Henricus Normanniæ, & Aquitaniæ Dux, Andegauenſium, Pictonumq́ comes. xiii. Calend. Ianuarii; à Theobaldo Cantuarienſi Ar-

An.Chriſti An.Regni.

chiepiſcopo: Vueſt monaſterii ſacratus. Hoc ipſo irem anno obiit Guilielmus Eboracenſis Archiepiſcopus poſtea inter,diuos relatus.

1155 i. HENRICVS SECVNDVS REX XXV. ANN. XXXIII.

Henrici primi ex filia Nepos, Cumbriam,Northumbriamq́ꝫ, Mathildæ matris permiſſu,à Scotis aliquandiu poſſeſſam , recipit, & Regẽ eorundem Huntigtoniæ comitatu donat.

Vuallos ſubactis eorum regulis domat.

Hoc ipſo anno defuncto Romæ Anaſtaſio quarto,Nicolaus Albanus Antiſtes,homo Anglus, Hadriani quarti appellatione in Pontificatu ſuccedit annis,iiii.

1156 ii.

1157 iii.

1158 iiii.

1159 v.

1160 vi. Hadrianus.iiii. Pontifi. moritur. Succedit Alexander.iii. Senenſis.

1161 vii.

1162 viii.

An. Chriſti. An. Regni.

1163 ix. Rex Henricus dotali iure Toloſatem comitatum à Raimundo repetens, Ludouici Gollorũ Regis arma in ſe concitat, pax tandẽ inter Reges facta, Margarita Lodouici Regis filia, Henrici filio deſponſata.

Theobaldus Cantuarienſis Archiepiſcopus obiit. ab Innocentio ſecundo Pontifice Romano, primus legati nati titulo, cum pallio donatus. Succedit Thomas Beketus, poſtea martyr futurus.

1164 x. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus Eccleſiaſtica iura defendens, à Rege in exiliũ actus, Senone in Gallia apud Alexandrũ Tertium Pont. Roma. de iniuriis conqueſtus, ad Pontiniacum Cænobium, ſe contulit.

1165 xi.

1166 xii. Mathildis Auguſta moritur, Rex

1167 xiii Gaufredo filio dotali iure Britan-

1168 xiiii. niæ, hæreditatem creuit.

1169 xv.

1170 xvi. Rex Henricum filium, in Regni ſocietatem adſcitum, Londini à Rogerio Eboracẽſi Archiepiſco

An.Chriſti. An.Regni.

po (abſente tum Cantuarienſe,cu ius id muneris fuerat) xvii. Calẽd. Iulii in Regem coronãdum curat. De qua iniuria, Thomas Cantuarienſis apud Alexandrum Pontificem conqueſtus, ita eum mouit, ut is Eboracẽſi, & aliis, qui iſtiuſmodi coronationi interfuiſſent, ſacroꝝ adminiſtratiõe interdixerit.

1171 xvii. Thomas Cantuarienſis, ſeptimo exilii ſui anno reconciliato, ut putabatur Rege, in Angliã reuerſus iiii. Calend. Ianuarii, coniuratorũ gladiis in templo confoſſus, occiditur, ab Alex. Pont. poſtea martyrũ catalogo adſcriptus.

1172 xviii. Rex per legatos apud Alexandrum Pontifi. ſe de Cantuarienſis nece purgat, et Hibernicam expeditionem, eiusq; Inſulæ dominiũ, ex eiuſdem Pontificis authoritate ſibi dari poſtulat.

1173 xix.

1174 xx. Alexandri Pontificis legati duo, cauſam de Cantuarienſis nece cognituri, in Angliam adueniunt, Rex iureiurando factum ſuum purgauit, in hoc tantum ſe peccaſ-

ſe faſſus, quòd ex eius in Cantuarienſem ſimultate, aliis perpetrandi facinoris occaſionem dediſſet, ad quam culpam eluendam, expiãdam'q;, ducentos milites ad ſacrũ bellum in Syriam ſuis ſumptibus ſemiſſurum recepit, ac ſemet intra triennium eius expeditionis ſociũ cum aliis principibus ſubſecuturum, Quin & legem tuliſſe dicitur, qua perpetuo cautum eſſe uoluit, neminem poſterorum Regum in Angliam regiũ nomem, inſignia'q; deinceps geſturum, niſi quem Romanus Pontifex ritè iuſſiſſet, deſignaſſet'q;.

1175 xxi. Rex Henricus Iunior, cum fratribus, Ludouico Gallorum Regi obſequentes, à patre deficiunt, & cõiunctis armis Normanniã, Aquitaniam, atque Britanniam, inuito patre, in ſuam ipſorum poteſtatem redigunt.

1176 xxii. Guilielmus Rex Scotiæ, Henrici filiorũ in patrẽ diſcordia fretus Anglicos fines hoſtiliter ingreſſus, ad Alneuicum oppidum cæſis, ac profligatis ſuis omnibus in pu

gna capi-

An. Chriſti. Anni Regni.

		gna capitur.
1177	xxiii.	Pax hoc anno inter Regem, & filios cōpoſita, cum Ludouico Gallorū Rege affinitas renouata, Adela Galli filia Ricardo Hērici filio deſponſata: Scotus cum ſoluendo non eſſet, quatuor munitisſimis Caſtellis pro redemptione traditis, in regnum reſtituitur.
1178	xxiiii.	Hugo Cardinalis Alexandri Pontificis Legatus in Angliam uenit ad componendas controuerſias inter Cantuarienſem, & Eboracenſem Archiepiſcopos de primatu inter ſe contendentes.
1179	xxv.	Aldredus Vigorniēſis Epiſcopus circa hæc tempora Gloceſtriæ cænobium Benedictinorum condidit, illud'q; Apoſtolis Petro, et Paulo dicauit.
1180	xxvi.	Ludouicus Gallorum Rex, uoti cauſa. D. Thomæ ſepulchrum Cātuariæ inuiſit, & à Rege honorificè accipitur, in Galliam reuerſus moritur, cui ſuccedit PHILIPPVS AVGVSTVS annis. xliii.
1181	xxvii.	Rex Henricus Iunior repentina

morte obiit, Margarita uidua Philippo Gallorum Regi fratri reddita, ac Belæ Pannoniorum Regi paulò poſt nupta.

1182 xxviii.

1183 xxviiii. Heraclius Patriarcha Hieroſolimitanus, auxilium pro re chriſtiana in Syria poſtulaturus, in Angliam aduenit, ſed parum benignè à Rege acceptus, fruſtrata ſpe, dimittitur.

1184 xxx.

1185 xxxi.

1186 xxxii

1187 xxxiii. Gaufredus Dux Britãniæ, Lutetiæ moritur, relicta uxore Conſtantia grauida, quæ mox Arthurum parit. Capta à Saracenis Hieroſolima anno lxxxix. Poſtea q̃ à Chriſtianis ducibus recepta fue-

1188 xxxiiii. rat. Reges, Gallus, & Anglus Idibus Ian. in Velocaſſibus in colloquium ueniunt, ac de Hieroſolimitana expeditione decernunt, mox rupto fœdere, Ricardus Angli filius, relicto patre, Gallorum partes ſequitur, Rex Gallus Cænomanos, & Turones occupat, cu-

An.Chriſti An.Regni.

ius rei ira,& indignatione, Henri-
1189 xxxv. cus Angliæ Rex pridie Nonas
Iulias,Chinone in Normánia mo
ritur,ubi & ſepultus eſt. Normã-
norũ in Anglia Rex ultimus,Ri-
cardus reſtitutis ſibi, quas Gallus
patri ademerat, Vrbibus,ad regnũ
in Angliam traiicit.iii.Nonas Se-
ptembris.à Balduino Cantuariẽſi
Archiepiſcopo Londini, Rex co-
ronatus.

1190 i. RICARDVS PRI-
MVS REX XXVI.
ANN. X. A magnanimi-
tate,Cuer de lion, dictus.

Londinenſes magno auri pon-
dere, in ſacri belli ſumptus, Re-
gi oblato,honoribus, & dignitate
augentur, libera Vrbis admini-
ſtratione pretoris, & conſulum
poteſtati permiſſa. Henricus Al-
uini primus prætor,Conſules,Pe-
trus Ducas, & Thomas Neellus
creati.

Reges Gallus,& Anglus,ut an
tea inter ſe conſtitutum fuerat, ad
Hieroſolimitanam expeditionem
ſe parant. Gallus cum claſſe Ge-

An. Chriſti An. Regni.

nuā præceſſit. Ricardus Maſſiliā ſoluit, uterq; in Siciliam menſe Auguſto appulere, ubi & hyemare coacti ſunt.

1191 ii. Ricardus Rex Sicilia ſoluens, ui tempeſtatis in Cyprum eiectus, Tyrannum, à quo litoribus arcebatur, & Inſulam bello cœpit, præſidio'q; firmauit, illinc ad Philippum Gallorū Regem profectus Ptolomaida obſidentem, quā paucis poſt diebus coniunctis copiis expugnauit, mox ſuborta inter Reges diſcordia, Philippus relicto Odone Burgundiæ Duce copiarum ſuarum præfecto, in Galliam rediit, Ricardus in Syria remanſit.

1192 iii. Ricardus Rex Hieroſolimitani regni permutatione, Cypri regnum Guidoni Luſigniano uendit, quod ad noſtra ferè tēpora ſeruarunt eius poſteri, quoad illic imperare cœperunt Veneti, & hinc factum, ut Hieroſolimitani regni titulum Angliæ Reges aliquādiu geſſerint.

1193 iiii. Ricardus, domeſticorum ſuorū

An. Chriſti An. Regni.

in Anglia conſpiratione, & Philippi Gallorum Regis ſimultate, rem Syriacam deſerere coactus, domum rediens in Germania, à Leopoldo Auſtriæ Duce intercipitur, & Henrico Imperatori, in ueteris odii ad Ptolomaidis expugnationem inter ſe concepti uindictã, traditus, fruſtra intercedente pro eo Celeſtino Pont. Romano, in uincula coniicitur.

1194 v. Rex Ricardus centum quadraginta millibus marcarum pro redẽptione perſolutis, Henrici Imperatoris cuſtodia liberatus, in Angliam rediit.

1195 vi.

1196 vii. Bellũ inter Gallos, & Anglos uario utrinque euentu renouatũ.

1197 viii.

1198 ix. Rex Othonem Saxoniæ Ducem, ex ſorore nepotẽ contra Philippi Henrici defuncti Cæſaris fratrem, grandi pecunia ad imperiũ iuuat.

1199 x. Rex in obſidione Calaci oppidi in Lemouicum finibus, ubi ingens theſaurus latere putabatur, cata-

An. Chriſti. An. Regni.

pulta ueneno illita percuſſus, interiit. viii. id. Aprilis, nullo ex ſe prole ſuſcepto, ſed Arturo Britanniæ duce ex Gaufredo fratre nepote, hærede prius deſignato: Cadauer ex ſuo ipſius teſtamento triplicis ſepulturæ traditũ, corpus ad patris pedes, quod in eundem rebelli animo fuerat; cor Rothomagi, quam urbem unicè ſemper coluit, reliqua inteſtina Pictonum terra, ut ſuo principi ingrata, recondi uoluit. Variantibus deinde optimatum in Gallia ſuffragiis, qui Arthurum adhuc puerum Britanniæ regno præferendum cenſebant, Ioannes Moritonii comes, Ricardi frater, populari largitione, & potẽtentia præualens, in Angliam traiicit, & regiam coronam Londini ſumit. vii. Calend. Iulii.

1200 i. IOANNES REX XXVII. ANN. XVII.

Pax inter Ioannem, & Philippum Galliæ Regem, Blancha Alphonſi Regis Caſtellæ filia, Ioannis Regis ex ſorore nepotis Ludouico Philippi filio, in uxorem data.

An.Chriſti. An.Regni.
1201 ii.
1202 iii. Ioannes Rex Arthurum Britã
niæ Ducem, Gaufredi fratris filiũ,
quo cum contendebat, & qui iam
magnas uires in Pictonenſi agro
acquiſierat, bello opprimit, eumq́;
aliquandiu in cuſtodia aſſeruatum
necari iubet. Gallus Anglum per-
ſequi, Arturiq́; necem ulciſci co-
1203 iiii. natur.
1204 v. Normannia tota à Gallis recepta,
annis cclx. poſtquàm Rollo pri-
mus Dux eandem occupauerat,
Et Ioannes Rex ab uniuerſa pe-
nè, quã in Gallia habebat, poſſeſ-
ſione depulſus.
1205 vi.
1206 vii. Hugo Lincolniẽſis Epiſcopus
Carthuſienſium ordinis Mona-
chus ſanctiſſ. obit, poſtea inter di
uos relatus.
1207 viii. Otho. iiii. Germanorum Impe-
rator in Angliam uenit, cui Gallis
bellum inferre parato, Ioannes
Rex ingentem pecuniæ ſummam
dedit, Rex ob multas iniurias cle
ro illatas, & quia neglecta Roma
ni Pontificis authoritate, Stepha-

An. Chriſti. An. Regni.

num Cardinalem ad Cantuarienſem Archiepiſcopatum ab Innocentio iii. Pontifice electum, recipere nollet, eccleſiæ hoſtis iudicatur, & ſacris interdicitur.

1208 ix.

1209 x.

1210 xi.

1211 xii.

1212 xiii. Innocentius. iii. Rom. Pont. Ioãnem Regem in ſacra, profanaq; nullius ordinis, aut ætatis ratione habita deſæuientem, miſſo Pãdulpho uiro clariſſimo, graui denuntiatione regni adminiſtratiene ſubmouet, qua re tertius Ioannes, quod à ſuis Epiſcopis, Principibus, popularibusq; deſtitueretur, inuitus ad ſanitatem rediit, Pontificemq; agnouit, ac graui iureiurãdo ſponſionem fecit, ſe Pontificis arbitrio ſtaturum, poſterosq; Reges idem facturos, ut ſe deinceps Romani Pontificis beneficiarios, perpetuò agnoſcerent.

1213 xiiii.

1214 xv. Nicolaus Tuſculanus Cardinalis Legatus in Angliã miſſus. iii. Calend.

An.Chriſti An.Regni.

lend.Iulii, interdictum, quo antea Anglia per ſex annos, mēſes tres, ac dies duodecim obſtricta teneba tur, publica authoritate ſuſtulit.

1215 xvi.

1216 xvii. Regni optimates Ioannis Re= gis Tyrannidē perteſi, contra eun dem arma capiūt. Ludouicus Phi= lippi Gallorū Regis filius ab eiſ= dem in ſpem regni uocatus, iureiu rando, obſidibusq; acceptis in An gliam traiicit. Rex ſuis omnibus inuiſus, dum ad monaſterium Sui neshed diuertiſſet. xiiii. Calēd. No uembr. ueneno ſublatus eſt, Mona cho id illi propinante, quo & ipſe= met, uti fertur, una cū Rege periit. corpus Vigorniæ ſepulturæ tradi tū. Principes neglecto Ludouico, Henricum puerum Ioannis defun cti filium, Regem conſalutant.

1217 i. HENRICVS TERTIVS REX XXVIII ANN. LVI.

XVI. Calend. Iulii à Vinto= nienſi, & Bathonienſi Epiſcopis, præſente Romani Pōtificis Lega to, nouem annos natus, Rex coro

An. Chriſti An. Regni.

natur, & Henrici Vintonienſis Epiſcopi tutelæ committitur.

1218 ii. Ludouicus Philippi Gallorum Regis filius, poſt longam altercatioñe, cõuentione facta, acceptaq; pecunia, in Galliam ſe recipere cogitur.

Vallo Pontificius Legatus Romam reuertitur, & Pandulphus, qui Innocentii Pontificis mandata ad Ioannẽ Regem detulit, Nordouicenſis fit Epiſcopus.

1219 iii. Rex ab Honorio Põtifice Romano rogatus in chriſtianorum ſubſidium, Aſiatico bello, Rainulphum Ceſtriæ comitem copiis præfectum, ad Damiatæ obſidionem mittit.

Pupillorum, ſub Regis tutela æducandorum, quos Vardas uocãt, hoc tempore prima inſtitutio.

1220 iiii. Rex ſublatis undiq; factionibus populi, ac principũ iuſſu iterum coronatur.

Hoc ipſo anno, corpus. D. Thomæ Martyris ſolemni ritu translatũ, & Hugo Lincolniẽſis quondã Epiſcopus inter ſanctos relatus,

An. Chriſti. Anni Regni.

1221 v.

1222 vi.

1223 vii.

1224 viii. Philippus Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS iiii. annis iii.

3225 ix. Ioannes Brēnus Hieroſol. Rex ingenti pecunia à Philippo Gallorum Rege, ex teſtamēto donatus, in Angliam traiicit, honorificè à Rege acceptus, indeq́ȝ in Hiſpaniã ſoluens. D. Thomæ Martyris ſepulchrum Cantuariæ inuiſit, cui quatuor maximi precii Saphyros, ut in ornamētis eſſent, obtulit.

1226 x. Leuia aliquot prælia inter Gallos, & Anglos in Aquitania; Cōcilium Londini, quod parliamentũ uocant, in quo multæ leges, magnæ chartæ, & de Foreſta dictæ, promulgantur.

Otho Cardinalis Honorii. iii. Pontificis Legatus, decimas in ſacrum bellum imperat.

1227 xi. Rex inſtigante Petro Britanniæ Duce, Menſe Martio cũ claſſe in Galliam traiicit, indeqȝ paulò poſt nulla re memorabili geſta,

An.Chriſti An.Regni.

in Angliam rediit.

Rex Arragonenſem Regẽ in Hiſpania contra Afros, Anglico milite iuuat.

Ludouicus viii.Rex Galliæ moritur. Succedit Diuus LVDOVICVS filius, annis xliii.

1228 xii.

1229 xiii.

1230 xiiii.

1231 xv.

1232 xvi.

1233 xvii.

1234 xviii. Regni principes nimio tributo oppresſi,à Rege ſecesſionẽ faciũt, quos tandem Rex armis depoſitis benignitate mitigat.

1235 xix. Guilielmus puer apud Nordouicum,à Iudæis cruci affixus.

Iſabella Regis ſoror , Federico ii.Imperatori nuptui datur.

1236 xx. Rex AleonoramRaymundi comitis Prouinciæ filiam in uxorem ducit.

1237 xxi. Otho Cardinalis à Gregorio ix.Põtifice Legatus in Angliã rediit,Sacerdotum conuentum Londini celebrat, & ad Aſiaticum bel-

An.Chriſti. An.Regni.

lum,quod D.Ludouici Gallorum Regis auſpitiis poſtea geſtũ eſt,ſacrorum decimas imperat.

Rex Aleonoram ſororem Simoni ex Monteforti collocat,dotisq; nomine Leceſtriæ comitatu donat.

1238 xxii. EDOVARDVS Princeps naſcitur, & ab Othone Pontificis Legato baptiſmate perfunditur.

1239 xxiii.

1240 xxiiii. Edmundus Archiepiſcopus Cantuarienſis corruptos ſui ſæculi mores in principe,& clero deteſtatus, D. Thomæ Cantuarienſis exemplum ſecutus, Pontiniaci Cœnobio in Gallia, exul moritur, ab Innocentio IIII. Pont. Diuorum catalogo adſcriptus.

Ricardus Regis frater cũ claſſe ad Chriſtianorum auxilium in Syriam proficiſcitur.

1241 xxv. Rex ſubactis Vualliorum regulis Vualliam ſuo imperio ſubiicit.

1242 xxvi. Rex Hugonis Marchiæ comitis impulſu, cui mater nupta fuerat, umpta in Galliá expeditione, ſed

An. Chriſti. An. Regni.

nullo interim cõfecto negotio, pactis in quinquenniũ induciis, paulò poſt in Angliam rediit.

1243 xxvii.

1244 xxviii.

1245 xxix.

1246 xxx.

1247 xxxi.

1248 xxxii.

1249 xxxiii. Concilium parliamenti Londini, pecuniæ colligendæ cauſa à Rege coactum, in quo decretum, ut nummus argenteus, quem Groſſum uocant, certo pondere excuderetur, utq; ex una quidem parte regii capitis effigies, ex altera crux ad extremas eiuſdem nummi partes producta imprimeretur, ne fraus ex diminutiõe fieret, Sterlingorum item, ut uocant, uel à Sturni auiculæ, uel à ſtellæ nota, hoc tẽpore prima percusſio, unius unciæ argenti pondere.

1250 xxxiiii.

1251 xxxv.

1252 xxxvi.

1253 xxxvii.

1254 xxxviii. Rex cum exercitu in Aquita-

An. Chriſti An. Regni.

niam traiicit, & eandem tumultuã tem pacat.

Edouardus Vualliæ principatu à patre donatus, Aleonoram Alphonſi Caſtellæ Regis ſororem in uxorem accipit.

1255 xxxix. Rex à Ludouico Gallorũ Rege, Lutetiæ magnifico apparatu acceptus, in Angliam rediit.

1256 xl.

1257 xli. Subortá poſt Federici II. Imperatoris mortem, inter Germanos principes de eligendo Imperatore controuerſia, ac Guilielmo Holondiæ comite Romanorum Rege declarato, à Friſonibus interfecto, ad Alphonſum Caſtellæ Regem, & Ricardum Cornubiæ comitẽ, Hẽrici Regis fratrẽ lis de imperio deducta, ſed neuter, ut nonnulli tradunt, in imperio confirmatur. Cæterum Anglici annales aſſerunt, Ricardo Imperatori creato Aquiſgrani Coloniẽſem Antiſtitem diadema impoſuiſſe, & eius filiũ Edmundum pauló ante hæc tempora mortuo Federico, ab Innocentio IIII. Pont. Romano, in Mã

An. Chriſti. An. Regni.

fredi Tyrannidis ultionem, ad Siciliæ regnum euocatum.

Chriſti ſanguinis particula ad Haylẽſe Cœnobium circa hæc tẽpora, ut à nonnullis aſſeritur, ab Edmundo Ricardi Imperatoris deſignati filio, deportatum, & nouæ religionis inſtitutum, bonorũ hominum, ut uulgus appellat, eodem authore, in Asherugium Cœnobium, quod idem ædificauerat, introductum.

1258 xlii. Oxonii principum conuentus, in quo decernitur, ut Pictones omnes, quorum ingens numerus in Anglia, cum cæteris alienis exterminarentur, utq; Rex ipſe antiquatas leges nonnullas, dato ad id iuramento, in priſtinam formam populo reſtitueret.

Rex in Galliam traiicit, & cũ Ludouico Rege iis conditionibus pacem facit, ut Gallus Normanniam, cũ Andegauenſibus, ac Cœnomanis obtineret, & Angelo pro bellorum impenſa millia aureorũ centum, & quinquaginta, ac ſingulos annos dena millia, tributi nomine

An.Chriſti. An.Regni.

mine perſolueret. Anglus Aquitaniam à Septentrione Caranto flumine, & à meridie Pyreneo monte terminatam posſideret. iis peractis, Rex in Angliam rediit.

1259 xliii. Optimates regni contra Regẽ, quòd is Oxonienſis conſilii decretis ſtare nollet, ciuile bellum triennio excitant.

1260 xliiii.

1261 xlv. Pugna iuxta Leuiſium oppidũ in Cantio, in qua Rex cum Ricardo fratre, & Edouardo filio, à nobilibus capitur: Edouardus ex hoſtium manibus elapſus, commiſſo apud Eueshamum prælio, Simonem à Monteforti, popularis belli ducem, uirum ſtrenuum, ac fortẽ, acie occidit, patremq; ex hoſtium poteſtate eripit.

1262 xlvi. Othobonus à Fliſca Cardinalis, ab Vrbano IIII. Pontifice Romano, ad ſedandos ciuiles tumultus legatus in Angliam miſſus, à Londinenſibus in carcerem coniicitur, mox tamen liberatus, & nobilium pleriq; regi reconciliati.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1263	xlvii.	
1264	xlviii.	
1265	xlix.	
1266	l.	
1267	li.	Rex concilium ad Marlebrigium in Vilceria conuocat, in quo leges aliquot antea latas confirmat. Edouardus Vualliæ princeps, claſſe in Aſiam traiicit, & Ludouicum Galliæ Regem belli commilitonem expectans Ptolemaide, ab Arſacida quodam, ita enim Saraceni Sicarium uocant, pugione petitus, tribus uulneribus acceptis, ægrè mortis periculum euaſit.
1268	lii.	
1269	liii.	
1270	liiii.	D. Ludouicus Rex Galliæ moritur: Succedit PHILIPPVS filius, ann. XV.
1271	lv.	Henricus Ricardi Cæſaris filius, Henrici Regis nepos, Siriaco bello reuerſus, Viterbii dum ſacris intereſſet, à Guidone Simonis Montifortenſis comitis filio, in patris ſui ciuili bello in Anglia interfecti ultionem, occiditur.

An. Christi. Anni Regni.

1272 lvi. Rex Londini moritur. xvi. Calend. Decembris, Vueſmonaſterii ſepultus: Filios reliquit Edouardum Vualliæ principem, & Edmũdum Lancaſtriæ comitem, à quibus Roſæ Albæ, & Roſæ Rubeæ, quæ iſtorum familiæ inſignia fuere, apud poſteros factionum nomina.

1273 i. EDOVARDVS PRIMVS, REX XXIX. ANN. XXXV.

Henrici primi filius. Quintũ & trigeſimũ ætatis annum agens, defuncto patre, magno populi applauſu Rex coronatus.

1274 ii. Robertus Cantuarienſis Archiepiſcopus à Gregorio X. Pontifice Romano, Cardinalis, & Portuẽſis ſimul Epiſcopus deſignatus, Cãtuarienſi Archiepiſcopatu ſe abdicat. Thomas Herefordenſis Epiſcopus, uitæ ſanctitate clarus, inter Diuos relatus.

1275 iii.

1276 iiii.

1277 v.

1278 vi. Rex Parliamenti Concilium

An. Chriſti. An. Regni.

Vueſtmonaſterii celebrat, in quo decretum, ut ſacerdotes criminis conuicti, ad Epiſcoporum tribunalia ſiſterentur.

1279 vii. Rex Vuallos ſemel, atque iterũ rebellantes, domat, cæſis Leolino, & Dauide regulis.

1280 viii.

1281 ix.

1282 x.

1283 xi.

1284 xii. Rex circa hæc tempora Cœnobium Monachorum Ciſtertienſiũ

1285 xiii. in comitatu Ceſtrenſi condidit, cui ob loci pulchritudinẽ Regiæ Vallis nomen indidit.

Guilielmus Martonus Anglici Regni (ut uocant) cancellarius, Oxonii collegium ſtudiorum cauſa inſtituit, cui Martono nomen inditum.

Rex in Galliã profectus, Burdegalenſium conſpirationem ſuſtulit.

Rex inter Gallum, & Aragoniũ, de Siculi Regni iure litem dirimit, & Henrici patruelis apud Viterbium interfecti, neceſſe uindicat, Guidone Anguilariæ comi-

An. Chriſti. An. Regni.

te, perpetuis carceribus in Gallia addicto.

Alexander III. Rex Scotiæ equi inſolentia in terrã deiectus, ceruice confracta repente periit. Regnum per interreges ſeu gubernatores adminiſtratum annis VII.

Philippus. D. Ludouici filius Rex Galliæ morit̃, ſuccedit PHILIPPVS PVLCHER Rex annis XXVII.

1286 xiiii.

1287 xv.

1288 xvi.

1289 xvii. Rex poſt triennium ex Aquitania in Angliam reuerſus, conciliũ Parliamenti celebrat, in quo ex decreto Iudæi omnes Anglia eiecti, & lex de ſacrorum prouentibus lata, quam Manumortuam uocant.

1290 xviii.

1291 xix.

1292 xx.

1293 xxi. Scotis de Rege inter ſe contendentibus. Ioannes Baliolus Haricuriæ in Gallia natus, Regio ſanguini proximus, Edouardi Angliæ

An. Chriſti. An. Regni.

Regis authoritate, in cuius uerba iurauerat, Scotiæ Regno præficitur.

Initium belli inter Gallos, & Anglos propter naues aliquot in Normannico litore interceptas. Burdegala, & maxima Aquitaniæ pars ab Anglis deficit.

1294 xxii. Rex Adolpho Germanorum Imperatore in ſuas partes pertracto, expeditionem in Galliam parans, Vuallorum, & Scotorum rebellione impeditur.

1295 xxiii. Edmundus Lancaſtrius Regis frater, cum exercitu in Aquitaniã miſſus, apud Baionam moritur.

Rex in Flandriam traiicit, ubi cum Philippo Gallorũ Rege bienniі inducias componit.

1296 xxiiii. Rex conuocatis apud Eboracum principibus, contra Scotos bellum decernit, Scoti in Northũbria graui occiſione fuſi, fugatiq;. Edinburgum, Fanum Ioannis, urbes expugnatæ, & multò maxima Scotiæ pars à Rege ſubacta. Ioanne Baliolo Rege in ordinem redacto, captiuoq;, datis terræ Sco-

An.Chriſti. An.Regni.

tiæ ſuo nomine præfectis, Rex Victor in Angliam redit.

1297 xxv. Scoti Valla, & Bruſio ducibus, pro recuperanda patriæ libertate, fortiter contra Anglos pugnant.

1298 xxvi. Aleonora Regina moritur.

Pax inter Philippũ Galliæ, & Edouardum Reges: Aquitania Anglo reſtituta, & Margarita Philippi ſoror Edouardo Regi deſponſata.

Rex ad Varium Caſtellũ Scotos ingenti clade afficit.

1299 xxvii. Ioannes Baliolus Rex Scotiæ Bonifacio IIII. Pont. Romano poſtulante, Anglica cuſtodia liberatur, & paulò poſt in Gallia moritur.

1300 xxviii.

1301 xxix. Rex ad Fanum Andreæ conuocatis Scotiæ Regni principibus, & antiquatis Scotorum legibus, ſua eiſdem inſtituta promulgat.

Iſabella Philippi Pulchri Gallorũ Regis filia, Edouardo Vualliæ principi nupta.

1303 xxxi.

1304 xxxii.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1305	xxxiii.	
1306	xxxiiii.	Scoti in libertatem ſeſe uendicantes. Robertum Bruſium ſibi Regem dicunt. Edouardus Vualliæ Princeps à patre in Scotiã mittitur. Apud Duncheldinum (ubi olim Calidoniæ caſtrum) Scoti fuſi, fugati'q;
1307	xxxv.	Edouardus Rex Carleoli in Scotorum finibus moritur. Nonis Iulii corpus à militibus Londinum deportatum, ad Vueſtmonaſterium ſepulturæ datur.
1308	i.	EDOVARDVS SECVNDVS REX XXX. ANN. XIX. Edouardi primi filius, à Vualliæ caſtro, ubi natus eſt Caernaruanus dictus. x. Calend. Martii unà cũ Iſabella coniuge, Philippi Pulchri Gallorum Regis filia, Vueſtmonaſterii Rex coronatus.
1309	ii.	RHODOS Inſula hoc anno Turcis expulſis, à Chriſtianis Ducibus expugnata.
1310	iii.	
1311	iiii.	Rege in omnem uitæ mollitiẽ, luxum'q; prolapſo.

Conci-

An.Chriſti. An.Regni.

glia Roberto Cantuariẽſi Archie-piſcopo authore coactum, in quo ſumpto de Petro Ganeſtone ſupplicio, de coercẽdis Regi malorũ conſiliorum authoribus, & de regni ſtatu reformando agitatum.

1313 vi. Philippus Pulcher Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS HVTINVS annis II.

1314 vii. Rex contra Scotos cum magna ſuorum ſtrage, apud Sterlyngium infœliciter pugnat.

1315 viii.

1316 ix. Ludouico Hutino defuncto, ſuccedit PHILIPPVS LONGVS, Rex annis. V.

Ioannes XXI. Rom.Pont. Scotum, & Anglum per Legatos pacare ſtudet, Scoti Beruicum recipiunt, & diuerſis prælijs Anglos uincunt.

1317 x. Hugones Spenſerii pater, & filius, Regi malorum cõſiliorum authores reliquorum principum authoritate, proſcripti.

1318 xi.

An. Chriſti. An. Regni.

1319 xii.

1320 xiii.

1321 xiiii. Defuncto in Gallia Philippo, ſuccedit CAROLVS PVLCHER, Rex ann. VII.

Rex receptis in gratiam Spenſeriis, alterius factionis principes perſequitur, quorum plerique in pugna capti, ac iubente Rege interfecti, & inter hos in primis Thomas Lancaſtrius Regis patruelis ſumma integritate, & innocentia, obtruncatus.

1322 xv.

1323 xvi. Rex commiſſo cū Scotis prælio, profligatur, Scoti Anglicos agros, Eboracum uſque uaſtant.

Galli maximā Aquitaniæ partem occupant, ſed Iſabellæ Reginæ interuentu, & filio Edouardo Vualliæ principe, Caroli Regis beneficiorum ſe profitente, renouatum fœdus, & Aquitania tota Anglo reddita. Induciæ cum Scotis in annos treſdecim.

1324 xvii. Henricus Stantonius illuſtris eques, per hæc tempora Cantabrigiæ magnificas ædes in uſum ſtu-

An. Christi. Anni Regni.

diorum, Diuo Michaeli Archangelo dedicatas, excitauit.

1325 xviii. Iſabella Regina infeſto erga maritum Regem animo, Ioannis Hannoniæ comitis ſubſidio, unà cum Edouardo filio ex Gallia in Angliam appulſa, ſumpto de Spēſeriis ſupplicio, maritum Regem in ſuam poteſtatē redigit, eodemq; Regia authoritate priuato, & in carcerem tradito.

1326 xix. Edouardum filium quatuordecim annos natū, habito ad Vueſtmonaſterium concilio. Quarto Calendas Februarii Regno præficiēdum, coronandumq; curat.

Gualterus Stapyltonus Exonienſis Epiſcopus hoc ipſo anno, qui Londinenſi ciuitati præerat. In Iſabellæ aduentantis gratiam, à furenti populo, deturbato præſidio cum nonnullis aliis, qui Edouardi ſecundi Regis rebus ſtudebant, in publico foro ſecuri percutitur. Huius opera duo egregia Oxonii in ſtudiorum gratiam collegia adhuc extant, quorum alterum Exonien

An.Chriſti. An.Regni.

ſe collegium, alterum Ceruina Aula, nuncupatur.

1327 i. EDOVARDVS TERTIVS REX XXXI. ANN. LI.

Sub Iſabellæ matris, & optimatum tutela Regnum gubernat.

Ioannes Hannonius Comes, qui Iſabellæ Reginæ egregiá operam nauauit, magnis muneribus donatus, ex Anglia diſcedit, cuius filia Philippa, mox Edouardo Regi nubit.

Edouardus Rex abdicatus, in Barkeleienſi arce moritur, ſiue, ut non nulli tradunt, à cuſtodibus necatur.

1328 ii. Carolus Pulcher Rex Galliæ, ſine prole moritur, cui ſuccedit PHILIPPVS VALESIVS trium ſuperiorum Regum patruelis, unde diſceptatio inter Anglum, & Gallum de Gallici Regni iure, quòd materna hæreditate Anglus ſibi uendicare conat᷑.

Scotis pax data, & Ioãna Edouardi Regis ſoror Dauidi Scoto puero deſponſa.

An. Chriſti. An. Regni.

1329 iii. Reges Gallus, & Anglus Ambiani conueniunt.

Cleri conuentus Londini, in quo Exonienſis Epiſcopi interfectores damnati.

Principum conuentus Vuintoniæ, in quo Edmundus Cantii comes Regis patruus, ꝙ abdicato Edouardo fratre, de eius reſtitutione conſpiraſſet, capite damnatus.

Robertus Rex Scotiæ moritur, cui ſuccedit DAVID puer Regno per interreges, ſiue gubernatores adminiſtrato.

1330 iiii. EDOVARDI Principis natalis.

1331 v.

1332 vi.

1333 vii. Edouardus Balioli filius adiuuantibus Anglis paternum Regnum in Scotia obtinet, Dauid puer cum Ioanne uxore, à ſuis in Galliam ablegatur, Edouardus Angliæ, Beruicũ expugnat, & magnam Scotiæ partem unà cum Baliolo inuadit.

1334 viii.

1335 ix.

An. Chriſti. An. Regni.

1336 x. Intercedente Benedicto. XII. Pont. Rom. Dauid Rex Scotiæ Regno reſtituitur, Baliolus Scotiam deſerere cogitur.

Londini Parliamenti Conciliũ, in quo decretum, ne cui aurum, argentumve in continentem abſque priuilegio exportare liceret.

Principibus item noui honores delati.

Initium maximi belli, quod Angli cum Gallis per plures deinceps annos geſſerunt. Robertus Comes Attrebatenſis cũ litem amiſiſſet, quæ illi erat cum Mathildæ Burgundionis uxore, ob id cum Philippo Valeſio Gallorum Rege inimicitias exercens, ad Angli partes ſe recipit, à quo honorificè eſt acceptus, & Richemondiæ comitatu donatus. FROSSARTVS Gallus horum temporum Hiſtoriam copioſiſſimo uolumine ſcribit.

1337 xi. Benedictus Rom. Pont. Gallum, & Anglum per Legatos pacare conatur.

1338 xii. Edouardus Rex aſcitis in belli

An.Chriſti. An.Regni.

ſocietatem Flandris,& imperii ui-
carius à Ludouico Bauaro conſti-
tutus,cum ingenti claſſe in Flan-
driam traiicit,atque ad Somã flu-
uium in Galliæ finibus,cõtra Phi-
lippum copias educit, ſed prælio
abſtinente Philippo, Edouardus
Flandriam repetit, indeq; Iacobi
Arteuillæ Flandriæ præfecti conſi
lio,liliorum inſigni,& Regis Fran
ciæ titulo aſſumptis,rurſum in An
gliam redit. Guilelmus Sarisbiriẽ
ſis,& Robertus Suffolciæ,comites
in exercitu præfecti relicti.

Hoc ipſo anno Philippa Regi-
na Leonellum filium Antuerpiæ
parit.

1339 xiii. Guilielmus Sarisbirienſis Co-
mes,in Inſulæ oppidi oppugnatio
ne à Gallis captus,Lutetiam addu
citur.

1340 xiiii. Pugna naualis atrox ad Cluſas
IX. Calendas.Iul. in qua Edo-
uardus Rex ſua fœlicitate,& uen-
to ſecundo adiutus, captis, ac fra-
ctis omnibus ferè Gallorum naui
bus,uictor euaſit.

Fanum Odomari, & Tornacũ

An. Chriſti. An. Regni.

ab Anglo obſeſſi.

Induciæ inter Reges factæ, & captiui utrinque redditi.

1341 xv. Edouardus Rex Ioannem à Mōteforti data ei in uxorem Maria filia, cōtra Carolum Bleſenſem bello in Britannia iuuat. Legatorum Papæ interuentu, iudiciæ in triennium extractæ.

1342 xvi.

1343 xvii.

1344 xviii.

1345 xix.

1346 xx. Edouardus Rex Henricū Lancaſtrium in Aquitaniam mittit, ipſe cum filio Vualliæ principe, & numeroſo exercitu. Calend. Iulii in Cōſtantienſem agrum exiit, & Cadomum expugnat.

Pugna ad Creſciacum. vii. Caled. Septembris, ſabbato ad ueſperam, omnium famoſisſima, luctuoſisſimaq́ꝫ, quæ Gallis unquam acciderunt, in qua omnis ferè nobilitas cecidit: occiſi, Ioannes Bohæmiæ, Rex, Carolus Regis frater germanus Alenconii, Rodulphus Lotharingiæ, Duces Flādriæ, Ari-

curiæ,

An. Chriſti. An. Regni.

curiæ, Bleſenſis, & Cæſarienſis comites: Deſiderati ex omni numero circiter xxx. millia. Edouardus Rex cum uictore exercitu, ad expugnandum Caletum contendit.

1347 xxi. Caletum. III. Nonas Auguſti, undecimo obſidionis menſe, Edouardo Regi deditur Ciues incolumes dimisſi, nobilibus aliquot ad capitis pœnam reſeruatis, quibus Regina grauida ueniam, uitamq́ impetrauit.

1348 xxii. Dauid Rex Scotiæ Angliam incurſans, profligato ad Dunelmũ exercitu, capitur: Clementis vi. Pont. Legatorum interuẽtu induciæ in duodecim menſes cum Gallis factæ, & Arx Guina ab Anglis interim occupata.

1349 xxiii. Philippus Valeſius in Gallia moritur, Succedit IOANNES

1350 xxiiii. REX. annis xiiii.

GARTERIORVM ſummi ordinis equitum inſtitutio.

1351 xxv.

1352 xxvi.

1353 xxvii.

An. Chriſti. An Regni.

1354 xxviii.

1355 xxix.

1356 xxx. Edouardus Vualliæ Princeps, uigeſimum ſeptimum ætatis annũ agens, Dux belli in Aquitaniam à patre miſſus, in Pictonenſi ſi agro, loco cui nunc belli uiſus, & malè pertuſi nomen inditum.

Ioannem Galliæ Regem collatis ſignis prælio uictum, cum Philippo filio capit xiii. Calen. Octobris: Cæſa Gallorum circiter ſex millia. M. D. ex nobilibus capti. Rex ipſe unà cum filio ab Edouardo Principe humaniter, & honorificè tractati, & in Angliam traducti: Carolus Delphinus elapſus, Pariſios ſe recipit.

Induciæ Gallis in biẽnium datæ.

1357 xxxi. Dauid Rex Scotiæ per annos. x. in Anglia captiuus, decem aureorum millibus redemptus, in Regnum reſtituitur.

1358 xxxii. Iſabella Regina moritur, Londini in Franciſcanorum cœnobio ſepulta.

1359 xxxiii. Finitis induciis bellũ in Gal-

An. Chriſti. Anni Regni.

lia renouatum.

Edouardus Rex Caleto in Remorum fines profectus, Pariſiorũ, & Carnutũ uicina loca depopulať.

1360 xxxiiii. Pax inter Reges ad Britiniacum viii. id. Iulii. Ioannes Rex, poſt quartũ, quàm captus fuerat, annum, obſidibus datis, Caleti liberatur viii. Calend. Nouembris.

Rex Vindeſorium caſtrum natalem locum, magno ædificiorum apparatu inſtaurauit, ibiq́ȝ ſacerdotũ Collegiũ inſtituit, dotauitq́ȝ.

Edouardus Vualliæ Princeps, à patre Dux Aquitaniæ creatus, cum Vxore Edmundi Cantiæ Comitis filia, in Aquitaniam ſe contulit.

1361 xxxv. Edouardus Rex quinquageſimum ætatis ſuæ annũ Iubilei more celebrat, condonatis maleficiorum pœnis, & priuilegiis aliquot Populo conceſſis, Decretumq́ȝ in concilio tulit, ut cauſarum procuratores, & patroni poſt hac nõ amplius Gallico, uel Normãnico, ſed Anglo idiomate, cauſas agerent.

1362 xxxvi. Caleti Anglorum Colonia de-

An.Chriſti. An.Regni.

ducta.

1363 xxxvii.

1364 xxxviii. Ioannes Galliæ Rex, ut de ſuis obſidibus liberandis tranſigeret in Angliam rediens, morbo præuentus, Lõdini obiit. vi. Calend. Aprilis: ſuccedit Carolus. V. dictus ſapiens.

1365 xxxix.

1366 xl. Petrus Rex Caſtellonenſis in Hiſpania, ab Hẽrico fratre notho, Regno pulſus, Edouardi Vualliæ principis auxilio, inuitis Gallis in Regnum reſtituitur: Tres filiæ eius pro belli impenſa Anglo obſides datæ, Succedentibus Gallorum auxiliis, Nothus bellum reintegrans, fratremoccidit, & Regno potitur.

Simon Cantuarienſis Archiepiſcopus obiit, Oxonii collegium, quod Cantuarienſe dicitur, condidit. Hoc ipſo item anno, Guilielmus Vuyckam Vintonienſis Epiſcopus Oxonii in rei litterariæ gratiam collegiũ excitauit, illudq; D. Mariæ Virgini dicauit, quod hodie nouum collegium nũcupatur.

An.Chriſti. An.Regni.

1367 xli. Bellum inter Gallos, & Anglos hoc anno rupto fœdere renouatum. Aquitani ab Edouardo Vualliorum principe nimio tributo oppresſi, Armeniaco, & Petragorico comitibus authoribus, ad Carolum Regem prouocant. Ioannes Lancaſtriæ Dux in Galliam cum exercitu traiicit, ſequenti hyeme redire coactus. Pontiuienſes eiecto Anglorum præſidio, poſt annos centum, ac duodecim, quàm dotis nomine in Edouardi primi poteſtatem uenerant, Gallis ſe dedunt.

Philippa, Regina hoc ipſo anno moritur, extructo Oxonii magnificentisſimo ſtudiorum cauſa collegio, quod nunc Reginæ collegium appellatur.

1368 xlii. Leonellus Dux Clarentii Edouardi Regis ſecundo genitus, Mediolani cum Violante Galeatii primi ducis ſorore nuptias celebrat, domum rediens in itinere moritur, Philippa filia unica ſuperſtite, quæ tertii dehinc prolis ſucceſſione Eboracenſi familiæ Regni

An. Chriſti. An. Regni.

ius intulit.

1369 xliii. Robertus Canolus Anglus Caleto profectus, inſtructo exercitu per Remorum, & Parriſiorum fines iter ingreditur, ut principi in Aquitania aduerſus eos, qui defecerant, uix cõſiſtenti ſe coniungeret. Angli ad Ligerim palantes Geſquinate Duce, à Gallis magna cæde in caſtra compulſi.

Vrbs Lemouicum ab Edouardo Principe diripitur, atq; deletur.

1370 xliiii. Dauid Rex Scotiæ ſine uirili prole moritur, Cui ſuccedit ROBERTVS STVARTVS Dauidis ex ſorore nepos, Huius ſucceſſio à fœmina inchoata, & ad ſextum Regem deinceps deducta, noſtra iam ætate rurſus in fœmina deſiit.

1371 xlv. Geſquinas Gallus, & Canolius Anglus uterque militari ſtratagemate inſignis, Rupella à Gallis obſidetur, Ioannes Penbruchenſis comes cum quadraginta nauium claſſe obſeſſis Rupellanis in auxiliũ mittitur, ſed interuentu claſſis ab Henrico Caſtellonẽſi Regi in Gal

An.Chriſti. An.Regni.

lorum ſubſidium tranſmiſſæ, Angli amiſſa claſſe, & Ioanne præfecto ab Hiſpanis capto, graui prælio occiſi. Ioãnes Lancaſtrius Dux traducto per Galliam exercitu, Gallos Rupellæ obſidionem ſoluere coëgit.

1372 xlvi.

1373 xlvii.

1374 xlviii. Concilium Parliamenti Londini habitum, in quo Rex exhauſto in Gallicum bellum ærario, tũ primum ſacrorum redituum cenſum egit, ac decimas ſacerdotibus in belli ſumptus imperauit, lege lata, ut Epiſcopi non amplius à ſacerdotum collegiis, ut antea eligerentur, ſed Romanorum Pontificum, Regum'q; arbitrio deſignati cooptarentur: Decretũ inſuper, ne minora ſacerdotia à Romano Põtifice impetrarentur, aut cauſæ, niſi per appellationem, ad eundem deferentur, pœna legis uiolatoribus indicta, unde poſtea lex prouiſionis. ſiue de Premoneri, ut uocant, Nonnulli hæc Ricardi ſecundi tẽporibus aſſignant.

An. Christi. An. Regni.

1375 xlix. Io. Vuythclyffus Hæreſiarcha his tēporibus emerſit, qui Oxonienſis gymnaſii cenſura publicè damnatus, ad Boemos profugit.

1376 l. Ioannes Dux Lancaſtrius, & Edmundus frater Ioanni à Monteforti, Britanniæ Duci, contra Gallos pugnanti, in auxilium miſſi, Ludouicus Andegauenſis cum Gallorum copiis pedem referre cogitur Romano Pont: authore: induciæ in duodecim menſes compoſitæ.

Ioannes Penbruchēſis Comes, nauali prælio ab Hiſpanis captus, redemptusq́; dum in Angliam redit, in itinere moritur, Huius uxor Maria è ſancto Paulo Belgicæ Galliæ oppido, illuſtris fœmina ad excitanda litterarum ſtudia, Cantabrigiæ Muſæum nobile extruxit, quod nunc Penbruchenſis Aula uocatur.

Concilium Parliamenti Vueſmonaſterii, in quo tributum petenti Regi à populo denegatum, & Regii Quæſtores repetundarum rei comperti, ſupplicio affecti.

Edouar-

An. Chriſti. Anni Regni.

Edouardus Princeps tabe con-
fectus moritur. vi. id. Iulii. Annũ
ætatis agens. xlvi. ſepultus Can-
tuariæ, in templo maximo.

1377 li. Rex finitis induciis, in Galliam
expeditionem parans, morbo præ-
uentus, interiit. xi. Calend. Iulii. an
no ætatis ſuæ. lxv. ſepultus Vueſt
monaſterii. Ricardus Edouardi
principis filius, Burdegale in Gal-
lia natus, undecim annorum puer.
xvii. Calend. Auguſti. coacto prin
cipium Concilio, Vueſtmonaſterii
Rex coronatur, eius patrui Lan-
caſtrius, & Eboracenſis, Duces, Re
gni gubernatores conſtituti.
Bukyngamienſi Gallici belli cura
deligata.

1378 i. RICARDVS SECVN
DVS REX XXXII.
ANN. XXII.

1379 ii. Edouardi Vualliæ Principis fi.

1380 iii. Thomas Bukyngamienſis, cũ
exercitu Caleto profectus, Galliã
incurſat, inde in Britanniam per-
tranſiit, quam in Ioannis à Mon-
teſorti Ducis ſui fidem uenire com
pulit. Schiſma inter Vrbanum

vi. & Clementem, Pontifices, tractata Gandaui pacis conſilia dirimit.

Carolus Quintus Rex Galliæ moritur. Succedit CAROLVS vi. Rex annis. xlii.

1381 iiii. Concilium Parliamenti Vueſt monaſterii. Graue tributum in ſingula ciuium capita impoſitum, Cãtiani, Strauo, & Tylerio plebeis Ducibus, ciuilem tumultum excitant, Simonem Cantuariẽſem Archiepiſcopum, Haliſium Rhodianorum collegii Præfectum, & Ricardum Carmelitanum, Regi à cõfeſſionibus, ſecuri percutiunt. Londini urbẽ diripiunt. Strauo dehinc ſeditionis authore, à Londinenſi Prætore, pugione cõfoſſo, populi tumultus ſedatur.

1382 v. Ricardus Rex pro Vrbano. vi.

1383 vi. Põt. Romano, cõtra Gallos Pſeudoclementis fautores depugnaturus, collecto exercitu, Henrico Spẽſerio Nordouicenſi Epiſcopo belli duce in Flandros, qui Ludouico comiti ſui obſequentes Gallis adhærebant, arma conuertit, Graue

An. Chriſti. An. Regni.

lingam Damnum, & Burburgum oppida expugnant: Angli, mox pactis cum Carolo Rege conditionibus, Caletum repetunt.

1384 vii. Rex Annam Vinceſlai Imperatoris filiam in uxorem ducit.

Singulare certamē inter duos equites, Anſleium, & Cartonum altero alterum proditionis in Regem accuſante, Cartonus uictus, ſui ſcæleris pœnas dedit.

1385 viii. Leo Rex Armeniæ à Turcis expulſus, ex Gallia in Angliam traiicit, ut facta pace Gallum, & Anglum coniunctis copiis in Turcas conuerteret, ſed re infecta, in Galliam rediit.

1386 ix. Ioānes Viennenſis Gallici maris præfectus, in Scotiam contra Anglos mittitur. Caroli Regis maximus belli apparatus, ad Cluuſæ portum ducum cunctatione, & ui tempeſtatis, abrumpitur, atque dimittitur.

Dux Lancaſtrius, Luſitanum, contra Caſtellanum Regem armis iuuat Edmundo fratre, belli Duce, in Hiſpaniam tranſmiſſo, Caſtel-

An. Chriſti. An. Regni.

lanus Rex profligatur, Edmundus cum uictore exercitu in Angliam rediit.

1387 x. Concilium Parliamenti Vueſtmonaſterii habitum, in quo noui honores nobilibus delati, & Rogerius Mortimerius Merchiæ Vualliæ comes, Rege ſine liberis morituro, Regni ſucceſſor declaratur, ex eo quod in matrimonium haberet Philippam, filiam unicam Leonelli Clarentiæ Ducis. Huius poſtea hæreditas ad Eboracenſem familiá deducta, Edouardo Quar

1388 xi. to legitimi Regni ius attulit.

1389 xii. ROBERTVS. III. Rex, defuncto Roberto. ii. in Scotia regnat.

1390 xiii. Dux Lancaſtrius, Caſtellæ Regnum, à Ioanne Henrici Nothi filio occupatum, Conſtantiæ coniugis iure ſibi hæreditarium repetẽs, cum copiis in Hiſpaniam traiicit. Pax inter Reges iis conditionibus facta, ut Dux Catherinam filiam, nuptum daret Henrico, Ioãnis Regis filio, ac ipſe, & Conſtantia uxor, omni ſuo iure in Regno

An.Chriſti. An.Regni.

cederent, Ioannes Rex puellam dotaret, ac Duci & Conſtantiæ uxori in ſingulos deinceps annos, tributi nomine pẽderet, aureorum uicena millia, & pro impenſis belli tercentena millia. Eodem tempore Dux cũ Luſitano affinitatem uinxit, locata ei Philippa filia, Dux compoſitis in Hiſpania rebus, in Angliam reuertit.

1391 xiiii. Induciæ cum Gallis in triennium factæ.

Affricum bellum, Genuenſium precibus, à Gallis, Anglis, & Venetis ſuſceptum, Barbari, imperata ingeniti pecunia, intra ſuos fines compulſi, ac multi chriſtianorum captiui redditi.

1392 xv. Scoti prædatores, Anglicos fines Dunelmum uſq; incurſant, leuia hincinde uario fortunæ euentu prælia, Henricus Northũbriæ comes à ſcotis captus, ac decem aureorum millibus redemptus.

1393 xvi. Induciæ cum Galllis in annos quatuor prorogatæ.

Hiberni tumultuantes pacantur, Reguli eorũ à Rege in gratiã recepti.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1394	xvii.	AnnaRegina moritur nullo ex ſe prole ſuſcepto.
1395	xviii.	Reges Gallus, & Anglus ad Arderam propè Caletum conueniunt, xii. Calend. Nouembr. in triginta annos pactæ induciæ, & Iſabella Caroli Regis filia, annis ferè octo nata, Ricardo deſponſa.
1396	xix.	
1397	xx.	Thomas Gloceſtrenſis, Regis patruus, mali animi erga Regem ſuſpectus, inſidiis de induſtria ab ipſoRege compoſitis Caletum uſque deportatus necatur. Lancaſtrius, & Eboracenſis, fratris ſui necem uindicare conantes, placidis uerbis, à Rege mitigantur.
1398	xxi.	Rex ſpretis patruum conſiliis, omnia pro ſuo iure agens Henricum Lancaſtrii filium leſæ maieſtatis crimine delatum, ac Thomã Mombrauim Norfolcia Ducem Henrici delatorẽ in exilium agit. Ioannes Magnus Dux Lancaſtriæ moritur, Londini iñ D. Pauli templo maximo ſepultus.
1399	xxii.	Henricus Perecus Northumbriæ comes, quòd alieno erga Re-

gem animo uidebatur, publicatis bonis, patriæ hoſtis declaratur.

Henricus Lancaſtrii filius, nobilium conſpiratione, ab exilio ad Regnum euocatus, inopinato in Angliam reuerſus, Ricardum Regem, nullo negotio, captum, in arcem Londini coniicit, Coacto principum cõſilio, Ricardus malè adminiſtratæ, reip. damnatus, corona, & ſceptro ſe abdicare uidetur. Henricus Lancaſtrius, in eius locum Rex ſubrogatus. iiii. Iduum Octobris, Regni inſignia ſumit. Ricardus ad Pontifracti arcem traductus, necatur, anno ætatis ſuæ xxxiii. ſunt qui mædia periiſſe tradant.

1400 i. HENRICVS QVARTVS REX XXXIII. ANN. XIIII.

Ricardi ſecundi Patruelis.

Quos Ricardus in exilium exegerat, domum reuocat, & carcere damnatos, liberat, Burdugalenſes deiecti Ricardi ſui uicem dolentes Aquitanos ad rebellionem excitant, quos Henricus, Thoma, Per-

An. Chriſti. An. Regni.

ceio copiarum duce, mitigat.

Holandius Exceſtriæ Dux, Ricardi Regis frater, cum aliquot nobilibus de Henrico interficiendo, dum is ludorum ſpectaculis intereſſet conſpirant. Capita coniurationis, detecti, necati'q;.

Edmundus Eboracenſis Dux moritur, relictis, Edouardo, & Ricardo liberis.

Iſabella Ricardi Regis uidua, ad Carolum patrem in Galliam remittitur, ac triginta annorum induciæ antea cũ Ricardo pactæ, ab Henrico confirmatur.

Claringtonis æque, illuſtris, & octo Franciſcani ordinis monachi proditionis inſimulati, necantur. Valli tumultuantes ſedãtur.

1401 ii. Virgornienſis, & ſtaffordienſis, comites in Regem conſpirant.

1402 iii. Pugna apud Salopiam, in qua Rex profligatis aduerſariorum copiis uictor euaſit. Vigornienſis in pngna cecidit, reliqui capti, & occiſi, Galli Cornubiam incurſant.

1403 iiii. Ricardus Eboracenſis Archiepiſcopus, defectionem à Rege

parans,

An. Chriſti. Anni Regni.

parans, ſecuri percutitur.

1404 v. Canolius Aquitaniæ præfectus, militari laude inſignis, moritur.

1405 vi. Londini in Carmelitanorum cœnobio ſepultus.

1406 vii. Henricus Northumbriæ comes, in Eboracenſi agro contra Regẽ tumultuaria pugna captus, occiditur.

1407 viii. Fanum Brioci in Britannia ab Anglis direptum, ubi Edmundus Cantiæ comes maris præfectus interiit.

Ludouicus Aurelianẽſis Dux, Caroli Regis frater, Lutetiæ occiditur, à percuſſoribus immiſsis per Ioannem Burgundiæ Ducem, & hinc Gallia tota in factiones diu diſtracta.

1408 ix.

1409 x.

1410 xi

1411 xii. Rex Burgundioni Duci contra Aurelianenſem auxiliares copias mittit, ac eiſdem copiis paulò poſt Aurelianenſem contra Burgundionem iuuat, facta deinde inter utrunq; pace, Angli, qui pro Au

An. Chriſti. An. Regni.

relianenſi ſtabāt, ſuis ſtipēdiis fraudati, plurima Galliæ intulere incōmoda, & Engoemenſem comitem Aurelianenſis fratrē pro obſide abductum, annis xxxii. ſecum in Anglia retinent.

1412 xiii. Iacobus .i. Roberti Scotorum Regis filius, patrui inſidias uitaturus, dum in Galliam nauigat, cum claſſe interceptus, captiuus in Angliam ducitur.

1413 xiiii. Rex expeditionem ad ſacrum bellum parans, Vueſtmonaſterii moritur. xiii. Calend. Aprilis. Cantuariæ elatus. Henricus filius Monomothi in Vuallia natus. V. id. Aug. Rex coronatur.

1414 i. HENRICVS. V. REX. XXXIIII. ANN. IX.

Quarti filius.

Duo præclara cænobia à Rege extructa, alterum Bethlehem appellatum, quod Cartuſianis Monachis incolendum dedit, alterum Syon, quod eſt Brigitenſium, uirorum pariter, ac fœminarum, utrunq; ad Regiā Richemundiā, in utraq; Thameſis ripa poſitum.

An.Chriſti. An.Regni.

1415 ii. Vuicelifſiſtarum ſecta in Conſtantienſi concilio damnata, in Regem conſpirans, captis, & occiſis ducibus, opprimitur.

Rex in Galliã expeditionem parans, Ricardum Eboracẽſis Ducis fratrem, Scruppum, & Graium equites in eum conſpirantes, in caſtris ſecuri percutit. idibus Auguſti Antonæ portu in Normãniã ſoluit, Ariflorum expugnat, Caletum dein terreſtri itinere exercitũ traducturus. viii. Calend. Nouembris Dangincortii ad Blangium oppidum pugnare coactus, nouo ſtratagemate palorum ſeptis Gallorum equitum uim prohibẽtibus, clariſſima uictoria potitus eſt: Decem Gallorum millia, cum multa nobilitate occubuerunt, & totidem ferè capta ſunt, duces interempti, Alenconius Ambarrus, Lotharingus, & Brabantinus, Niuernenſis comes, & Alebretus magiſter equitum, capti Aurelianenſis, & Borbonius Duces, Henricus Rex parua clade affectus, excepto Duce Eboracenſe patruele cœſo,

An. Chriſti. An. Regni.

Rex Caletum, deinde in Angliam rediit.

1416 iii. Sigiſmundus Imperator cōpo-nēdæ pacis cauſa, in Angliā traiicit.

Bedfordienſis cum nouo militum ſupplemēto in Normanniam miſſus, Gallos nauali prælio uincit, & Anglis Ariflori obſeſsis ſuppetias tulit.

1417 iiii. Sigiſmundus Imperaror deſperata pacis compoſitione, magnis muneribus à Rege donatus, in Germaniam rediit.

Rex vi. Calend. Auguſti cum ingenti claſſe in Normāniam traiicit, Cadonium, Bellocaſſum, & Lexouium, urbes expugnat, & alia Normāniæ oppida capit.

1418 v.

1419 vi. Rhotomagum quinque menſibus obſeſſum, oppidanis fame oppresſis, Henrico Regi deditur.

Philippus Burgundiæ Dux, iū-cta cum Anglis ſocietate, in patris ſui ultionē, qui paulò ante ad Monterigolium in conſpectu Delphini de pace agere uolentis interfectus eſt, Carolum Regem, Reginam,

An.Chriſti. An.Regni.

Lutetiam, & quicquid ſuæ factionis habebat, in manus Henrico tradidit, & in Tricasſibus Catherinam Caroli Regis filiam nubere illi coëgit, ea lege, ut ii, eorũq; liberi Franciæ Regno ſuccederẽt, & Henricus interea Rex Angliæ, & rector Franciæ cognominaretur: Delphinus exhæredatus, & proſcriptus eſt.

1420 vii.

1421 viii. Henricus Rex Catherinam uxorem in Angliam traducit, ubi maximo cum triumpho accepti. Humfredus Gloceſtriæ Dux, Regis frater, cum Philippo Burgundiæ, Gallici Regni gubernatores relicti, Thomas Clarentii, Dux cum Ricardo Varuici comite Normanniæ præfecti,

Iacobus Scotorum Rex per decem annos in Anglia captiuus, pactis conditionibus, in Regnum reſtituitur.

Dux Clarentii ad belliforte Andegauenſium oppidum à Scotorum manu, quæ Delphino ſtipendia faciebat, occiſus.

An. Chriſti. An. Regni.

1422 ix. Rex cognita fratris morte, ſuf=
fecto in eius locum Somerſetenſe,
ipſe cum altero fratre Bedfordiēſi
in Galliam tranſmittit.

Catherina Regina filium Hen
ricum, ad Vindeſorium caſtrum
enixa.

Rex ad Vicennarum ſaltum,
propè Lutætiam, non ſine ueneni
ſuſpitione, obiit. pridie Calend. Se=
ptembris, Anno ætatis ſuæ xxxvi.
Corpus in Angliam relatum, &
Vueſtmonaſterii conditum, Fra=
tres ſuos Duces, Ioannem Bedfor
dienſem Galliæ, Humfredum ue=
rò Gloceſtrenſem Angliæ, recto=
res eſſe iusſit. Hoc ipſo anno Ca=
rolus ſextus Gallorum Rex obiit,
cui ſuccedit CAROLVS. vii.
annis xxxviii.

1423 i. HENRICVS SEX=
TVS. REX XXXV.
ANN. XXX. VIII.

Quinti filii infans.

Sub Gloceſtrenſis patrui tute=
la relictus.

Ioannes Bedfordienſis, Philip=
pus Burgundiæ, & Ioannes Britā=

An. Christi. An. Regni.

niæ Duces, in Henrici pueri tutelam icto fœdere, Ambiani conueniunt.

1424 ii.

1425 iii. XVII. Calend. Septembr. Anglorum uictoria ad Vernolitũ in Gallia, ducente exercitum Bedfordio, ubi ad quinque Gallorum millia cæſi: captus Ioannes Alenconii Dux, & nobilium alii ducenti: Anglorũ duo millia deſiderati.

Thomas Montacutus Sariſbirienſis Comes, Cænomanos, & Fanum Suſannæ expugnat.

1426 iiii. Die ueneris. viii. Calend. Iunii. Romæ apud S. Petrum in cõciſtorio priuato, Martinus. V. Pont. Henricum Beauforti Vintonienſem Epiſcopum, Regis patruum, Cardinalem declarauit.

1427 v. Aurelium ab Anglis obſeſſum.

1428 vi. Sariſbirienſis comes, tormenti ahenei pila ictus, interiit, Ducum deinde diſcordia, Anglorum res in peius abiere.

1429 vii. Ioãna puella armata Aurelianẽſes obſeſſos, cõmeatu iuuat, coactisq; hoſtibus obſidionem relin-

An. Chriſti. An. Regni.

quere, ad viii. id. Maii, Anglos ui riliter expellit.

Pataienſe prælium, in quo cæſis & profligatis Anglis Ioannes Tal botus capitur, Puella Carolum Re gem Remis cōſecrandum ducit.

Henricus Cardinalis Vinto-nienſis, à Martino. V. Pont. Lega tus in exercitu cōtra Boemos mit-titur.

1430 viii. Puella Compendium obſeſſum vi, & aſtu ingreſſa, cum in hoſtes eruptionem faceret, à Io. Lucen-burgenſi capitur, Rotomagumq́ꝫ ad Ducem Somerſetenſem mitti-tur, de in Magiæ dānata exuritur.

1431 ix.

1432 x. Henricus Rex decimum æta-tis annum agens, in Galliam tra-ductus, in Primario Lutetiæ tem-plo, ab Henrico Cardinale Vinto nienſi, promulgato Angliæ, & Franciæ Regis titulo, coronatur.

1433 xi. Nicolaus Cardinalis ſanctæ Cru cis ab Eugenio Quarto Pont. Ro. conciliandæ pacis cauſā inter Gal-los, & Anglos Legatus inducias in ſex annos paciſcitur, quæ tamen

poſt

An.Chriſti. Anni Regni.

poſt ſextum menſem uiolatæ ſunt.

Henricus Rex Caleto in Angliam ſoluit.

1434 ii. Talbotus Ambroſii Lori Galli equitis permutatione,& perſoluto inſuper precio redemptus,in Angliam remittitur, ac paulò poſt reintegrato bello, copiarum præfectus in Galliam rediit.

Thomas Arundelliæ Comes, ad Gerboriam arcem in Bellocaſſibus accepto uulnere,periit.

Prælia inter gallos, & Anglos, uario euentu in Normannia.

1435 xiii. Carolus Rex fortunam belli metuens, Burgundium ab Anglis alienatum, ad ſe pertrahere conatur,Paci faciēdæ Attrebatum urbs deſtinata, ubi Nicolaus Pontificis Legatus inter Gallum,& Anglum litis arbiter, leges fœderis propoſuit, quas tamen Rex uterque reſpuit, Carolus Burgundium præmiis, ac promiſſis in ſuas partes adducit, factiones, ac inimicitiæ diuturnæ inter eos ſopitæ, & ſublatæ.

Ioānes Bedfordienſis, uir pace,

An. Chriſti.	An. Regni.	
		ac bello illuſtris, Lutetiæ moritur, Rotomagi in Principe æde ſepultus.
1436	xiiii.	Burgundiæ Dux Caletum obſidet, ſed ſubueniente Gloceſtrio obſidionem relinquere cogitur.
		Pariſienſes deturbato Anglorum præſidio, Gallis ſe dedunt Menſe Aprili, ſicq; Lutetia urbs Regia, poſt annos quindecim, quã in Anglorum poteſtatem uenerat, ſub Gallorum imperium rediit.
		Iacobus.i. Rex Scotiæ ſuorum coniuratione occiditur, cui ſucceſsit. IACOBVS. II. annis xxiii.
1437	xv.	Catherina Regis mater obiit, Ouinus Tyderius, Vallus, infimi generis, eius maritus, relicto ex ſe Edmundo filio, à quo poſtea Henricus ſeptimus Rex futurus genitus eſt, quòd Regio thoro ſe cõmiſcere auſus ſit, iuſſu Gloceſtrenſis, bis in carcerem coniicitur, ac poſtremum capite plectitur.
1438	xvi.	
1439	xvii.	
1440	xviii.	Pacis conditiones inter Gallum

An.Chriſti. An.Regni.

& Anglum Caleti propoſitæ, Carolus Aurelianenſis Dux poſt annū xxvi. quàm in pugna Dagnicortenſi captus fuerat, redemptus dimittitur.

1441 xix. Talbotus uario euentu cōtra Gallos pugnat.

1442 xx. Induciæ cum Gallis factæ.

1443 xxi.

1444 xxii. Rex in matrimoniū ducit Margaritam Rhenati Andegauenſium Ducis, ac Regis Siciliæ filiam.

1445 xxiii. Henricus Chiceleius Archiepiſcopus Cantuarienſis obiit, qui in rei litterariæ gratiam bina collegia Oxonii extruxerat, unū mortuorum memoriæ, alterum diuo Bernardo dicatum.

1446 xxiiii. Dux Gloceſtrēſis optimus Regni gubernator, per annos. xxv. Margaritæ Reginæ odiis, & principum quorundam inuidia, necatur.

1447 Henricus Cardinalis Vuintonienſis moritur, cui in Epiſcopatu ſuccedit Guilielmus Vanfletus, collegii Magdalēſis, in Oxonienſi academia author.

An. Chriſti.	An. Regni.	
1448	xxvi.	
1449	xxvii.	Violatæ foris induciæ, plurima Normanniæ oppida Gallis ſe dedunt.
1450	xxviii.	Cantiana ſeditio Caddo plebeio Duce authore, concitatur.
1451	xxix.	Normãnia tota amiſſa poſt annos. xxx. quàm Henricus Quintus Anglis eam recuperauerat.
1452	xxx.	Aquitania ámiſſa poſt annos ccxcix. cum Henricus ſecundus dotali iure poſſeſſam acceperat, & poſtquam Henricus tertius eandem à Philippo Auguſto Gallorum Rege, Ioanni patri adeptam recuperauerat, annis ccxxii.
1453	xxxi.	Talbotus in Gallia Burdegalã recipit, idem'qꝫ mox pugna in Petrochoriis commiſſa, profligato exercitu occiditur. iiii. id. Iulii. recuperata à Gallis Burdegala, & dehinc Gallici belli finis, ac Ciuilis belli principium ab Eboracenſi, & Somerſetẽſi Ducibus exortũ, unde poſtea per aliquot annos Anglia tota in factiones miſere diſtracta, & perpetuis nobilium cædibus funeſtata.

An. Christi. An. Regni.

1454 xxxii. Ricardus Eboracenſis Dux ad
Fanum Albani propè Londinum
Regiis copiis congreſſus, cruenta
pugna Somerſetenſem Ducem
acie occidit, & Henricum Regem,
uincentis more, Londinum trahit,
1455 xxxiii. ſeq; Regni protectorem dicit.
1456 xxxiiii. Varuicenſis, & Sariſbirienſis,
comites, ſe cum Eboracenſi coniū-
gunt.
1457 xxxv. Sariſbirienſis in Bloretanis cā-
pis, profligato Regis exercitu, ui-
1458 xxxvi. ctor euadit.
1459 xxxvii. Pugna apud Northantonam,
in qua Rex ab aduerſariis uictus
capitur.
1460 xxxviii. Dux Eboracenſis coacto con-
ſilio, Regni hæres declaratur.
Iacobus Rex Scotiæ in Roxe-
burgi caſtri obſidione, dum incau
tius tormentis aſſiſteret, effracti
unius fruſtis percuſſus, interiit:
Succedit IACOBVS. III. an-
nis xxviii.
Margarita Regina, commiſſa
apud Vakfeldiam pugna, hoſtes
deuicit, Dux Eboracenſis in acie
occiditur; Sariſbirienſis captus ca

An.Chriſti. An.Regni.

pite plectitur. Rex ad Fanum Albani, Margaritæ coniugis auſpitiis, profligato Varuicenſe, libertati reſtituitur.

EdouardusMerchiæ comes,Ricardi Eboracenſis Ducis filius à ſuis militibus Rex ſalutatus, in Eboracenſi agro collatis ſignis Hẽricum in Scotiam abire compulit, Margarita Regina cum Edouardo filio in Galliam ad patrẽ Rhenatum confugit, Pugnatum eſt Dominico palmarum die: deſiderata utrinq; amplius uiginti Anglorum millia.

Carlo ſeptimo in Gallia defuncto,ſuccedit LVDOVICVS XI. Rex,annis. xxiii.

1461 i. EDOVARDVS QVARTVS REX XXXVI. ANN. XXIII.

Ad albæ roſæ, à Leonello Edouardi Tertii Regis filio generis ſui initiũ referens. III. Calend.Iulii Vueſtmonaſterii Rex coronat᷑, Fratres Georgius Clarentii,& Ricardus Glóceſtriæ Duces creati.

1462 ii. Henricus collecta Scotorum

An.Chriſti. An.Regni.

manu in Angliam reditum parãs, pugna apud Exhamum, à Ioanne Montacuti Marchione profligatur, ac paulò poſt ab exploratoribus interceptus, Londinum captiuus adducitur.

1463 iii. Ricardus Varuicenſis comes de Edouardi Regis coniugio tractando Legatus in Galliam mittitur.

1464 iiii. Edouardus Rex Eliſabetham Riuerii comitis filiam Graii æquitis uiduam in uxorem ducit, unde poſtea ſimultas inter Edouardum, & Veruici comitem.

1465 v.

1466 vi.

1467 vii. Philippus Burgũdiæ Dux Brugis moritur xii. Calen. Iulii, Succedit Carolus filius, cui Margarita Edouardi ſoror nupta.

1468 viii.

1469 ix. Varuicenſis comes, & Clarentii Dux Edouardi frater, inito fœdere, in Hẽrici Regis reſtitutionem contra Edouardum conſpirantes, ad Banbericum pagum collatis ſignis Edouardum profligato exer

citu, uincunt, Penbruchenſis comes, & Riuerius Edouardi ſocer capti, interfectiq́ꝫ. Edouardus hanc cladem uindicare parans, à Varuicenſe ex improuiſo capitur, ac paulò poſt ex arce, in qua aſſeruabatur, amicorum opera clam dimittitur.

Pugna ad Stamfordiam, in qua Edouardus profligatis hoſtibus, uictor euadit. Varuicenſis comes, & Clarentii Dux cum uxoribus & magno ſuorum familiarium numero, in Galliam traſmittunt.

1470 x. Varuicenſis cum Regina, & Edouardo principe in Henrici Regis reſtitutionem, icto fœdere Ludouici Gallorum Regis auxilio, ſexto poſt menſe quàm in Galliã traiecerat, in Angliam redit, Henricum carcere, in quo per decem annos captiuus detinebatur, liberat.

Edouardus arrepto nauigio in Flandriam ad Carolum Burgundium ſororium confugit.

Concilium Vueſtmonaſterii. vii. Calend. Decemb. in quo Henricus,

An.Chriſti. An.Regni.

ricus Rex iterum ſalutatus,& Edouardus Regni hoſtis declaratur.

1471 xi. Edouardus Caroli Burgundii Ducis auxilio clam adiutus,in Angliam traiicit,& iii. id.Aprilis poſt ſextum deceſſionis mēſem, auctis eundo copiis,& Georgio fratre in eius partes adducto, uictor Londinum intrauit,Henricus Regno exutus, rurſum in carcerem coniicitur.

Pugna ad Barnetum propè Lōdinum, in qua Varuicenſis deleto exercitu, unà cum fratre Montacuti Marchione in acie occiditur, Cæſa utrinq; plus decem millia.

Margarita Regina paulò poſt cum Edouardo filio ex Gallia adueniens,collecto ſuorum exercitu, prælio apud Teukisbiriā capitur, Edouardus princeps trucidatur, Regina iu Galliam remittitur,Hēricus Rex abdicatus,in arce Londinenſi necatur. Henricus. Ri-

1472 xii. chemondiæ comes in Galliam fugit.

1473 xiii.

1474 xiiii. Edouardus Rex iiii. Non. Iu

ff

An. Chriſti.	An. Regni.	
		lii. cum ingenti exercitu in Galliam traiicit, Carolo Burgundiæ Duci, contra Ludouicum Galliæ Regem, opem laturus.
		Pridie Calend. Septembris, Reges ad Piqueniacum in colloquiũ ueniunt, & pacem componunt. PHILIPPVS Comineus Eques Argentonius iſtorum temporũ hiſtoriam accuratisſimè ſcribit.
1475	xv.	
1476	xvi.	
1477	xvii.	
1478	xviii.	Clarentii Dux, cauſa nec Dum ſatis cognita, iubente fratre Rege, menſe Februario clam in arce Lõdinenſi necatur, relictis Edouardo & Margarita liheris.
1479	xix.	
1480	xx.	
1481	xxi.	
1482	xxii.	Gloceſtrenſis Dux Scotiæ fines incurſans, Beruícum expugnat.
1483	xxiii.	Rex. V. Idus Aprilis moritur, Edouardo Vualliæ principe, & Ricardo Eboracenſi Duce liberis ſub Gloceſtrẽſis fratris tutela relictis.

An. Chriſti. Anni Regni.

Corpus ad Vindeſorium caſtrum, in D. Georgii templo ſepultum.

Hoc ipſo anno defuncto in Gallia Ludouico. xi. ſuccedit CAROLVS VIII. Rex annis xiii.

EDOVARDVS QVINTVS. REX. XXXVII. MENS. II.

Annum agens ætatis Vndecimum, nec dum coronatus Glocestrenſis patrui proditione, unà cũ Ricardo fratre ix. Calend. Iunii clam in arce Londinenſi necatus, Glocestrenſis parricida pridie Non. Iulii Vueſtmonaſterii Regiam coronam ſumit.

1484 i. RICARDVS TERTIVS REX XXXVIII. ANN. II.

Henricus Dux Buchyngamiæ de reducẽdo Henrico Richemondiæ comite, contra Ricardum Regem conſpirans, deleto exercitu captus, apud Sariſbiriam capite plectitur.

1485 ii. Henricus Richemondiæ Comes, annis ferè quindecim in Gal-

An. Chriſti. An. Regni.

lia exul, à Regni principibus, Ricardi Tirannidem ægrè ferētibus, in patriam accitus, Calendis Auguſti ex Sequanæ oſtio ſoluens ſeptimo poſt die Milfordiam Vualliæ portum appulit. xi. Calend. Septemb. ipſe cum paucis militibus, copioſiſſimo Ricardi Regis exercitu propè Leceſtriam congreſſus, Ricardum à ſuis deſtitutum acie occidit, & pridie Calend. Nouēb. Vueſtmonaſterii Regiam coronā ſumit.

Peſtilens ſudor hoc anno primum in Anglia.

1486 i. HENRICVS SEPTIMVS REX XXIX. ANN. XXIIII.

Edouardi Quarti gener, Eliſabetha Edouardi filiarū natu maxima in uxorem ducta, Hic primus militare ſatellitium ad corporis cuſtodiam adhibuit.

Arthurus Princeps, Menſe Septembri Vuyntoniæ naſcitur.

1487 ii. Puer quidā ignobilis, pro Edouardo Varuicenſi Clarentii Ducis filio, à ſacerdote ſubornatus,

An. Chriſti. An. Regni.

ingentem populi tumultum exci-
tat: Rex producto è carcere Var-
uicenſi, tumultum ſedat.

1488 iii. Iacobus III. Scotorum Rex, nobilium ſuorum cõiuratione occiditur, cui ſuccedit IACOBVS IIII. annis xxv.

1489 iiii. Lamberti pueri, pro Edouardi Regis filio ſubornati factio opprimitur.

Ioannis Lincolnienſis Comes, Edouardi Quarti ex ſorore nepos, Margaritæ materteræ ſubſidio ex Flãdria, cum magna Germanorũ manu, Martino Suarto Duce, trãſmiſſis in Hiberniam contra Henricum Regem copiis, in Eboracẽſi agro collatis ſignis à Rege occiditur.

Eboracenſes populari ſeditione Henricum Northumbriæ comitem interficiunt, tumultuantes ſedantur.

Hadrianus Innocentii Pontificis Queſtor in Anglia Bathonienſis Epiſcopus factus, poſtea ab Alexandro ſexto Pontifice Cardinalis declaratus.

An. Chriſti. An. Regni.

1490 v. Rex urgente Maximiliano Imperatore exercitum in Galliam traiicit, Bononiam fruſtrà oppugnat, facta dein pace, certaq; pecunia in ſingulos annos impetrata, in Angliam rediit.

1491 vi.

1492 vi,

1493 viii. Petrus Varbechius in Flādria pro Edouardi Regis filio ſubornatus, uariis ſeditionibus Angliam diu exagitat.

Gulielmus Stáleius Eques, qui Henrico Regi in bello contra Ricardum uictoriam peperit, capite damnatur.

1494 ix. Bellum in Scotas, Petri Varbechii defenſores decretum.

1495 x.

1496 xi. Gornubienſium ſeditio ad Blachethum collem propè Londinum à Rege opprimitur, ducibus captis, & extremo ſupplicio affectis. Scoti Anglicos fines incurſant, & Norhamiæ arcem oppugnant.

1497 xii. Carolus. viii. Rex Galliæ moritur, Succedit, LVDOVICVS xii. ann. xvii.

An.Chriſti. An.Regni.

1498 xiii. Pax inter Reges Scotum,& Anglum, Ferdinandi Hiſpaniæ Regis Legati interuentu, compoſita.

Petrus Varbechius in Hiberniam traiicit,Cornubienſes ad tumultuandum excitat, à Rege tandem profligatus capitur.

1499 xiiii. Edouardus Varuicenſis Clarentii Ducis filius ,Edouardi. IIII Regis nepos puerili ætate Londini in foro publico,innocens ſecuri percutitur.

Peſtis in Anglia,Londini ad triginta hominum millia periere, & Regia uilla ad Schænum incẽdio conſumpta,Rex, & Regina peſtis uitandæ cauſa Caletum traiiciunt.

1500 xvi. Arthurus Princeps decimum quartũ ætatis annum agens. xviii. Calẽd.Decemb. Catherinam Ferdinandi Hiſpaniæ Regis filiam in

1502 xvii. uxorem accipit,& quinto poſt mẽſe lenta febri moritur, Catherina Henrico Arthuri principis fratri nubit,irrita ex Ro.Pont. authoritate prioris coniugii religione:Matrimonium hoc per uiginti annos fœlicisſimo euentu, ſucepta etiam

An.Chriſti. An.Regni.

prole, continuatum, importuna demum Henrici inconſtantia abruptum, inexpertas, nec dum finitas, Anglico imperio clades oſtendit.

1503 xviii. Heliſabetha Regina. III. id. Febr. Londini in puerperio moritur vi. id. Aug. Margarita Regis filia natu maxima Iacobo. iiii. Scotorum Regi nupta.

1504 xix.

Rex oratores tres ad præſtandam Iulio ii. Pont. Ro. de more, obedientiam, Romam mittit.

1505 xx. Philippus Caſtelliæ Rex cum Coniuge ex Flandria, Hiſpaniam petiturus, vi tempeſtatis claſſe in Angliam diſiecta, Regis hoſpitio exceptus, Edmundo Pola prius ex Flandria, uti conuenerat, reſtituto, inchoatum iter in Hiſpaniam perficit.

1506 xxi.

1507 xxii. Nordouicum ciuitas tota ferè incendio abſumpta.

1508 xxiii.

1509 xxiiii. Rex ad Regiam Richemondiã moritur. ix. Calend. Maii. tranſlatus ad Vueſtmonaſterium, &

cum

cum Regina ſepultus.

Huius pii operis monumēta, tria D. Franciſci familiæ cænobia, religioſo apparatu extructa, duo Regiis ædibus contigua, Richemondiæ, & Grynouichiæ, tertium ad Neuarchium caſtrum in agro Lincolnienſi, Xenodochium item Lōdini in ripa Thameſis fluminis, ſplendido ſtructuræ ornatu poſitum, ac D. Ioanni Baptiſtæ dicatum Ioannis Magni Lancaſtriæ Ducis incolatu olim celebre, cui à Petri Sabaudienſis principis memoria, qui eius loci prima fundamenta poſuiſſe dicitur, Sauoya, nomen inditum, Via item publica per xx. millia paſſuum à Londino uſque ad Vindeſorium Caſtrū percommodè munita.

His temporibus perfectæ literæ latinæ ſimul, ac græcæ, feliciſſimo ex Italia ingeniorum prouentu, in Britanniam uſque diffuſæ, principes nonnullos apud Anglos ſuis ſumptibus ad iuuanda paſſim bonarum artium ſtudia excitarūt: Quo nomine Margarita Henrici

Regis mater, illuſtris fœmina, hortatu Ioãnis Fiſcerii Roffenſis Epiſcopi, uiri perinde pii, atq; eruditi, in Cantabrigiẽſi Academia, binas ædes magnifico apparatu, in ſtudiorum gratiam cõdidit, magnisq́; prouentibus auxit, unas Chriſto Seruatori, alteras. D. Ioanni Euangeliſtæ dicatas, eo item loci Ioannes Elyenſis Epiſcopus paulò antea alterius collegii, Ieſu, nomini dicato, author extitit, Horum æmulatione ducti Gulielmus Lincolnienſis, & Ricardus Vintonienſis Epiſcopi, Oxonienſem Academiã paribus ſtudiis exornarunt, Hic Corpori Chriſti, ille Braſynnoſe, ut uocant, collegia condidit, Iſtorum inſtituta ſecutus Ioannes Coletus, Diui Pauli, uti uocãt, Decanus, uerbi diuini concionator eximius, Henrico Regi propter inſignem animi pietatẽ, doctrinamq́; apprimè charus, circa hæc tempora Londini ſcholam publicam eleganti ſtructura poſuit, eandemq́; ſuorum Ciuium liberis gratuito in perpetuum erudiendis, ampliſ-

An.Christi. An.Regni.

ſimo Patrimonio dotauit.

Thomas Linacrus Medicus, cultisſimus Galeni interpres.

Gulielmi tres, Grocynius, Lilius, & Latemerius, politioris litteraturæ profesſione, inſignes.

POLIDORVS Vrbinas huc uſq; ſcripſit Hiſtoriam.

Henricus octauus Septimi filius: Edouardi Quarti ex filia nepos viii. Calend. Iulii Vueſtmonaſterii cum Catherina Coniuge coronantur.

1510 i. HENRICVS OCTAVVS REX XL. ANN. XXXVIII.

Calend: Ianuarii.

1511 ii. Catherina Regina Henricum filium parit, qui: vi. Calend. Aprilis moritur.

Darceus Regiis copiis præfectus, in Hiſpaniam ad Ferdinandum Regem contra Affros in auxilium mittitur.

Thomæ Hauardi contra Scotos, inſignis uictoria, Andrea Bartono nauali pugna ſuperato, captoq;

An. Chriſti. An. Regni.

1512 iii. Edmũdus Pola Dux Suffolciæ Edouardi Quarti ex ſorore nepos, capite damnatus.

1513 iiii. Rex Henricus octauus Iulii. ii. Pontificis, & Maximiliani Imperatoris authoritatem ſecutus, indicto Gallis bello, cum inſtructiſſimo exercitu Caletum traiicit, Interea Iacobus Scotorum Rex Angliam omni militum robore penè uacuam, cum ingenti exercitu hoſtiliter ingreſſus, collecto Reginæ opera exercitu, in pugna ad Floddum uicum in Northũbria, Thoma Hauardo Surrei comite belli duce, pari propè utrinq; cæde ædita occiditur.

Galli pugna in Morinis, quæ ab euentu Calcaria dicta eſt, profligati, Longeuillanus Dux, Baiardus, & Busſius captiui in Angliam ducti: Morini, & Tornacenſes obſeſſi, Anglis ſe dedũt. Rex copias in Angliam reducit. Hoc ipſo tempore nauale bellum in ora Britanniæ geſtum, Prætoria Anglorum nauis cum Cordigera Galliæ flãmis abſumptæ.

An.Chriſti. An.Regni.

1314 v. Longeuillani Ducis captiui opera pax inter Reges facta. Ludouicus Rex Mariam Henrici ſororem uxorem accipit. Nuptiæ ad Abbeuillam. vii. id Octobris.

1515 vi. Calendis Ianuarii, moritur Ludouicus Rex ſuccedit FRANCISCVS. i. Rex ann. xxxii.

1516 vii. MARIA Henrici Regis filia Grynouichiæ naſcitur, & Regni hæres declaratur.

1517 viii. Maria Henrici ſoror. Carolo Brandonio Suffolciæ Duci nupta.

1518 ix.

1519 x. Tornacum hoc anno Gallis reſtitutum.

Thomas Hauardus Surrreius Comes, Regis præfectus, in Hiberniam mittitur.

1520 xi. Reges Gallus, & Anglus, ſplēdidiſſimo utrinq; apparatu, ad Arderas conueniunt.

1521 xii. Edouardus Dux Buchyngamiæ capite damnatus, xi Calend. Maii. Thomas Cardinalis Eboracenſis à Rege Legatus in Galliam mittitur.

An.Christi. An.Regni.

Hoc anno cũ latè ſerperet per Germaniam Lutherana hæreſis, atq; adeo in Anglia per multorum capita graſſaret, Rex in fidei Catholicæ, & ſacramentorum aſſertionem præclarum uolumen ædidit, quod cum Leo x. Pont. Max. in Cardinalium ſuorum cætu perlegiſſet, approbato, collaudatóq; catholici Regis iuditio, Regem ipſum, poſterosq; ad perpetuam pii inſtituti memoriam, fidei defenſoris titulo inſigniuit.

1522 xiii. Carolus. V. Imperator Caleto in Angliam traiicit. viii. id. Iunii. magnificentiſſimo apparatu à Rege exceptus, Londinum intrauit, indeq; ad Vindeſorium Caſtrum honorificè deductus, poſt aliquot dies, Antonæ portu, in Hiſpaniam ſoluit.

1523 xiiii.

RHODOS. Inſula hoc anno à Turcis expugnata. viii. Cal. Ian.

Chriſtiernus Rex Daciæ Regno expulſus, in Angliam aduenit menſe Iunio.

1524 xv. Carolus Suffolciæ Dux, traiecto

An.Chriſti. An.Regni.

in Galliam exercitu, Picardiam uaſtat. Dux Albaniæ cum magna Scotorum manu Verchium caſtrũ obſidens, ad Surrei aduentantis nuntium in fugam coniicitur.

Rex hoc anno à Clemente vii. Pont. Rom. Roſa aurea honoris cauſa donatus. Ioannes Clerk. Bathonienſis Epiſcopus, quo xenodochium Anglorum Romæ hoc anno inſtauratum, & Ricardus Paceus apud Clementem, vii. Pont. Regii oratores Romæ.

1525 xvi. Pax inter Reges Gallum, & Anglum compoſita,

1526 xvii.

1527 xviii.

1528 xix. Peſtilens ſudor hoc anno.

1529 xx. Rex, & Regina ſuborta de matrimonii ſui iure quæſtione coràm Laurentio Campegio, & Thoma Eboracenſi Cardinalibus Legatis,

1530 xxi. Londini cauſam dicunt.

1531 xxii. Thomas Cardinalis Eboracenſis moritur. iii. Calend. Decembr.

1532 xxiii. Thomas Morus ſumma fide, & integritate ſcrinii Magiſter, quẽ

An. Chriſti. An. Regni.

Regni Cancellarium uocant, ſpō-
tè Magiſtratu ſe abdicat.

Reges Gallus, & Anglus Bo-
noniæ, & Galeti conueniunt Men
ſe Octob.

1533 xxiiii. Catherina Regina, CARO-
LI V. Cæſaris matertera, poſt an
nos amplius uiginti à Rege indi-
gnè repudiata.

Anna Bolenia, contra decernen
te Clemente. vii. Pont. Ro. pro
uxore habita, & ſolemni ceremo-
nia Londini coronata. iiii. Calēd.
Iunii.

VII. Idus Septembris Eliſa-
betha Annæ Boleniæ filia naſci-
tur. Maria Catherinæ filia hære-
ditario principis titulo ſemet ab-
dicare coacta.

1534 xxv. Eliſabetha Barthonia Mona-
cha, multa de Rege ſiniſtrè in uul-
gus uaticinata, cum aliquot ſacra-
rum literarum profeſſoribus, Lō-
dini laquei ſupplicio necata.

Thomas Giraldinus Comitis
Childariæ filius, Hiberniæ præfe-
ctus, patre in arce Londinenſi uita
defuncto, rebellionem excitat, Ala
nus

An.Chriſti. An.Regni.

nus Dublinenſis Archiepiſcopus in eo tumultu ab Hybernicis interfectus.

Concilium Parliamenti Vueſtmonaſterii iii. Non. Nouembris, in quo Rex ſibi tanquam ſupremo capiti eccleſiæ ſacrorum prouentuum, annatas, ut uocāt, decimasq́; perſolui imperat. Monachi Carthuſienſium tres, Regis decreto reclamantes, extremo ſupplicio affecti.

1535 xxvi. Ioannes Fiſcherius Roffenſis Epiſcopus, à Paulo .iii. Pont. Max. Cardinalis declaratus, & Thomas Morus, uterque religione, & doctrina inſignis, quia Catherinæ Reginæ repudium ſua authoritate approbare recuſaſſent, & quia Regi ſupremi capitis eccleſiæ, authoritatem ſibi aſſumenti aſſentiri nollent, capitis ſupplicio, hoc anno affecti.

1536 xxvii. Catherina Regina non ſine ueneni ſuſpitione moritur, Menſe Ianuario, Maio ſequenti, Anna Bolenia adulterii damnata, unà cum Georgio fratre, Norreſio Veſte-

nio, Breertono, & Marco nobili-
bus, capite plectitur, altero poſt
die Rex Ianam Semeriam, tertiã
uxorem ducit.

Lincolnienſes, & Eboracenſes
populi, hoc anno innouatum Re-
gni, & religionis ſtatum ægreferen
tes, præterea, & frequentibus pe-
cuniarum exactionibus à Rege
oppreſſi, Coacto ad quinquaginta
hominum millia exercitu, ſacram
expeditionem, Militiam ſuam ap-
pellantes, cõtra Regem copias du-
cunt, ſed regiis ducibus pugna
abſtinentibus, ac ſimulatis interim
futuræ concordiæ conditionibus à
Rege oblatis, ab armis diſceden-
tes, ſeueriſſima paulò poſt animad
uerſione trucidantur: Duces eorũ-
dem aliquot ex nobilitate, uana
reconciliatæ gratiæ opinione dece
pti, necati'qꝫ.

Paulus iii. Pont. Max. Regi-
naldum Polum, Margarita Edo-
uardi Quarti Regis nepte geni-
tum, Romæ. X. Calend. Ianuar.
1537 xxviii. Cardinalem declarauit, quem
paulò poſt ad ſanandam Henrici

An. Chriſti. Anni Regni.

Regis mentem, in Angliam Legatum miſit: Sed is cum in Galliam perueniſſet, de immani Regis ſæuitia præmonitus, qui miſſo ad Franciſcum Regem cum mandatis Brianio, ut reiecta legatione Legatum ipſum captiuum ad ſe in Angliam duceret, poſtulabat, ex Gallia in Flandriam deflexit, & Cameraci aliquandiu commoratus, Leodium tádem peruenit, ubi per aliquot menſes ab Erardo à Marchia Cardinali honorificentisſimè acceptus, deinde Romam rediit.

Iana Semeria Regina iiii. Idus Octobris Edouardum filium ad Vindeſorium caſtrum enixa: duodecimo poſt die moritur.

1538 xxix. Rex hoc anno. D. Thomæ Martyris ſepulchrum Cantuariæ multorum Regum, & principum donariis olim inſigne, hoc anno iubẽte Rege, ſublatis donariis, & prophanata Diui Martyris memoria deſtructum, Hoc ipſo tempore, direptis, ac dirutis ubiq; locorum monaſteriis, Monachi omnes ueſtem

An. Chriſti. An. Regni.

mutare coguntur.

Menſe Decēbri Exceſtriæ Marchio Edouardi Quarti ex filia nepos, Henricus Montacuti Regulus, & Edouardus Neuillius Eques illuſtris, quia Regis impietati minus fauere uidebantur, nullius interim grauioris criminis comperti, capite damnati.

1539 xxx. Redingius Glaſconiēſis, & Colceſtrenſes Abbates necati.

1540 xxxi. Thomas Cromeuellus malis artibus ſummam authoritatem in aula conſecutus, & Regi per aliquot annos, à conſiliis omnibus intimus, Eſſexiæ comitatu donatus, Iunio mēſe in publico foro multis criminibus obiectis, capite plectit᷑.

Anna Cliuentium Ducis ſoror, quam Rex per aliquot antea menſes in uxorem duxerat, coniugali thoro repudiata, & Catherina Hauarda Ducis Norfolciæ ex fratre neptis, quinto iam inde matrimonio Regi coniuncta.

Rhodienſium militum religio hoc anno tollitur, fundi Regio fiſco addicti.

Arthurus

An. Chriſti. Anni Regni.

Arthurus Plantageneta Edouardo Rege genitus, cum Honoria coniuge perpetuis carceribus damnati.

1541 xxxii. Margarita Sarisbirienſis Georgio Clarẽtii Duce Edouardi Quarti fratrè germano nata, præter antiquum nobilitatis decus, toto uitæ ſuæ curſu ſanctisſima, ſeptuagenaria maior, capitis ſupplicio affecta, v. Calend. Iunii.

1542 xxxiii. Catherina Hauarda Regina cum Durantio, & Culperio nobilibus adulterii inſimulata, capite plectitur, & Catherina paria Vidua, ſexto matrimonio Regi coniuncta.

Bellum inter Scotos, & Anglos, terra, mariq́; geſtum.

Iacobus. V. Scotorum Rex moritur, Regina filiam Regni hæredem paulò antea enixa.

1543 xxxiiii. Fœdus cum Carolo v. Imp. contra Gallos.

1544 xxxv. Edinburgium in Scotia ab Anglis direptum.

Rex ingenti pecunia populo imperata, Caletum cum exercitu

An. Chriſti. An. Regni.

traiicit, Bononiam, expugnat. Idibus Septemb.

1545 xxxvi. Franciſcus Galliæ Rex expeditionem in Angliam parat.

Galli Vectẽ inſulam incurſant.

1546 xxxvii. Pax inter Gallum, & Anglum.

1547 xxxviii. Rex, obſtructo ſuppurantis tibiæ meatu, ardentisſima febri correptus, moritur, vii. Calend. Febr. Thoma Hauardo Norfolciæ Duce cum Henrico filio Surrei comite paulò antea in carcerem coniectis, Surreius iuuenis capite plexus, pater ſenex perpetuis carceribus damnatus. Edouardo Henrici Regis ex Iana Semeria filio, decimum ætatis annum agenti, Regium nomen delatum, Regnum per interReges, ſiue gubernatores, (ut uocant) ſicuti moriens Henricus mandauerat, adminiſtratum.

i. EDOVARDVS SEXTVS.

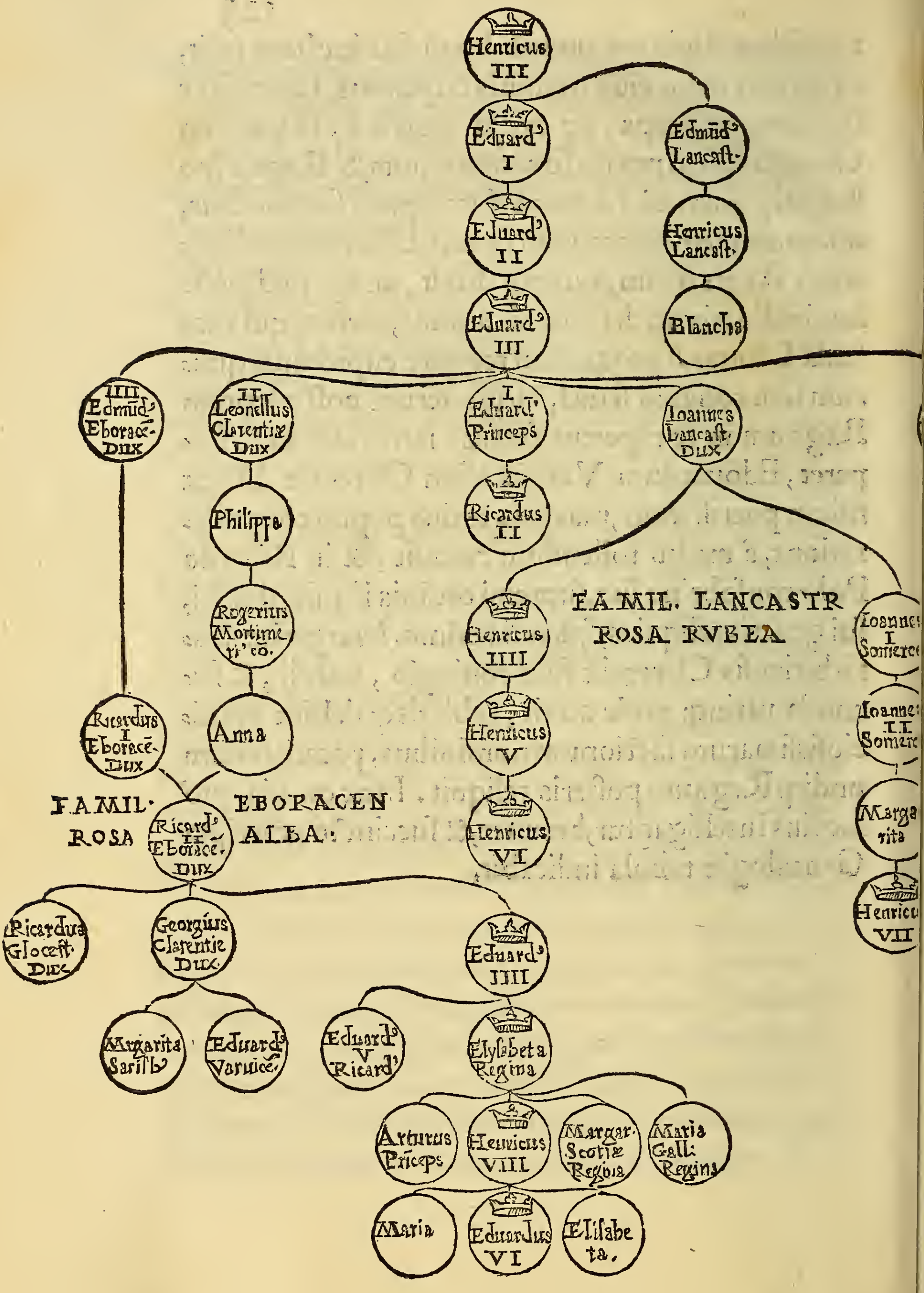
LANCASTRII, ET EBORACENSIS de Regno contentiones.

LANCASTRIA, ET EBORACENSIS Regii Sanguinis familiæ, Roſarum Symbolis diſtinctæ, diu inter ſe inteſtinis bellis de principatu cõtenderunt, Eius uerò factionis initium huiuſmodi fuiſſe fertur: Henricus Rex, eius nominis Tertius, duos ex ſe liberos genuit, Edouardum Valliæ principem, & Edmundum Lancaſtrium, Edouardus minor natu, uti putabatur, quòd forma præſtãti, & indole egregia acceptior eſſet popularibus, Edmundo fratri maiori quidem natu, ſed corpore deformi, Regno præpoſitus, ad quintam uſque ſobólem per cẽtum, & uiginti ſex annos, legitimam Regiæ ſtirpis ſucceſsionem, ſine controuerſia continuauit, donec Henricus eius nominis Quartus, Ioanne Lancaſtrio, Edouardi Tertii Regis filio genitus, Ricardo ſecundo Rege ui deturbato, Regnum obtinuit, Lancaſtriæ hæreditatem, quæ ſibi materno iure ab Edmundo contigit, legitima Regni ſucceſsione iam antea fraudatam, Edouardi ſtemmate, à quo Ricardus originem duxerat, iure optimo præpoſitum iri debere dictitans, cumque hac Regiæ ſtirpis ſimultate proceres in duas factiones, partium ſtudio diſtraherentur, factum tradunt, ut Lancaſtrii

Roſa purpurea, & qui Edouardi partes ſequebãtur, candida in bellis uterentur. Succesſit Henrico quarto, à quo hæc fluxerunt, Quintus, Quinto, eiuſdem nominis Sextus, quo regnante præpotentium familiarum, ambiguus diu antea populi fauor, parto ab externis bellis ocio, in harum, & illarum partium maiori animorum inclinatione, ciuilis cõtentionis, initium fecit, Ricardus enim, Dux Eboracenſis, Edouardi Tertii Regis pronepos, Albæ Roſæ factionis princeps, Leonelli Clarentiæ Ducis proſapia, quæ Ricardo Secundo Regi hæreditate proxima cenſebatur, Annæ coniugio in ſuam ipſius familiam traducta, ab Henrico ſexto Rege legitimum Regni ius repetit, quod poſt multas utrinq; acceptas inuicem, illatasq; clades, ſummo popularium, ac principium cõſenſu, Edouardo Ricardi Eboracenſis filio contigit, qui Rex eius appellationis Quartus, Regnum aliquandiu ſumma pace, & quiete, ſedatis factionibus, haud infeliciter adminiſtrauit, donec poſt eius mortem Ricardi Gloceſtrenſis fratris, ferox, & inquietus animus, præter publicas clades, priuata etiã familiæ ſuæ damna intulit, qui ſtatim interfectis nepotibus eius tutelæ commisſis, ſemet Regem dixit, &, ut ex recenti parricidio, popularium animos ab affectatæ tyrannidis ſuſpicione auerteret, Edouardũ fratrem inhoneſtè genitum, magna temeritate, & inſcitia diuulgauit, cum tamen Georgii Clarentiæ Ducis fratris Edouardo hæreditate proximi, liberos patri ſæuitia in carcere detineret, ſed hanc tantam Ty-

rannidem diuinum numen haud diu inultam tulit, Henricus enim eius nominis Septimus, Lancaſtriæ factionis princeps, ab exilio reuerſus, Ricardum Gloceſtrenſem prælio ſuperatum, uita, & Regno ſpoliat, ut'q; ſuam cũ Eboracenſi extirpatis factionibus, unam, eandem'q; familiam faceret, Eliſabetham Edouardi Regis filiam, uxorem duxit, ac ne quid poſthac inclinatis ad defecticon animis, eorum, qui maſculã Edouardi progeniem regnare cupiebant (quorum iam conatus ſemel, atque iterum poſt adeptum Regnum in ſe expertus fuerat) latius iam inde ſerperet, Edouardum Varuicenſem Clarentiæ Ducis filium puerili ætate, maxima totius populi commiſeratione, è medio tollendum curauit, & in Ricardo Polo conſobrino ſuo, ſupremi ordinis Equite illuſtri, ſui generis reliquias, ſplendidisſimo. Margaritæ Sarisbirienſis Clarentiæ filiæ coniugio, nobili, & fæcunda utrinq; prole auxit, ſublatis'q; dehinc perniciosisſimarum factionum nominibus, pacatisſimum undiq; Regnum poſteris reliquit. Hæc omnia, quò facilius intelligantur, breuiter, & ſuccinctè adſcripta Genealogiæ tabula iudicabit.

REGVM GENEALOGIA.

REGISTRVM.

A. a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
aa bb cc dd ee ff gg hh.

Duerniones omnes præter hh, qui eſt ternio.

Venetiis apud Michaelem Tramezinum.
M D X L V I I I.

SYBI LLA